

พฤติกรรมการเปิดรับและการรู้เท่าทันสื่ออินเทอร์เน็ต
ของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลนครยะลา

นางสาวสิริธร กาญจนบุษย์

การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต
สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

พ.ศ. 2561

**Exposure to and Internet Media Literacy among Senior
Citizen Yala Municipality**

Miss Siritorn Kanjanabuch

An Independent study Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for
the Degree of Master of Communication Arts
School of Communication Arts
Sukhothai Thammathirat Open University

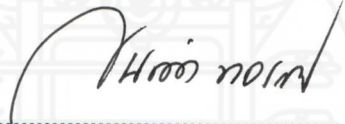
2018

หัวข้อการศึกษาค้นคว้าอิสระ พฤติกรรมการเปิดรับและการรู้เท่าทันสื่ออินเทอร์เน็ตของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลนครยะลา
ชื่อและนามสกุล นางสาวสิริธร กาญจนบุษย์
สาขาวิชา นิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ไพบูรณ์ คะเชนทรพรรค์

การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้ ได้รับความเห็นชอบให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรระดับปริญญาโท เมื่อวันที่ 26 สิงหาคม 2562

คณะกรรมการสอบการศึกษาค้นคว้าอิสระ

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ไพบูรณ์ คะเชนทรพรรค์)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.สันหัด ทองรินทร์)

.....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุภาภรณ์ ศรีดี)
ประธานกรรมการประจำสาขาวิชานิเทศศาสตร์

ชื่อการศึกษา คั่นคว้าวีอิสระ พฤติกรรมการเปิดรับและการรู้เท่าทันสื่ออินเทอร์เน็ตของผู้สูงอายุใน
เขตเทศบาลนครยะลา

ผู้ศึกษา นางสาวสิริธร กาญจนบุษย์ รหัสนักศึกษ 2591500166 **ปริญญา** นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต
อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ไพบูรณ์ คณะเศรษฐศาสตร์ **ปีการศึกษา** 2561

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) พฤติกรรมการเปิดรับสื่ออินเทอร์เน็ต (2) การรู้เท่าทันสื่ออินเทอร์เน็ต และ (3) เปรียบเทียบการรู้เท่าทันสื่ออินเทอร์เน็ตของผู้สูงอายุ ในเขตเทศบาลนครยะลาจำแนกตามเพศ การศึกษา ศาสนา

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้สูงที่อายุเกินกว่าหกสิบปีบริบูรณ์ขึ้นไป ที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลนครยะลา เลือกตัวอย่างโดยการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย จำนวน 400 คน เครื่องมือการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว

ผลการวิจัย พบว่า 1) กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ใช้งานสื่ออินเทอร์เน็ตผ่านโทรศัพท์มือถือมากที่สุด โดยการชักชวนของลูกหลาน ส่วนใหญ่ใช้สื่ออินเทอร์เน็ตมากกว่า 20 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ ในช่วงเวลา 12:01 – 16:00 น. และใช้งานาน 4 – 6 ปี โดยใช้ Line เป็นช่องทางในการสนทนามากที่สุด และส่วนใหญ่ใช้สื่ออินเทอร์เน็ตเพื่อพักผ่อนหย่อนใจ 2) กลุ่มตัวอย่างรู้เท่าทันสื่ออินเทอร์เน็ตโดยภาพรวมในระดับต่ำ เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า กลุ่มตัวอย่างรู้เท่าทันสื่ออินเทอร์เน็ตระดับสูงเพียงด้านเดียว คือ มิติของบริบทแวดล้อมของเทคโนโลยีอินเทอร์เน็ต และมีรู้เท่าทันสื่ออินเทอร์เน็ตในระดับต่ำทั้ง 3 ด้าน คือ มิติด้านการผลิตเนื้อหาบนอินเทอร์เน็ต มิติด้านรูปแบบและการทำงานของอินเทอร์เน็ต และมิติด้านคุณภาพและความน่าเชื่อถือในเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ตามลำดับ 3) เพศ ศาสนา ระดับการศึกษาของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลนครยะลาที่แตกต่างกันรู้เท่าทันสื่ออินเทอร์เน็ตโดยรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ : พฤติกรรมการเปิดรับ การรู้เท่าทันสื่ออินเทอร์เน็ต ผู้สูงอายุ

Independent Study title: Exposure to and Internet Media Literacy among Senior Citizen Yala Municipality

Author: Miss Siritom Kanjanabuch; **ID:** 2591500166; **Degree:** Master of Communication Arts; **Independent Study advisor:** Paiboon Kachentoropak, Associate Professor; **Academic year:** 2018

Abstract

The objectives of this research were to study (1) Internet exposure behavior of elderly people in Yala Municipality; (2) their level of Internet literacy; and (3) their Internet literacy compared by sex, educational level and religion.

This was a survey research. The sample population was 400 people aged 60 and over living in Yala Municipality, chosen through simple random sampling. The research tool was a questionnaire. Data were statistically analyzed using frequency, percentage, mean, standard deviation, t test and ANOVA.

The results showed that 1) Most of the samples surveyed used the Internet on a mobile phone. Most were encouraged to do so by their children or grandchildren. Most of them used the Internet for more than 20 hours per week, most often during the time period 12:01 – 16:00, and most had been using the Internet for 4 – 6 years. They used Line application the most often, and most reported using the Internet for leisure and relaxation. 2) Overall, most of the samples had a low level of Internet literacy. They had a high level of literacy only in the aspect of the context of Internet technology, and in the other three aspects, namely, Internet content production, Internet format and how the Internet works, and quality and credibility of Internet networks, they had a low level of literacy. 3) Differences in the factors of sex, religion and educational level were correlated to differences in media literacy level of elderly people in Yala Municipality to a statistically significant degree at significance level .05.

Keywords: media exposure behavior, Internet literacy, elderly

กิตติกรรมประกาศ

รายงานการวิจัยเรื่อง พฤติกรรมการเปิดรับและการรู้เท่าทันสื่ออินเทอร์เน็ตของผู้สูงอายุ ในเขตเทศบาลนครยะลา สำเร็จลงได้ด้วยดี ต้องอาศัยความรู้และประสบการณ์หลายด้านจากผู้เชี่ยวชาญ ผู้วิจัยขอขอบคุณรองศาสตราจารย์ รองศาสตราจารย์ไพบูรณ์ คะเชนทร์พรรค อาจารย์ที่ปรึกษามหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษา แนะนำ ตรวจสอบแก้ไข และติดตามการทำการศึกษากันคว้าอิสระตั้งแต่เริ่มต้นจนสำเร็จเรียบร้อยสมบูรณ์ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณในความกรุณาของท่านเป็นอย่างยิ่ง

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ ผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่เสียสละเวลาในการตรวจสอบแบบสอบถามให้คำแนะนำ ปรับปรุงแก้ไข และเพิ่มเติมแบบสอบถามให้เสร็จสมบูรณ์

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ หัวหน้าชุมชน ทั้ง 40 ชุมชน ในเขตเทศบาลนครยะลา และผู้ตอบแบบสอบถามทุกท่านที่ได้สละเวลาและให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามเป็นอย่างดี

อนึ่ง ผู้วิจัยหวังว่า งานวิจัยฉบับนี้จะมีประโยชน์อยู่ไม่น้อย และขอขอบพระคุณบิดามารดา ที่ส่งเสริมให้ผู้วิจัยได้มีโอกาสได้ศึกษาเล่าเรียน จนทำให้ผู้วิจัยมีโอกาสทำงานวิจัยเล่มนี้จนเสร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

สิริธร กาญจนบุษย์

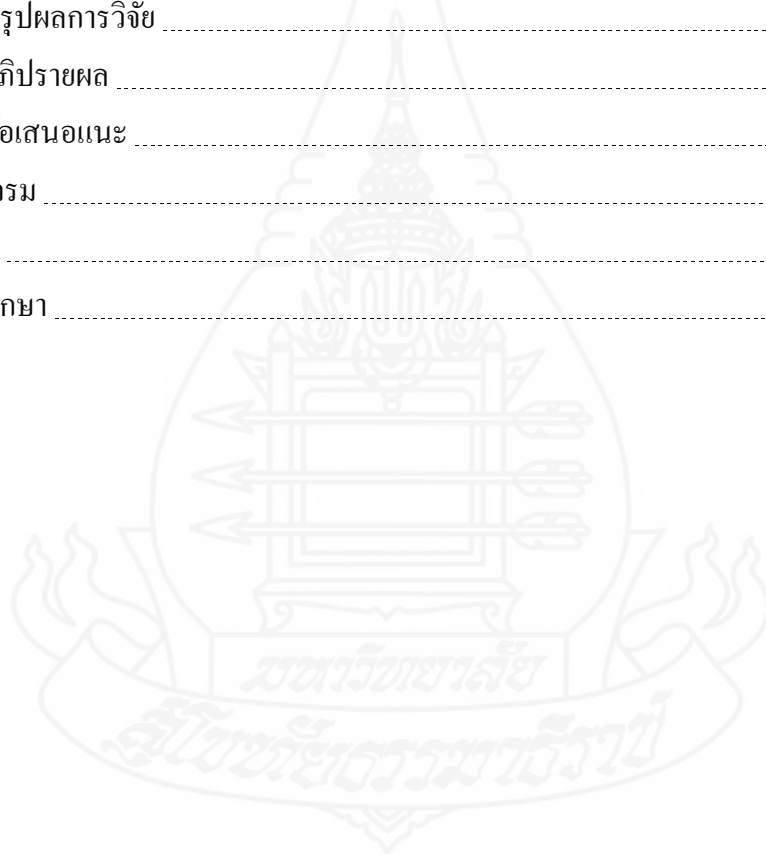
สิงหาคม 2562

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ฅ
สารบัญภาพ	ญ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์การวิจัย	3
กรอบแนวคิดการวิจัย	4
ขอบเขตของการวิจัย	5
นิยามศัพท์เฉพาะ	5
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	6
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	7
แนวคิดเกี่ยวกับการรู้เท่าทันสื่ออินเทอร์เน็ต	7
แนวคิดเกี่ยวกับสื่ออินเทอร์เน็ต	12
แนวคิดเกี่ยวกับการเปิดรับข่าวสาร	19
แนวคิดเกี่ยวกับความแตกต่างของลักษณะทางประชากรของผู้รับสาร	22
แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับผู้สูงอายุ	24
บริบทเทศบาลนครยะลา	33
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	35
บทที่ 3 ระเบียบวิธีวิจัย	43
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	43
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	44
การทดสอบเครื่องมือวิจัย	47
การเก็บรวบรวมข้อมูล	48
การวิเคราะห์ข้อมูล	48

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	49
ลักษณะทางประชากรของผู้ตอบแบบสอบถาม	50
พฤติกรรมกาเปิดรับสื่ออินเทอร์เน็ตของผู้สูงอายุ ในเขตเทศบาลนครยะลา	51
การรู้เท่าทันสื่ออินเทอร์เน็ตของผู้สูงอายุ ในเขตเทศบาลนครยะลา	57
ผลการเปรียบเทียบการรู้เท่าทันสื่ออินเทอร์เน็ตของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลนครยะลา จำแนกตามเพศ ศาสนา และระดับการศึกษา	64
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	69
สรุปผลการวิจัย	69
อภิปรายผล	72
ข้อเสนอแนะ	78
บรรณานุกรม	80
ภาคผนวก	83
ประวัติผู้ศึกษา	90

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 4.1 แสดงค่าความถี่และค่าร้อยละ ลักษณะทางประชากรของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	50
ตารางที่ 4.2 แสดงค่าความถี่ และค่าร้อยละ ของพฤติกรรมกาเปิดรับสื่ออินเทอร์เน็ต	51
ตารางที่ 4.3 แสดงค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของช่องทางในการเปิดรับสื่ออินเทอร์เน็ต	54
ตารางที่ 4.4 แสดงค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของกิจกรรมในการเปิดรับสื่ออินเทอร์เน็ต.....	55
ตารางที่ 4.5 แสดงค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของเหตุผลในการเปิดรับสื่ออินเทอร์เน็ต.....	56
ตารางที่ 4.6 แสดงค่าความถี่ และค่าร้อยละ ของระดับการรู้เท่าทันสื่ออินเทอร์เน็ต โดยภาพรวม.....	57
ตารางที่ 4.7 แสดงค่าความถี่ และค่าร้อยละ ของระดับการรู้เท่าทันสื่ออินเทอร์เน็ต จำแนกตามรายด้าน	57
ตารางที่ 4.8 แสดงค่าความถี่ และค่าร้อยละ ของระดับการรู้เท่าทันสื่ออินเทอร์เน็ต จำแนกรายข้อ.....	59
ตารางที่ 4.9 การเปรียบเทียบระดับการรู้เท่าทันสื่ออินเทอร์เน็ต จำแนกตามเพศ.....	64
ตารางที่ 4.10 การเปรียบเทียบระดับการรู้เท่าทันสื่ออินเทอร์เน็ต จำแนกตามศาสนา.....	65
ตารางที่ 4.11 การเปรียบเทียบระดับการรู้เท่าทันสื่ออินเทอร์เน็ต จำแนกตามระดับการศึกษา.....	66
ตารางที่ 4.12 การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ระดับการรู้เท่าทันสื่ออินเทอร์เน็ต มิติด้านคุณภาพและความน่าเชื่อถือในเครือข่ายอินเทอร์เน็ต จำแนกตามระดับการศึกษา.....	67
ตารางที่ 4.14 การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ระดับการรู้เท่าทันสื่ออินเทอร์เน็ต โดยภาพรวม จำแนกตามระดับการศึกษา.....	68

ญ

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1.1 กรอบแนวในการวิจัย	4
ภาพที่ 2.1 กระบวนการเลือกสรรข่าวสารในการรับรู้ของมนุษย์	34

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

เบบี้บูมเมอร์ คือ กลุ่มประชากรที่เกิดในช่วงปี 2489-2507 หรือในยุคหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ซึ่งปิดฉากลงเมื่อปี 2488 จากสภาวะสงครามทำให้ผู้คนล้มตายเป็นจำนวนมาก ประเทศชาติต่างๆจึงต้องเผชิญกับความบอบช้ำในทุกๆด้าน แต่เมื่อสงครามสิ้นสุดลง ผู้คนที่มิมีชีวิตรอด ต่างต้องเร่งซ่อม สร้าง เขียวยา ฟื้นฟูประเทศ ให้กลับมามีความแข็งแกร่งมั่นคงอีกครั้ง ซึ่งต้องการแรงงาน ที่จะมาขับเคลื่อนประเทศชาติไปข้างหน้า จึงนำมาซึ่งค่านิยมของการมีลูกหลายคน และนำมาสู่ยุค “เบบี้บูม” ในช่วงนี้ จะกินเวลาถึง 18 ปี นอกจากนี้ กลุ่มเบบี้บูมเมอร์นับว่าเป็นประชากรกลุ่มใหญ่ที่สุดของจำนวนประชากรโลกในปัจจุบัน และมีสัดส่วนมากที่สุดของประชากรสหรัฐอเมริกา ซึ่งมีเศรษฐกิจขนาดใหญ่ที่สุดของโลก โดยมีจำนวนราว 80 ล้านคน

ข้อมูลจากมูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทยระบุว่า นับจากปี พ.ศ.2558 เป็นต้นไป จะมีประชากรผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นปีละประมาณ 500,000 คน ภายในปี พ.ศ.2564 ประเทศไทยจะก้าวเข้าสู่การเป็น “สังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์” (Complete aged society) เป็นครั้งแรกในประวัติศาสตร์ ที่ประเทศไทยที่จะมีผู้สูงอายุมากกว่าเด็ก และประชากรสูงอายุจะมีสัดส่วนประมาณ 1 ใน 5 ของประชากรทั้งหมด ส่งผลให้รัฐบาลเร่งวางแผนนโยบาย และมาตรการต่างๆ เพื่อรองรับสังคมสูงอายุ ซึ่งรวมไปถึงแผนผู้สูงอายุแห่งชาติที่มียุทธศาสตร์ในการเตรียมความพร้อมประชากร โดยการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต และปลูกจิตสำนึกให้คนในสังคมตระหนักถึงคุณค่าและศักดิ์ศรีของผู้สูงอายุ

ณ วันนี้ กลุ่มเบบี้บูมเมอร์ ได้ทยอยเข้าสู่ช่วงวัยชรา หากแต่ภาวะที่โลกเข้าสู่ยุคของผู้สูงวัยนี้อาจจะยืดเยื้อไปอีกหลายสิบปีข้างหน้า เนื่องจากวิทยาการทางการแพทย์ที่เจริญก้าวหน้าขึ้น ประกอบกับความตื่นตัวด้านสุขภาพ ทำให้อายุขัยของประชากรในปัจจุบันยืนยาวมากขึ้น

อินเทอร์เน็ต เป็นแหล่งรวบรวมสารสนเทศจากทั่วโลกเข้าไว้ด้วยกัน ถือว่าเป็นยุคแห่งการสื่อสารอย่างแท้จริง เสมือนชุมทรัพย์ข้อมูลข่าวสาร ที่คนส่วนใหญ่หันมาสนใจในปัจจุบัน (ถนอมพร ตันพิพัฒน์. 2540: 55-56) โดยเฉพาะบทบาทของการสื่อสารผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ เช่น อินเทอร์เน็ตและโทรศัพท์มือถือ ซึ่งเป็นช่องทางในการสื่อสารที่ไม่มีวันสิ้นสุด มีข่าวสารต่างๆ

ถูกส่งไปถ่ายทอดผ่านทางอินเทอร์เน็ต เช่น จดหมายอิเล็กทรอนิกส์ การพูดคุยผ่านสื่อคอมพิวเตอร์ การโฆษณาสินค้าในเว็บไซต์ เป็นต้น การสื่อสารทางอินเทอร์เน็ตในยุคโลกาภิวัตน์ จึงกลายเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญต่อสภาพสังคมในปัจจุบันทุกระดับเป็นอย่างมาก อินเทอร์เน็ตได้แทรกซึมเข้าไปทุกภาคส่วนของสังคม และเข้ามามีส่วนสำคัญต่อการดำเนินชีวิตของคนไทยเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ อาจกล่าวได้ว่า ปัจจุบันไม่มีข้อมูลใดที่ไม่สามารถหาได้จากอินเทอร์เน็ต นอกจากด้านที่กล่าวมาข้างต้น อินเทอร์เน็ตยังมีโทษอยู่มากเช่นเดียวกัน เนื่องจากอินเทอร์เน็ตเป็นแหล่งข้อมูลที่ลึกและกว้าง เพราะข้อมูลถูกสร้างขึ้นได้ง่าย ใครๆก็สามารถสร้างเองได้ ทำให้ยากต่อการตรวจสอบ ยากต่อการกำกับและการดูแล เนื่องจากข้อมูลที่เกิดขึ้นบนเครือข่ายของอินเทอร์เน็ตสลับซับซ้อน เราไม่สามารถรู้ได้ว่าข้อมูลใดเป็นความจริง เพราะการใช้อินเทอร์เน็ตมีความอิสระ ไม่มีเจ้าของ มีข้อมูลที่มีผลเสียเผยแพร่อยู่มากเมื่อใช้อย่างไม่เหมาะสม ขาดการรู้เท่าทันสื่อ ขาดการป้องกัน อินเทอร์เน็ตจึงต้องอาศัย “วิจารณญาณ” (Judgment) และ “การรู้เท่าทันสื่อ” (Media Literacy) เป็นอย่างมาก (พงศ์เทพ แก้วเสถียร. 2557)

การรู้เท่าทันสื่ออินเทอร์เน็ตเป็นเป็นแนวคิดที่รวมกันระหว่างความรู้เท่าทันคอมพิวเตอร์ (Computer literacy) และความรู้เท่าทันข้อมูลข่าวสาร (Information literacy) อธิบายถึงความสามารถในการกลั่นกรองและวิเคราะห์สารจากสื่ออินเทอร์เน็ต และความสามารถในการนำทักษะการคิดแบบวิพากษ์มาประยุกต์ใช้กับสื่ออินเทอร์เน็ต นอกจากนี้ยังเป็นการตั้งคำถามเกี่ยวกับสิ่งที่อยู่เบื้องหลังการผลิต และธรรมชาติของสื่ออินเทอร์เน็ต เช่น แรงจูงใจ ทุน การให้คุณค่า และความเป็นเจ้าของ ซึ่งล้วนเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการผลิตเนื้อหาบนสื่ออินเทอร์เน็ต

ดังนั้น กลุ่มเบบี้บูมเมอร์ จึงจำเป็นที่จะต้องปรับตัวไปตามสภาพการเปลี่ยนแปลงทางด้านเทคโนโลยี เนื่องจากอินเทอร์เน็ตเข้ามามีบทบาทอย่างมากในยุคปัจจุบันและสังคมไทย นอกเหนือจากนั้นสื่ออินเทอร์เน็ตเอง ก็มีความจำเป็นที่จะต้องปรับตัวเข้าหากลุ่มเบบี้บูมเมอร์ เนื่องจากประชากรกลุ่มเบบี้บูมเมอร์นั้น มีสัดส่วนมากที่สุดในประชากรโลก และด้วยสัดส่วนจำนวนมากดังกล่าว ย่อมหมายถึงอิทธิพลที่มหาศาลต่อภาวะเศรษฐกิจของโลกนั่นเอง

ยะลาเป็นจังหวัดที่ตั้งอยู่ทางตอนใต้สุดของประเทศไทย ดังปรากฏในคำขวัญประจำจังหวัดคือ “ใต้สุดสยาม เมืองงามชายแดน” มีพรมแดนติดต่อกับประเทศมาเลเซีย เป็นจังหวัดเดียวของภาคใต้ที่ไม่มีอาณาเขตติดต่อกับทะเล ยะลาแบ่งหน่วยการปกครองออกเป็น 8 อำเภอ 56 ตำบล โดยอำเภอเมืองยะลา เป็นอำเภอที่มีประชากรมากที่สุด ข้อมูลจากสำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง ระบุว่าในปี 2560 จำนวนประชากรทั้งหมดของอำเภอเมือง จังหวัดยะลา มีทั้งหมด 74,895 คน แยกเป็น เพศชาย 36,858 คน เพศหญิง 38,037 คน ประชากรส่วนใหญ่เป็นชาวไทยเชื้อสายมลายู รองลงมาคือชาวไทยเชื้อสายจีนและชาวไทยพุทธ ผู้สูงอายุในอำเภอเมือง จังหวัดยะลา

มีจำนวนทั้งหมด 9,675 คน แบ่งเป็นเพศชาย 4,118 คน และเพศหญิง 5,557 คน คิดเป็น 12% ของจำนวนประชากรในเขตอำเภอเมืองยะลาทั้งหมด แม้ยะลาเป็นจังหวัดเล็ก ๆ ที่มีพื้นที่ 4,521 ตารางกิโลเมตร แต่ด้วยลักษณะของเมืองชายแดนที่มีของดีประจำท้องถิ่นที่น่าสนใจ ทั้งเป็นสังคมพหุวัฒนธรรมที่มีความหลากหลายทางด้านเชื้อชาติ วิถีชีวิต ความเชื่อ ศาสนา และเอกลักษณ์ด้านศิลปวัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมของชุมชน 3 เชื้อชาติคือ มุสลิม ไทย และจีน ซึ่งสามารถดำรงเอกลักษณ์ของแต่ละเชื้อชาติไว้ได้อย่างดี

ผู้ศึกษาจึงมุ่งศึกษาถึงข้อมูลในการบริโภคสื่ออินเทอร์เน็ตในยุคปัจจุบันของกลุ่มผู้สูงอายุ ในเขตเทศบาลนครยะลา เนื่องจากประชากรกลุ่มตัวอย่างดังกล่าว อยู่ในสังคมพหุวัฒนธรรมที่มีความหลากหลาย ทางด้านเชื้อชาติ ศาสนา ความเชื่อ ภาษาและวิถีการดำเนินชีวิต จึงนำมาซึ่งความน่าสนใจที่ว่า กลุ่มประชากรตัวอย่างนั้น มีการบริโภคสื่ออินเทอร์เน็ตไปในทิศทางใด และยังศึกษาถึงเรื่องการรู้เท่าทันสื่ออินเทอร์เน็ต เพื่อให้ได้ข้อมูลว่ากลุ่มผู้สูงอายุ ในเขตเทศบาลนครยะลา ที่มีลักษณะทางประชากรที่แตกต่างกันนั้น มีพฤติกรรมการรู้เท่าทันสื่อมากน้อยเพียงใด และแตกต่างกันหรือไม่ มีทักษะในการคิดวิจารณ์ญาณโดยสามารถเข้าใจ วิเคราะห์ ดีความ ประเมินสื่อและสิ่งที่ได้รับจากสื่อ โดยไม่ตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของสื่ออินเทอร์เน็ต ตระหนักถึงผลกระทบของสื่อที่มีต่อบุคคลและสังคม รู้จักเลือกรับสื่อได้อย่างมีประสิทธิภาพเพื่อให้เป็นประโยชน์ต่อตนเอง ชุมชนและสังคมหรือไม่ อย่างไร

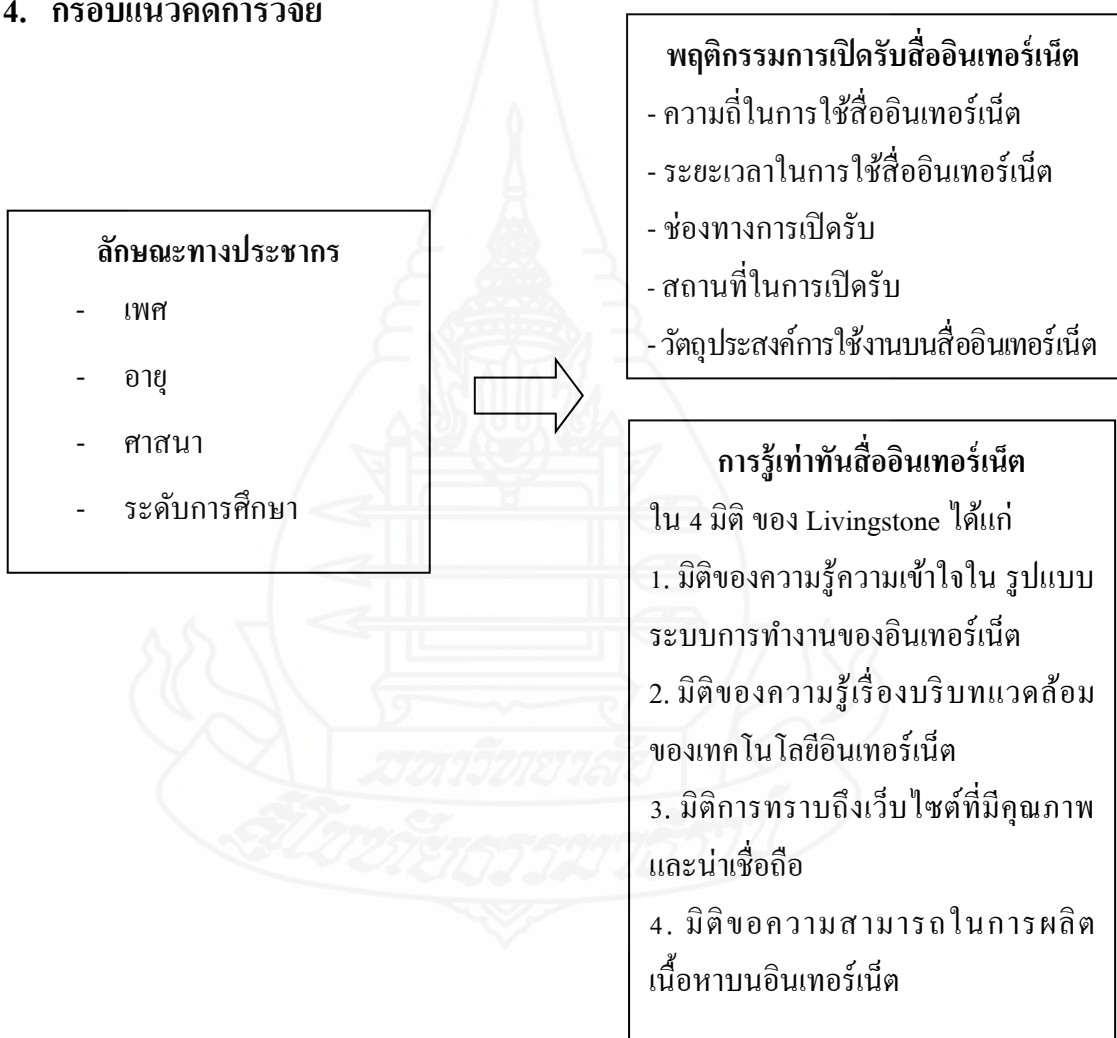
2. วัตถุประสงค์การวิจัย

- 2.1 เพื่อศึกษาพฤติกรรมการเปิดรับสื่ออินเทอร์เน็ตของผู้สูงอายุ ในเขตเทศบาลนครยะลา
- 2.2 เพื่อศึกษาการรู้เท่าทันสื่ออินเทอร์เน็ตของผู้สูงอายุ ในเขตเทศบาลนครยะลา
- 2.3 เพื่อศึกษาเปรียบเทียบการรู้เท่าทันสื่ออินเทอร์เน็ตของผู้สูงอายุ ในเขตเทศบาลนครยะลา จำแนกตามเพศ ศาสนา ระดับการศึกษา

3. ประเด็นปัญหาการวิจัย

- 3.1 ผู้สูงอายุในเขตเทศบาลนครยะลา มีพฤติกรรมการเปิดรับสื่ออินเทอร์เน็ต อย่างไร
- 3.2 ผู้สูงอายุในเขตเทศบาลนครยะลา มีการรู้เท่าทันสื่ออินเทอร์เน็ต อยู่ในระดับใด
- 3.3 ผู้สูงอายุในเขตเทศบาลนครยะลา จำแนกตาม เพศ ศาสนา ระดับการศึกษา มีการรู้เท่าทันสื่ออินเทอร์เน็ต แตกต่างกันหรือไม่

4. กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย

5. ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาพฤติกรรมการเปิดรับและการรู้เท่าทัน เรื่องสื่ออินเทอร์เน็ตของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลนครยะลา ดำเนินการภายในขอบเขตในแต่ละด้าน ดังนี้

5.1 ขอบเขตด้านประชากร ศึกษาผู้สูงอายุที่อายุเกินกว่าหกสิบปีบริบูรณ์ขึ้นไป มีสัญชาติไทย เพศชายและหญิง นับถือศาสนาพุทธและอิสลาม อาศัยในเขตเทศบาลนครยะลา จำนวน 9,675 คน

5.2 ขอบเขตด้านเนื้อหา เป็นการวิจัยตัวแปรที่เกี่ยวกับการรู้เท่าทันสื่ออินเทอร์เน็ตของผู้สูงอายุ ในเขตเทศบาลนครยะลา โดยใช้ 4 มิติของ Livingstone เป็นกรอบในการตัดสินใจ ได้แก่ มิติของความรู้ความเข้าใจในรูปแบบระบบการทำงานของอินเทอร์เน็ต มิติของความรู้เรื่องบริบทแวดล้อมของเทคโนโลยีอินเทอร์เน็ต มิติการทราบถึงเว็บไซต์ที่มีคุณภาพและน่าเชื่อถือ และมิติของความสามารถในการผลิตเนื้อหาบนอินเทอร์เน็ต

5.3 ขอบเขตด้านเวลา เก็บรวบรวมข้อมูลในช่วงเวลา เดือนมิถุนายน-เดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2561

6. นิยามศัพท์เฉพาะ

6.1 การเปิดรับสื่ออินเทอร์เน็ต หมายถึง ความถี่ ช่วงเวลา ช่องทาง สถานที่ และวัตถุประสงค์ในงานสื่อใช้อินเทอร์เน็ต

6.2 การรู้เท่าทันสื่ออินเทอร์เน็ต หมายถึง ความรู้และทักษะในการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตใน 4 มิติ ของ Livingstone ได้แก่

6.2.1 มิติของความรู้ความเข้าใจในรูปแบบระบบการทำงานของอินเทอร์เน็ต (*The Analytical Competence*) คือ ความเข้าใจในคุณลักษณะต่างๆของอินเทอร์เน็ต (เช่น การสร้างเว็บไซต์ การทำงานของลิงค์ต่างๆ ในเทคโนโลยีไฮเปอร์เท็กซ์ ภาษาสัญลักษณ์ที่เป็นรหัสต่างๆในเว็บ เป็นต้น)

6.2.2 มิติของความรู้เรื่องบริบทแวดล้อมของเทคโนโลยีอินเทอร์เน็ต (*The Contextual Knowledge*) คือ ความเข้าใจในบริบททางด้านสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจและการเมืองที่แวดล้อมการผลิตและบริโภคสารสนเทศและเนื้อหาต่างๆในอินเทอร์เน็ต

6.2.3 มิติการทราบถึงเว็บไซต์ที่มีคุณภาพและน่าเชื่อถือ (The Canonical Knowledge)

คือ การทราบถึงเว็บไซต์ที่ถือเป็น “คลาสสิก” ในบรรดาเว็บไซต์ทั้งหลาย โดยเฉพาะการเข้าใจว่าทำไมเว็บไซต์ดังกล่าว จึงถือว่าเป็นเว็บไซต์ที่มีความสำคัญ น่าเชื่อถือและมีประโยชน์

6.2.4 มิติขอความสามารถในการผลิตเนื้อหาบนอินเทอร์เน็ต (The Production Competence)

คือ ความสามารถในการผลิตเนื้อหาบนอินเทอร์เน็ต ตลอดจนความสามารถในการตีความบริโภคและเฟลิดเฟลินกับอินเทอร์เน็ต (รวมถึงการสร้างเว็บเพจ การหาผลิตภัณ์ท์ การเข้าร่วมกลุ่มสนทนาและกลุ่มข่าว)

6.3 ผู้สูงอายุ หมายถึง บุคคลซึ่งมีอายุหกสิบปีบริบูรณ์ขึ้นไป มีสัญชาติไทย เพศชาย และหญิง นับถือศาสนาพุทธและอิสลาม ในเขตเทศบาลนครยะลา

6.4 อินเทอร์เน็ต หมายถึง เครือข่ายคอมพิวเตอร์ขนาดใหญ่ ที่มีการเชื่อมต่อระหว่างเครือข่ายหลายๆ เครือข่ายทั่วโลก โดยใช้ภาษาที่ใช้สื่อสารกันระหว่างคอมพิวเตอร์ที่เรียกว่า โพรโทคอล (protocol) ผู้ใช้เครือข่ายนี้สามารถสื่อสารถึงกันได้ในหลายๆทาง ได้แก่ อีเมล เว็บบอร์ด เว็บไซต์ แชนท์ สื่อโซเชี่ยลมีเดีย แอปพลิเคชั่น และสามารถสืบค้นข้อมูลและข่าวสารต่างๆ ได้จากเว็ลด์ไเวร์บ/กลุ่มข่าว รวมทั้งคัดลอกเพิ่มข้อมูลและโปรแกรมมาใช้ได้

6.5 ลักษณะทางประชากร หมายถึง เพศ อายุ การศึกษา ศาสนา และระดับการศึกษาของผู้สูงอายุ ในเขตเทศบาลนครยะลา

7. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

7.1 ได้ทราบถึงพฤติกรรมการเปิดรับสื่ออินเทอร์เน็ต และการรู้เท่าทันสื่ออินเทอร์เน็ตของผู้สูงอายุ ในเขตเทศบาลนครยะลา ซึ่งรัฐบาลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สามารถนำข้อมูลไปใช้เพื่อคิดหาแนวทางในการช่วยเสริมสร้างให้กลุ่มผู้สูงอายุ มีการรู้เท่าทันสื่ออินเทอร์เน็ตที่สูงขึ้นต่อไป

7.2 ได้ทราบว่าผู้สูงอายุในเขตเทศบาลนครยะลา จำแนกตามเพศ ศาสนา และการศึกษา มีการรู้เท่าทันสื่ออินเทอร์เน็ตแตกต่างกันหรือไม่ ซึ่งสามารถนำข้อมูลที่ได้ ไปศึกษาวิจัยเกี่ยวกับผู้สูงอายุเชิงลึกได้ต่อไป

7.3 เป็นข้อมูลพื้นฐานให้กับผู้สนใจ สามารถนำข้อมูลและผลการศึกษาที่ได้ ไปปรับใช้ให้เกิดประโยชน์ และพัฒนาด้านการสื่อสารอินเทอร์เน็ตอย่างมีประสิทธิภาพกับกลุ่มผู้สูงอายุ

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง พฤติกรรมการเปิดรับและการรู้เท่าทันสื่ออินเทอร์เน็ตของผู้สูงอายุ ในเขตเทศบาลนครยะลา ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดและทฤษฎี ต่อไปนี้เป็นแนวทางในการศึกษา

ทฤษฎีที่ใช้ในการวิจัย

1. แนวคิดเกี่ยวกับการรู้เท่าทันสื่ออินเทอร์เน็ต
2. แนวคิดเกี่ยวกับสื่ออินเทอร์เน็ต
3. แนวคิดเกี่ยวกับการเปิดรับข่าวสาร
4. แนวคิดเกี่ยวกับความแตกต่างของลักษณะทางประชากรของผู้รับสาร
5. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับผู้สูงอายุ
6. บริบทเทศบาลนครยะลา
7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดเกี่ยวกับการรู้เท่าทันสื่ออินเทอร์เน็ต

ความรู้เท่าทันสื่ออินเทอร์เน็ต (Internet literacy) เป็นแนวคิดที่มาจากแนวคิดความรู้เท่าทันสื่อ (Media Literacy) ซึ่งหมายถึงความสามารถในการกลั่นกรองและวิเคราะห์สารจากสื่อ และความสามารถในการนำทักษะการคิดแบบวิพากษ์มาประยุกต์ใช้กับสื่อทุกรูปแบบ เช่น สื่อวิทยุ โทรทัศน์ ภาพยนตร์ และอินเทอร์เน็ต เป็นต้น นอกจากนี้ยังเป็นการตั้งคำถามเกี่ยวกับสิ่งที่อยู่เบื้องหลังการผลิตสื่อ เช่น แรงจูงใจ ทุน การให้คุณค่า และความเป็นเจ้าของ ซึ่งล้วนเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการผลิตเนื้อหาสื่อ Tallim, 2003 (อ้างถึงใน จินดารัตน์ บวรวิหาร, 2548)

The Committee of Regions (1997) ซึ่งเป็นคณะกรรมการภูมิภาคหนึ่งใน European Union (EU) ได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับความรู้เท่าทันสื่อไว้ว่า ความรู้เท่าทันสื่อหรือการเป็นผู้รู้เรื่องสื่อโดยเฉพาะอินเทอร์เน็ต จะเป็นเครื่องรับประกันการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารอย่างเท่าเทียม การรณรงค์ต่อต้านการใช้งานอินเทอร์เน็ตอย่างผิดกฎหมายและการใช้ที่เป็นภัย ควรดำเนินการไปพร้อมกับการรณรงค์ให้เกิดการใช้อินเทอร์เน็ตอย่างถูกต้องและมีประโยชน์

นับตั้งแต่อินเทอร์เน็ตกลายเป็นสื่อเชิงพาณิชย์ ที่มีอิทธิพลต่อชีวิตประจำวันของคนในยุคสารสนเทศ และจัดว่าเป็นพื้นที่ทางวัฒนธรรมและสังคมแบบใหม่ (A new cultural and social terrain)

ที่ลดข้อจำกัดเรื่องเวลาและสถานที่ในการติดต่อสื่อสาร การมีส่วนร่วมในพื้นที่แห่งนี้ นอกจากจะต้องมีทักษะพื้นฐานในการสื่อสาร เช่น การอ่านออกเขียนได้ ความสามารถในการใช้ภาษา โดยเฉพาะภาษาอังกฤษ ความสามารถในการตีความสาร ยังต้องมีทักษะทางด้านคอมพิวเตอร์และความรู้เกี่ยวกับธรรมชาติของเครือข่ายอินเทอร์เน็ต นอกจากนี้ข้อมูลข่าวสารบนอินเทอร์เน็ต โดยเฉพาะในเครือข่ายเว็ลด์ไวด์เว็บ นับวันยิ่งใกล้เคียงกับข้อมูลข่าวสารจากสื่อมวลชนกระแสหลัก เช่น สื่อวิทยุโทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ นิตยสารและสื่อสิ่งพิมพ์ประเภทอื่นๆ ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่าอินเทอร์เน็ตสามารถส่งผลกระทบต่อผู้ใช้ทางด้านทัศนคติ ความเชื่อ ค่านิยม การคิด หรือกระทั่งการกระทำได้จากที่กล่าวมาข้างต้นความรู้เท่าทันสื่ออินเทอร์เน็ต (Internet literacy) จึงเป็นแนวคิดที่รวมกันความรู้เท่าทันคอมพิวเตอร์ (Computer literacy) และความรู้เท่าทันข้อมูลข่าวสาร (Information literacy) เข้าไว้ด้วยกัน

Kellner (2000) กล่าวว่า (Computer literacy) มิใช่เป็นเพียงความสามารถในการใช้งานคอมพิวเตอร์เท่านั้น แต่ยังขยายให้ครอบคลุมไปถึงการรู้เท่าทันข้อมูลข่าวสารบนเครือข่ายคอมพิวเตอร์ กล่าวคือนอกจากผู้ใช้ควรทราบเกี่ยวกับวิธีการใช้คอมพิวเตอร์เพื่อการศึกษาค้นคว้าแล้ว ยังควรทราบถึงมิติทางด้านสังคมวัฒนธรรมของคอมพิวเตอร์ด้วย ซึ่งจะช่วยให้ผู้ใช้มีส่วนร่วมในการสร้างผลผลิตทางวัฒนธรรมที่มีคุณค่า เช่น การถกเถียงเรื่องปัญหาสาธารณะ ไปจนถึงการสร้างรูปแบบทางวัฒนธรรมเฉพาะตน โดยสรุปแล้ว Computer literacy ควรครอบคลุมถึงความสามารถต่างๆ ดังนี้

- ความสามารถในการใช้คอมพิวเตอร์
- ความสามารถในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร
- ความสามารถในการใช้บริการบนอินเทอร์เน็ตรูปแบบต่างๆ เช่น เว็ลด์ไวด์เว็บ อีเมล

เป็นต้น

- ความสามารถในการผลิตเนื้อหาบนอินเทอร์เน็ต
- ความสามารถในการเข้าถึงและการจัดการกับข้อมูลที่มีมากมายและหลากหลายบน

อินเทอร์เน็ต

- ความสามารถในการค้นหาแหล่งข้อมูลข่าวสารบนเครือข่าย ตั้งแต่แหล่งข้อมูลเพื่อการศึกษาค้นคว้าวิจัย ไปจนถึงเว็บไซต์ต่างๆที่ตรงกับความสนใจ และความสามารถในการใช้เครื่องมือช่วยค้นหา (Search engine) รวมทั้งความสามารถในการเข้าถึงข้อมูลที่ค้นหาได้

- การทราบถึงแหล่งข้อมูลที่มีความน่าเชื่อถือและมีประโยชน์

จะเห็นได้ว่า Computer literacy แท้จริงมิใช่ความรู้ทางด้านเทคนิคและทักษะการใช้เท่านั้น แต่ยังรวมถึงการอ่าน การเขียน การค้นคว้าวิจัย และความสามารถในการสื่อสารซึ่งเกี่ยวข้องกับความคิดวิพากษ์ (critical thinking) ในการเปิดรับ การวิเคราะห์ การตีความ และการจัดเก็บข้อมูล และความสามารถในการใช้คอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตเพื่อการทำงานที่หลากหลาย เช่น เพื่อการติดต่อสื่อสารระหว่างบุคคล ไปจนถึงเพื่อสร้างทัศนคติหรือจุดยืนทางการเมือง

ทางด้านแนวคิดเรื่อง Information literacy ก็คือการทราบว่าข้อมูลข่าวสารใดบนอินเทอร์เน็ตที่มีประโยชน์และมีคุณภาพทั้งทางด้านเนื้อหาและการนำเสนอ โดยเน้นที่การประเมินข้อมูลบนเว็ลด์ไวด์เว็บเป็นสำคัญ และใช้แนวทางในการประเมินเดียวกับการประเมินข้อมูลข่าวสารในสื่อประเภทอื่นๆ ยกตัวอย่างเช่น

แนวทางในการประเมินเนื้อหาบนอินเทอร์เน็ตของ December (1996)

- ใครเป็นผู้ให้ข้อมูล
- ผู้ให้ข้อมูลเป็นเจ้าของข้อมูลนั้นแต่แรกหรือไม่
- ข้อมูลถูกต้องหรือไม่
- ความถูกต้องของข้อมูลนั้น สำคัญต่อเรื่องผู้อ่านต้องการค้นคว้ามากเพียงใด
- มีการให้แหล่งข้อมูลที่สามารถตรวจสอบความถูกต้องได้หรือไม่
- ผู้ให้ข้อมูลมีอคติหรือไม่
- ข้อมูลมีการปรับให้ทันสมัยหรือไม่

แนวทางในการประเมินคุณภาพเว็บไซต์ของ The children and Technology Committee American Library Association (ALA) : เว็บไซต์ที่ดีคือเว็บไซต์ที่มีลักษณะดังนี้

- วัตถุประสงค์และเนื้อหา มีความชัดเจน มีการอ้างแหล่งข้อมูล เปิดโอกาสให้ผู้ใช้อติดต่อกับผู้จัดทำเว็บไซต์ได้
- เนื้อหาของเว็บไซต์กระตุ้นให้เกิดการสำรวจค้นคว้า และการใช้ความคิดเนื้อหาที่มีความเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย และการนำเสนอมีความน่าดึงดูดใจ
- เว็บไซต์เข้าถึงได้ง่าย คำนวณโหลดข้อมูลได้รวดเร็ว มีข้อมูลสำคัญที่ผู้ใช้จำเป็นต้องทราบ เช่น นโยบายเรื่องข้อมูลส่วนบุคคลปรากฏบนหน้าโฮมเพจอย่างชัดเจน ข้อมูลมีความถูกต้อง และมีการปรับให้ทันสมัยอยู่เสมอ
- มีการใช้สื่อผสมหลากหลายรูปแบบ (multimedia) ในการนำเสนอข้อมูล

แนวทางในการประเมินคุณภาพเว็บไซต์ของ Shrock (1996)

- การพิจารณารูปแบบของเว็บไซต์ในด้านต่างๆ ดังต่อไปนี้ เช่น เวลาในการเข้าถึงเว็บไซต์ (load) ภาพประกอบ การใช้ภาษา ข้อมูลและที่อยู่ติดต่อกลับของเจ้าของเว็บไซต์ ข้อมูลที่เว็บไซต์ update ครึ่งล่าสุด เป็นต้น
- การพิจารณาคุณภาพของเนื้อหาในด้านต่างๆ ดังต่อไปนี้ เช่น ชื่อเรื่อง วัตถุประสงค์ ความทันสมัยของข้อมูล การเปรียบเทียบเนื้อหากับเว็บไซต์อื่น ความเที่ยงตรงไม่มีอคติ เป็นต้น
- การพิจารณาความน่าเชื่อถือของเว็บไซต์ เช่น ใครเป็นผู้ผลิตเนื้อหา องค์กรหรือบุคคลที่มีส่วนร่วมในการผลิตเนื้อหาใคร เมื่อใช้ค้นหาเว็บไซต์นั้นๆ ใน search engines แล้วพบหรือไม่ เป็นต้น

แนวทางในการประเมินเนื้อหาในเว็บไซต์ของ McLachlan (2002)

- เนื้อหาเกี่ยวกับอะไร เพื่อผู้ใช้กลุ่มใด และมีวัตถุประสงค์อย่างไร
- รูปแบบของเนื้อหาถูกจัดวางอย่างเป็นระบบ และง่ายต่อการใช้หรือไม่
- ข้อมูลในเว็บไซต์สร้างให้ง่ายต่อการทำความเข้าใจและเพียงพอหรือไม่
- เนื้อหาแฝงด้วยอคติหรือไม่ สอดคล้องกับเนื้อหาประเภทเดียวกันในเว็บไซต์อื่นๆ หรือไม่
- ผู้สร้างเนื้อหาเป็นใคร มีที่อยู่ติดต่อหรือไม่ มีความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับเนื้อหานั้นๆ หรือไม่
- มีการอ้างถึงผู้สนับสนุนเว็บไซต์อย่างชัดเจนหรือไม่
- เนื้อหาได้รับการปรับปรุงให้ทันสมัย (update) บ้างหรือไม่ บ่อยแค่ไหน
- ลิงค์ (links) ที่สร้างไปยังเว็บไซต์อื่น ใช้การได้และมีประโยชน์ต่อการค้นคว้าเพิ่มเติมหรือไม่

ทั้ง Computer literacy และ Information literacy เป็นองค์ประกอบที่สำคัญของการรู้เท่าทันสื่ออินเทอร์เน็ต ซึ่งเป็นแนวคิดที่ได้รับความสนใจจากแวดวงวิชาการเมื่อไม่นานมานี้ เนื่องจากกระแสของการนำ ICTs มาพัฒนาประเทศเพื่อรองรับการเป็นสังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ อินเทอร์เน็ตจะช่วยขยายโอกาสทางการศึกษาให้แก่บุคคลทุกเพศทุกวัย ด้วยลักษณะของความเป็นสื่อที่ช่วยลดข้อจำกัดทางด้านเวลาและสถานที่ และการเป็นแหล่งข้อมูลที่ใหญ่ที่สุดในโลก อย่างไรก็ตามมีผู้โต้แย้งว่า ข้อมูลที่มีอยู่มากมายบนอินเทอร์เน็ต ส่วนใหญ่เป็นข้อมูลที่มีคุณภาพต่ำ (Mansell และ When, 1998) ดังนั้นผู้ใช้จึงควรมีความรู้และทักษะในการใช้คอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ต จึงจะใช้สื่อใหม่ประเภทนี้เพื่อการเรียนรู้ได้อย่างเกิดประโยชน์ที่สุด

ในการวิจัยครั้งนี้ นอกจากผู้วิจัยจะนำแนวคิดเรื่อง Computer literacy และ Information literacy มาใช้ในการสร้างแบบวัดความรู้เท่าทันสื่ออินเทอร์เน็ตแล้ว ยังได้นำกรอบแนวคิดเรื่องความรู้เท่าทันสื่ออินเทอร์เน็ตของ Livingstone (2001) ซึ่งมีการแบ่งการรู้เท่าทันสื่ออินเทอร์เน็ตเป็นมิติต่างๆมาใช้ด้วย Livingston แบ่งความรู้เท่าทันสื่ออินเทอร์เน็ตเป็น 4 มิติดังนี้

1) มิติของความรู้ความเข้าใจในรูปแบบระบบการทำงานของอินเทอร์เน็ต (The Analytical Competence) หมายถึง ความเข้าใจในคุณลักษณะต่างๆของอินเทอร์เน็ต (เช่น การสร้างเว็บไซต์ การทำงานของลิงค์ต่างๆ ในเทคโนโลยีไฮเปอร์เท็กซ์ ภาษา สัญลักษณ์ที่เป็นรหัสต่างๆในเว็บ เป็นต้น) ซึ่งจะนำไปสู่การใช้สื่อใหม่อย่างมีประสิทธิภาพ

2) มิติของความรู้เรื่องบริบทแวดล้อมของเทคโนโลยีอินเทอร์เน็ต (The Contextual Knowledge) หมายถึง ความเข้าใจในบริบททางด้านสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจและการเมืองที่แวดล้อมการผลิตและบริโภคสารสนเทศและเนื้อหาต่างๆในอินเทอร์เน็ต ความเข้าใจดังกล่าวจะทำให้ผู้ใช้สามารถประเมินอินเทอร์เน็ตได้อย่างมีประสิทธิภาพและรู้เท่าทันข้อดีข้อเสียต่างๆ

3) มิติของการทราบถึงเว็บไซต์ที่มีคุณภาพและน่าเชื่อถือ (The Canonical Knowledge) หมายถึง การทราบถึงเว็บไซต์ที่ถือเป็น “คลาสสิก” ในบรรดาเว็บไซต์ทั้งหลาย โดยเฉพาะการเข้าใจว่าทำไมเว็บไซต์ดังกล่าว จึงถือว่าเป็นเว็บไซต์ที่มีความสำคัญ น่าเชื่อถือและมีประโยชน์

4) มิติของความสามารถในการผลิตเนื้อหาบนอินเทอร์เน็ต (The Production Competence) หมายถึง ความสามารถในการผลิตเนื้อหาบนอินเทอร์เน็ต ตลอดจนความสามารถในการตีความ บริโภคและผลิตเพื่อกับอินเทอร์เน็ต (รวมถึงการสร้างเว็บเพจ การหาผลิตภัณฑ์ การเข้าร่วมกลุ่มสนทนาและกลุ่มข่าว) ซึ่งมีผลโดยตรงต่อการแสดงออกถึงอัตลักษณ์ของผู้ใช้แต่ละคน ผ่านทางการผลิตและการสื่อสารเนื้อหา

2. แนวคิดเกี่ยวกับสื่ออินเทอร์เน็ต

อินเทอร์เน็ต คือ เครือข่ายของเครือข่าย (A network of networks) คอมพิวเตอร์ที่เชื่อมต่อกันโดยใช้โพรโทคอลที่ซีพี/ไอพี (Transmission Control Protocol/Internet Protocol เรียกโดยย่อว่า TCP/IP) ในการรับส่งข้อมูลระหว่างเครื่องคอมพิวเตอร์ภายในเครือข่าย

โพรโทคอล TCP/IP (Transmission Control Protocol/Internet Protocol/Internet Protocol) เป็นระเบียบวิธีในการสื่อสารระหว่างคอมพิวเตอร์ที่ใช้กันมาตั้งแต่เดิมในระบบปฏิบัติการ UNIX ซึ่งมีการใช้งานอย่างกว้างขวาง จุดกำเนิดของ TCP/IP เริ่มขึ้นราวปี พ.ศ. 2512 ที่กระทรวงกลาโหมสหรัฐฯ เมื่อพบปัญหาในการเชื่อมโยงเครือข่ายคอมพิวเตอร์ในหน่วยงานต่างๆ ของคน ซึ่งจะต้องมีการรับส่งข้อมูลไปยังหน่วยงานภายนอกอื่นๆ เช่น มหาวิทยาลัยและห้องทดลองต่างๆ เนื่องจากแต่ละแห่งก็มีระบบคอมพิวเตอร์ที่ใช้ต่างกัน ข้อมูลข่าวสารจึงถ่ายเทไปมาได้อย่างยากลำบาก กระทรวงกลาโหมสหรัฐฯ จึงได้จัดตั้งหน่วยงาน Advanced Research Projects Agencies (ARPA) ขึ้นมาเพื่อหาทางแก้ไขปัญหานี้ โดยกำหนดมาตรฐานในการสื่อสารข้อมูลและได้จัดตั้งเครือข่าย ARPANET ขึ้นโดยใช้โพรโทคอล TCP/IP

การสื่อสารในระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตที่มีโพรโทคอล TCP/IP เป็นมาตรฐานนี้ เครื่องคอมพิวเตอร์ทุกเครื่องที่เชื่อมต่ออยู่จะต้องมีหมายเลขประจำเครื่อง เพื่อเอาไว้อ้างอิงให้เครื่องคอมพิวเตอร์อื่นๆ ได้ทราบ หมายเลขอ้างอิงดังกล่าวเรียกว่า IP Address ซึ่งเป็นตัวเลขชุดหนึ่ง แบ่งออกเป็นสี่ส่วน เช่น 192.10.1.101 เป็นต้น

2.1 ลักษณะการทำงานของอินเทอร์เน็ต

การรับส่งข้อมูลบนอินเทอร์เน็ต เป็นการถือปฎิบัติข้อมูลดิจิทัลจากเครื่องคอมพิวเตอร์เครื่องหนึ่งไปยังอีกเครื่องหนึ่งจนกว่าข้อมูลทั้งหมดนั้นจะไปถึงเครื่องคอมพิวเตอร์ปลายทาง ข้อมูลที่ทำการถ่ายโอนไม่ได้ถูกส่งเป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องกัน คอมพิวเตอร์ต้นทางที่ส่งข้อมูลจะแบ่งข้อมูลนั้นออกเป็นส่วนๆ โดยแต่ละส่วนจะถูกส่งไปยังเครื่องคอมพิวเตอร์อีกปลายทางหนึ่ง ซึ่งจะรวบรวมข้อมูลที่แยกมาเป็นส่วนๆ ทั้งหมดเข้าด้วยกัน คอมพิวเตอร์ที่อยู่ตรงกลางเครื่องอื่นๆ บนเครือข่าย ทำหน้าที่ส่งข้อมูลแต่ละส่วนไปเรื่อยๆ จนกระทั่งถึงเครื่องรับปลายทาง ไม่จำเป็นที่ข้อมูลแต่ละส่วนจะถูกส่งโดยใช้เส้นทางเดียวกันหรือไปถึงในเวลาเดียวกัน ลักษณะการทำงานของอินเทอร์เน็ตสะท้อนให้เห็นว่า เพียงแค่ผู้รับและผู้ส่งที่อยู่ปลายทางไม่เพียงพอในการทำให้กระบวนการสื่อสารเสร็จสมบูรณ์ ยังมีคอมพิวเตอร์ที่อยู่ตรงกลางเครื่องอื่นทำหน้าที่ในการรับและส่งข้อมูลที่ถูกแยกเป็นส่วนๆ

การทำงานของอินเทอร์เน็ตเป็นการรับส่งข้อมูลดิจิทัลระหว่างเครื่องคอมพิวเตอร์ภายในเครือข่าย เมื่อดูจากการทำงานเช่นนี้แล้ว จะเห็นได้ว่าอินเทอร์เน็ตเป็นเทคโนโลยีการสื่อสารประเภทหนึ่ง แต่อินเทอร์เน็ตมีประสิทธิภาพมากกว่าการสื่อสารประเภทอื่นอย่างสิ้นเหลือ ข้อมูลทุกประเภทที่สามารถแปลงเป็นข้อมูลแบบดิจิทัลจะถูกถ่ายโอนได้ตลอดเวลาบนเครือข่าย ซึ่งใช้ระยะเวลาสั้นมาก แม้ว่าเครื่องคอมพิวเตอร์ที่รับส่งข้อมูลกันจะอยู่คนละซีกโลก นอกจากนี้ผู้ส่งและผู้รับข้อมูลยังสามารถโต้ตอบกันได้อย่างทันที โดยสรุปสื่ออินเทอร์เน็ตมีลักษณะพิเศษดังนี้

Interactivity หรือการโต้ตอบได้ทันที ถือเป็นลักษณะที่เด่นที่สุดของอินเทอร์เน็ต การให้คำจำกัดความ interactivity ไม่ใช่เรื่องง่าย แต่โดยพื้นฐาน interactivity ในความหมายของนักวิชาการทางด้านคอมพิวเตอร์ คือการที่ผู้ใช้มีปฏิสัมพันธ์กับคอมพิวเตอร์หรือการใช้งานคอมพิวเตอร์นั่นเอง ส่วนในความหมายของนักสื่อสาร interactivity คือการสื่อสารโต้ตอบกันระหว่างผู้สื่อสาร Rice และ Rogers (1988) ได้จำกัดความว่าเป็นระดับของการสื่อสารที่ผู้มีส่วนร่วมในกระบวนการสื่อสารควบคุมและแลกเปลี่ยนบทบาทซึ่งกันและกัน ในการศึกษาเกี่ยวกับอินเทอร์เน็ต ความหมายทั้งสองเป็นความหมายที่ความสำคัญทั้งคู่ ผู้ใช้สามารถ “interact” กับคอมพิวเตอร์โดยการใช้ search engines หรือสามารถ interact กับผู้ใช้งานคนอื่นในห้องสนทนาหรือทางอีเมล

Ha และ James (1998) ได้สรุปมิติของ interactivity บน World wide web ไว้ 5 ด้านดังนี้

- 1) Playfulness คือ การเล่นเกมและการทลายปัญหาต่างๆ
- 2) Choice คือ การให้ทางเลือกแก่ผู้ใช้ โดยเฉพาะทางเลือกในการเลือกการสื่อสารเมื่อใดก็ได้ตามที่ต้องการ
- 3) Connectedness คือ การเป็นเครื่องมือในการติดต่อสื่อสารกับผู้ใช้คนอื่น เช่น การพูดคุยในห้องสนทนา (Chat room) การส่ง instant messages หรือการนำข้อความขึ้นไปไว้ในเว็บบอร์ด เป็นต้น
- 4) Information collection คือ การเก็บข้อมูลทางประชากรศาสตร์ของผู้ใช้ เช่น ข้อมูลทางด้านจิตวิทยา และรูปแบบในการใช้อินเทอร์เน็ต โดยมีผู้จัดทำเว็บไซต์ เป็นผู้เก็บข้อมูลเหล่านี้ อย่างไรก็ตามผู้ใช้มีสิทธิที่จะไม่บอกข้อมูลจากคอมพิวเตอร์ของผู้ใช้เมื่อเข้าไปในเว็บไซต์นั้นๆ
- 5) Reciprocal communication คือ การสื่อสารสองทาง (two-way communication) เพื่อสนองความต้องการของทั้งสองฝ่าย เช่น การถามตอบผ่านทางเว็ลด์ไวด์ เว็บ หรือทางอีเมล การพูดคุยในห้องสนทนา เป็นต้น

Hypertext หรือการเชื่อมโยงกันของสารสนเทศเป็นลักษณะเฉพาะตัวที่ทำให้การนำเสนอข้อมูลบนอินเทอร์เน็ตแตกต่างไปจากสื่ออื่นๆ hypertext เป็นรูปแบบของการเชื่อมโยงข้อมูลบนเครือข่าย เอกสารที่เป็น hypertext มักมีการใช้ hyperlinks ซึ่งอาจเป็นตัวอักษร สัญลักษณ์ ข้อความ หรือรูปภาพที่สามารถเชื่อมต่อไปยังเว็บเพจอื่นหรือจุดอื่นภายในเอกสารเดียวกัน Ted Nelson (1987) เป็นผู้ใช้คำว่า hypertext เป็นคนแรก เขากล่าวว่า hypertext ทำให้สามารถสร้างงานเขียนรูปแบบใหม่ซึ่งจะแสดงถึงโครงสร้างของงานเขียนได้ดีกว่า ผู้อ่านสามารถเลือกอ่านได้ตามลำดับใดก็ได้ ซึ่งก่อนหน้านี้ไม่สามารถทำได้ มีนักเขียนหลายคนกล่าวว่า hypertext เป็นเสมือนการเขียนแบบรูปแบบการเชื่อมโยงความคิดภายในสมองของมนุษย์ (Bush 1945; Devlin และ Berk 1991 อ้างอิงใน Severin และ Tankard 2001)

Gay (1991) กล่าวว่าการใช้ hypertext ปัจจัยที่น่าสนใจคือการควบคุมของผู้ใช้ ผู้จัดทำเว็บเพจสามารถออกแบบเว็บเพจนั้น โดยให้ผู้อ่านคลิกเข้าไปในลิงค์ต่างๆ ที่มีอยู่ตามที่วางแผนไว้แล้ว เพื่อวัตถุประสงค์บางอย่าง หรืออาจสร้างเว็บเพจที่ผู้ใช้มีอิสระอย่างเต็มที่ในการเข้าไปในลิงค์ต่างๆ แนวทางการออกแบบเว็บเพจแบบที่หนึ่งอาจเป็นช่องทางให้ผู้ผลิตเนื้อหาบนอินเทอร์เน็ตชักนำให้ผู้อ่านคลิกเข้าไปในเว็บเพจที่ต้องการ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นการโฆษณาสินค้าต่างๆ รวมทั้งสินค้าและบริการทางเพศ

Multimedia หรือการผสมผสานกันของสื่อหลายแบบ เป็นการสื่อสารรูปแบบหนึ่งที่เป็น การผสมผสานระหว่างข้อความตัวอักษร (Text) กราฟฟิก (Graphics) เสียง (Sound) ภาพ (Video) และภาพเคลื่อนไหว (Animation) นอกจากนี้ได้มีการพัฒนาไปถึงการถ่ายทอดสดภาพและเสียงผ่านทางเว็ด์ไซด์เว็บ ในปัจจุบัน Multimedia เป็นลักษณะสำคัญบนเว็ด์ไซด์เว็บ ที่นักการตลาดนำมาใช้ในการโฆษณาเพื่อให้เกิดความน่าสนใจและดึงดูดลูกค้ามากขึ้น

Anonymity หรือการปิดบังตัวตน เป็นลักษณะของอินเทอร์เน็ตที่สำคัญอีกประการหนึ่ง บนโลกไซเบอร์ซึ่งไม่สามารถระบุได้ว่าใครเป็นใครในชีวิตจริง ทำให้ผู้ใช้สามารถปิดบังไม่เปิดเผยตัวตนที่แท้จริงและยังสามารถปรับเปลี่ยนตัวตนหรืออัตลักษณ์ได้ตลอดเวลา การปิดบังตัวตนนี้มีทั้งผลดีและผลเสีย ผลดีคือเป็นการป้องกันตนเองจากภัยบนอินเทอร์เน็ต การใช้ข้อมูลจริงเกี่ยวกับตนเองในห้องสนทนาหรือการบอกข้อมูลส่วนบุคคลในเว็บไซด์ อาจทำให้ผู้ที่มีเจตนาร้ายนำข้อมูลเหล่านั้นไปใช้ในทางเสื่อมเสียได้ ส่วนผลเสียคือ ผู้ที่มีเจตนาร้ายอาจใช้การปิดบังตัวตนปลอมตัวเข้ามาล่อลวงผู้ใช้อินเทอร์เน็ตคนอื่นๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ใช้ที่เป็นเด็กและเยาวชน

ด้วยลักษณะของการโต้ตอบได้ทันที (Interactivity) การเชื่อมโยงกันของสารสนเทศ (hypertext) การผสมผสานของสื่อหลายแบบ (multimedia) และการปิดบังตัวตน (anonymity) ของสื่ออินเทอร์เน็ต ทำให้อินเทอร์เน็ตเป็นสื่อที่สามารถดึงดูดความสนใจและเร้าให้เกิดการเรียนรู้

มีประสิทธิภาพ ส่งผลทางด้านบวกต่อการศึกษาของเด็กและเยาวชน (ทัศนพร วทานิยานนท์, 2542) แต่ในขณะเดียวกันก็อาจทำให้ผู้ใช้ใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อความบันเทิงเป็นหลัก และใช้ไปในทางไม่สร้างสรรค์

2.2 การเชื่อมต่อคอมพิวเตอร์เข้ากับเครือข่ายอินเทอร์เน็ต

เครือข่ายอินเทอร์เน็ตทั่วโลกเชื่อมต่อกันโดย ISP (Internet Service Provider) หรือผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ต ซึ่งเป็นผู้ดูแลระบบคอมพิวเตอร์ที่เชื่อมกับอินเทอร์เน็ต แต่ ISP ไม่ใช่เจ้าของอินเทอร์เน็ต ISP อาจเป็นบริษัทหรือหน่วยงานใดก็ได้ซึ่งเปิดบริการให้ผู้ใช้ทั่วไปเชื่อมต่อเครื่องคอมพิวเตอร์เข้ากับเครือข่ายของตน เพื่อต่อกับอินเทอร์เน็ตอีกทอดหนึ่ง

การต่อคอมพิวเตอร์ของผู้ใช้เข้ากับเครือข่ายของ ISP ทำได้หลายแบบ แต่ที่นิยมในปัจจุบันเป็นแบบผ่านสายโทรศัพท์และอุปกรณ์ที่เรียกว่าโมเด็ม (Modem) ซึ่งจะแปลงสัญญาณคอมพิวเตอร์ให้เป็นสัญญาณโทรศัพท์ นอกจากการเชื่อมต่อเช่นนี้แล้ว ยังมีการเชื่อมต่อด้วยวิธีอื่นๆ ที่รับส่งข้อมูลได้รวดเร็วขึ้น เช่น การเชื่อมต่อผ่านสายโทรศัพท์และโมเด็ม ADSL (Asynchronous Digital Subscriber Line) การเชื่อมต่อผ่านสายโทรศัพท์และโมเด็ม ISDN (Integrated Services Digital Network) การเชื่อมต่อผ่านสายเคเบิลทีวีและการใช้เคเบิลโมเด็ม (Cable Modem) และการเชื่อมต่อผ่านสายโทรศัพท์แบบเช่า (Leased line)

2.3 รูปแบบการใช้งานอินเทอร์เน็ต

รูปแบบการใช้งานอินเทอร์เน็ต ถ้าพิจารณาตามขนาดของผู้รับสาร จะมีตั้งแต่ระดับการสื่อสารระหว่างบุคคล เช่น การสื่อสารโดยใช้จดหมายอิเล็กทรอนิกส์ (electronic mail) ไปจนถึงระดับกว้างสุด คือมีผู้รับสารได้อย่างไม่จำกัดและไม่สามารถทราบได้ว่าใครบ้างที่เป็นผู้รับสาร เช่น การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารในรูปแบบของเว็บเพจ รูปแบบการใช้งานอินเทอร์เน็ตในปัจจุบันที่เป็นที่แพร่หลาย มีดังนี้

2.3.1 เวิลด์ไวด์เว็บ (world wide web - www) หรือเครือข่ายไฮแมงมุม

เวิลด์ไวด์เว็บ หรือเครือข่ายไฮแมงมุม เป็นบริการหนึ่งของอินเทอร์เน็ตที่เป็นที่นิยมอย่างมาก พัฒนาขึ้นโดย Tim Berners-Lee เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลต่างๆ ระหว่างนักวิจัยในห้องปฏิบัติการ บริการของอินเทอร์เน็ตประเภทนี้จะรวมบริการอื่นที่อยู่ในเครือข่ายอินเทอร์เน็ตเกือบทุกประเภท ให้เข้ามาอยู่ในเวิลด์ไวด์เว็บ ข้อมูลที่แสดงมีทั้งภาพ เสียง และภาพเคลื่อนไหว รวมทั้งการถ่ายทอดสดภาพและเสียง เวิลด์ไวด์เว็บเป็นคลังเอกสารขนาดใหญ่ที่เก็บรวบรวมเอกสารหรือข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ต่างๆ ที่เชื่อมต่อกันเหมือนไฮแมงมุมเอกสารและข้อมูลเหล่านี้ จะถูกเก็บไว้ในเครื่องคอมพิวเตอร์ที่เป็นเครื่องเซิร์ฟเวอร์ต่างๆ ทั่วโลก

ในการใช้งานเว็ลด์ไวด์เว็บ ก่อนอื่นผู้ใช้ต้องมี web browser ซึ่งเป็นโปรแกรมที่ใช้ในการเข้าถึงเครือข่ายเว็ลด์ไวด์เว็บ web browser จะทำหน้าที่ในการดาวน์โหลดข้อมูลจากเซิร์ฟเวอร์ที่เป็นที่ตั้งของเว็บนั้นๆ และแสดงข้อมูลในรูปแบบของเว็บเพจ ซึ่งก็คือเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ที่เขียนขึ้น โดยใช้ภาษาคอมพิวเตอร์ เช่น ภาษา HTML (Hypertext Markup Language) เว็บเพจสามารถแสดงข้อมูลที่เป็นตัวอักษร กราฟิก ภาพเคลื่อนไหว และเสียงได้ในเว็บเพจแต่ละหน้าจะมีที่อยู่ที่เรียกว่า URL (Uniform Resource Locators) ซึ่งแสดงถึงที่ตั้งของเว็บเพจนั้นบนเซิร์ฟเวอร์ โดยปกติแต่ละเว็บเพจจะมี hypertext เพื่อเชื่อมโยงเว็บเพจนั้นไปยังเว็บเพจอื่นๆ hypertext เป็นได้ทั้งตัวอักษร ภาพ หรือภาพเคลื่อนไหวซึ่งแสดงที่อยู่หรือ URL ของเว็บเพจอื่นที่ถูกเชื่อมโยง การเชื่อมโยงเอกสารสามารถเชื่อมโยงได้ทั้งภายในเว็บไซต์เดียวกันหรือต่างเว็บไซต์ก็ได้

ภายในเว็บไซต์หนึ่งๆ สามารถมีเว็บเพจหลายหน้า หน้าแรกของเว็บไซต์เรียกว่า “home page” ซึ่งทำหน้าที่เหมือนกับสารบัญแสดงเนื้อหาภายในเว็บไซต์นั้น ในการเข้าชมเว็บไซต์ ผู้ใช้ควรทราบ URL ของเว็บไซต์ที่ต้องการใช้งาน URL จะปรากฏอยู่ใน address bar ของ web browser URL ประกอบด้วยสามส่วนหลักๆคือ หนึ่ง protocol ที่เว็บไซต์นั้นใช้ สองคือที่ตั้งและสุดท้ายคือ domain name ตัวอย่างเช่น <http://www.yahoo.com>

`http://` ย่อมาจาก Hypertext Transfer Protocol แสดงให้เห็นว่าเป็นเอกสารแบบ Hypertext

`www.` ย่อมาจาก world wide web แสดงให้เห็นว่าเว็บไซต์นี้ตั้งอยู่ในเครือข่ายเว็ลด์ไวด์เว็บ

`yahoo.com` เรียกส่วนนี้ว่า domain name ซึ่งโดยทั่วไปจะบอกถึงชื่อบริษัท สถาบันการศึกษา หรือองค์กรต่างๆ ในที่นี้แสดงให้เห็นว่าบริษัท Yahoo เป็นเจ้าของ ส่วน “.com” บอกให้รู้ว่าเว็บไซต์เชิงพาณิชย์

ในการใช้งานเว็ลด์ไวด์เว็บ ผู้ใช้ควรทราบ URL ของเว็บไซต์ที่ต้องการเข้าชม แต่ในกรณีที่ไมทราบ บนอินเทอร์เน็ตยังมีเว็บไซต์ที่เป็น search engines หรือกลไกค้นหาเพื่อทำการค้นหาข้อมูลต่างๆ ที่ต้องการจากอินเทอร์เน็ต การค้นหาทำได้โดยการพิมพ์คำที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ต้องการค้นหาลงไปในช่วงสำหรับค้นหา search engines แบ่งเป็นสองประเภท ตามวิธีการค้นหา คือ

- การค้นหาข้อมูลแบบ Directory เป็นการค้นหาเว็บไซต์ ที่ผู้จัดทำ search engines ได้เลือกและจัดหมวดหมู่ไว้แล้ว การค้นหาโดยใช้ Directory มีลักษณะการทำงานโดยค้นหาคำหรือข้อความที่ผู้ใช้พิมพ์ลงไปในช่องค้นหา จากชื่อและคำบรรยายโดยย่อของเว็บไซต์นั้น ซึ่งเขียนโดยผู้จัดทำ Directory โดยอ้างอิงกับคำแนะนำของเจ้าของเว็บไซต์

- การค้นหาข้อมูลแบบ Index เหมาะสำหรับการค้นหาข้อมูลแบบเฉพาะเจาะจงการค้นหาแบบนี้ใช้โปรแกรมที่เรียกว่า “Spiders” และ “Robots” ในการดูเว็บเพจและข้อความในกลุ่มข่าวทั้งหมดบนอินเทอร์เน็ต และหาว่ามีเว็บเพจใดบ้างที่ตรงกับการค้นหาของผู้ใช้ ข้อเสียของการค้นหาประเภทนี้คือ ผลลัพธ์ที่ได้จะมีจำนวนมากและอาจไม่ตรงกับสิ่งที่ผู้ใช้อต้องการ

2.3.2 จดหมายอิเล็กทรอนิกส์ (electronic mail – อีเมล)

อีเมลเป็นบริการรับและส่งข้อมูลข่าวสาร ข้อความ หรือไฟล์ต่างๆ ระหว่างผู้ใช้อินเทอร์เน็ต ผู้ใช้สามารถส่งข้อความถึงบุคคลใดก็ได้และที่ใดก็ได้ ถ้ามีการเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ต เพียงทราบที่อยู่หรือ e-mail address ของผู้รับ ที่อยู่ของอีเมลประกอบด้วยสองส่วน แยกกันด้วยเครื่องหมาย @ (เรียกว่าเครื่องหมาย แอท หรือ แอทซันย – At sing) และจะไม่มีที่ว่างในที่อยู่ ตัวอย่างเช่น full@hotmail.com ส่วนหน้าชื่อคือ “full” เป็นชื่อหรือนามแฝงของเจ้าของที่อยู่ นั้น ส่วน Hotmail.com เป็นชื่อโดเมนที่ใช้เก็บรายชื่อทั้งหมดของผู้ใช้อีเมลของผู้ให้บริการรายนั้นๆ

ในการรับส่งอีเมล ผู้ใช้อาจใช้ผ่านทางเว็บที่ให้บริการรับส่งอีเมลฟรีก็ได้ เช่น <http://www.hotmail.com> ของบริษัท ไมโครซอฟท์ ในการเริ่มต้นใช้บริการ ผู้ใช้ต้องสมัครเป็นสมาชิกเสียก่อน ซึ่งผู้ใช้อาจจะต้องกำหนดชื่อ e-mail address ส่วนตัวเอง หรือจะให้ทางผู้บริการกำหนดให้ก็ได้ ส่วนชื่อโดเมนนั้น เป็นชื่อที่ทางผู้ให้บริการต้องกำหนดให้อยู่แล้ว เมื่อได้ชื่อ e-mail address เรียบร้อยแล้ว จะต้องกำหนดรหัสผ่าน (Password) ตามข้อกำหนดที่ผู้บริการวางไว้

2.3.3 การสนทนาออนไลน์ หรือ “แชท” (Chat)

การสนทนาออนไลน์เป็นการสื่อสารถึงกันและกันด้วยข้อความผ่านอินเทอร์เน็ต เช่นเดียวกับอีเมล ต่างกันตรงที่ “แชท” จะโต้ตอบกันแบบทันทีทันใด เป็นการสื่อสารแบบพร้อมหน้า (Synchronous communication) การสนทนาออนไลน์มีหลายรูปแบบ เช่น

- การสนทนาผ่านเซิร์ฟเวอร์กลาง (IRC และ Web chat) ผู้สนทนาทุกคนที่ใช้เซิร์ฟเวอร์นั้นอยู่ สามารถเห็นข้อความที่ผู้สนทนาพิมพ์ลงไปได้

- การสนทนาโดยตรงระหว่างผู้ใช้งานอินเทอร์เน็ต การรับส่งข้อความระหว่างผู้ใช้ทำได้โดยไม่ต้องผ่านเซิร์ฟเวอร์ เว้นแต่ตอนเริ่มใช้โปรแกรมที่ต้องผ่าน เพื่อดูว่ามีผู้ใช้งานใดออนไลน์บ้าง การสนทนาวิธีนี้เรียกอีกอย่างว่า การรับส่งข้อความแบบทันทีทันใด (Instant Messaging) เช่น โปรแกรม ICQ MSN Line เป็นต้น โปรแกรมเหล่านี้มีโลกเล่นที่หลากหลาย มีการ

ทำงานที่ช่วยอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้ใช้ ข้อดีคือไม่ต้องพึ่งพาเซิร์ฟเวอร์ตลอดเวลา แม้มีผู้ใช้พร้อมกันมากๆ ก็ไม่ช้า ปัจจุบันเป็นที่นิยมใช้กันอย่างมาก

2.3.4 กลุ่มข่าว (newsgroups)

กลุ่มข่าวเป็นฐานข้อมูลของข้อความต่างๆ ที่ผู้ใช้กลุ่มข่าวใส่เอาไว้ เป็นแหล่งรวมข้อมูลข่าวสารทุกประเภท อีกทั้งยังเป็นพื้นที่อภิปรายถกเถียงเรื่องราวต่างๆ (discussion forum) และสำหรับแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารที่น่าสนใจ ไม่ว่าจะเป็นข่าว ความคิดเห็น บทความ หรือปัญหา กลุ่มข่าวจะแบ่งออกเป็นหมวดหมู่ชัดเจนตามความสนใจของผู้ใช้ เช่น ข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องคอมพิวเตอร์ ท่องเที่ยว การจัดสวน เป็นต้น ข้อมูลข่าวสารภายในเครือข่ายจะได้รับการปรับปรุงให้ทันสมัยเสมอ สารบนกลุ่มข่าวอาจมีจำกัดให้เฉพาะผู้ที่เป็สมาชิกของกลุ่มข่าวเท่านั้น

2.3.5 เว็บบอร์ด (webboard)

เว็บบอร์ดเป็นศูนย์กลางในการแสดงความคิดเห็น ถามตอบ สอบถามปัญหาที่สงสัย ตั้งกระทู้เกี่ยวกับประเด็นที่คนทั่วไปกำลังให้ความสนใจ ข่าวที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน การหางาน ซื้อขายสินค้า และพูดคุยระหว่างบรรดาผู้ใช้ที่เข้ามายังเว็บไซต์เดียวกัน เว็บไซต์ที่มีหลากหลายเว็บบอร์ด มักแบ่งเว็บบอร์ดเป็นห้องๆ ตามความสนใจของผู้ใช้ เช่น <http://www.pantip.com> <http://www.dek-d.com> เป็นต้น

2.3.6 บริการดาวน์โหลดไฟล์ข้อมูลด้วย FTP (File Transfer Protocol)

FTP เป็นหนึ่งในบริการของอินเทอร์เน็ตที่เก่าแก่ที่สุด เป็นวิธีมาตรฐานที่ผู้ใช้อินเทอร์เน็ตใช้ในการแลกเปลี่ยนไฟล์บนอินเทอร์เน็ต เครื่องคอมพิวเตอร์ปลายทางของผู้ใช้จะเรียกว่าเป็นเครื่อง “client” ซึ่งจะทำการร้องขอไฟล์จากอีกเครื่องหนึ่ง ซึ่งเป็นเครื่องให้บริการ เรียกว่าเครื่องเซิร์ฟเวอร์ และแม้ว่า “client” กับเซิร์ฟเวอร์จะใช้โปรแกรมคนละตัวหรือมีความแตกต่างกัน แต่ FTP จะทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนไฟล์กันได้ ไฟล์ที่แลกเปลี่ยนก็อาจเป็นข้อมูลตัวอักษร รูปภาพ หรือโปรแกรมต่างๆ ในการแลกเปลี่ยนไฟล์ FTP จะทำการก๊อปปี้ไฟล์จากคอมพิวเตอร์เซิร์ฟเวอร์ผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตมายังเครื่อง “client” การกระทำเช่นนี้เรียกว่าการดาวน์โหลด (download) ในทางกลับกันการก๊อปปี้ไฟล์จากเครื่อง “client” ไปยังเครื่องเซิร์ฟเวอร์นั้นจะเรียกว่าการอัปโหลด (upload)

2.3.7 การใช้เครื่องระยะไกล (Telnet)

เป็นบริการพื้นฐานในส่วนของ การติดต่อกันระหว่างเครื่องคอมพิวเตอร์ ภายในเครือข่าย เป็นการใช้คอมพิวเตอร์ที่อยู่ในเครือข่ายที่ไม่ใช่เครื่องที่ผู้ใช้กำลังใช้อยู่ ผู้ใช้ สามารถเข้าไปใช้เครื่องคอมพิวเตอร์เครื่องอื่นภายในเครือข่าย ซึ่งมีความสามารถสูงหรือแตกต่าง จากเครื่องที่กำลังใช้งานอยู่ไม่ว่าจะอยู่ที่ใดก็ตาม โดยผู้ใช้จะต้องระบุว่า จะขอใช้คอมพิวเตอร์เครื่อง ใดและต้องได้รับอนุญาตให้ใช้ก่อน

แนวคิดเกี่ยวกับสื่ออินเทอร์เน็ตที่ได้กล่าวมา ทั้งทางด้านประวัติ ลักษณะ การทำงานของระบบ การเชื่อมต่อคอมพิวเตอร์เข้ากับเครือข่ายอินเทอร์เน็ต และรูปแบบการใช้งาน อินเทอร์เน็ตประเภทต่างๆ ได้ถูกนำมาใช้ในการสร้างแบบทดสอบเรื่องความรู้เท่าทันสื่ออินเทอร์เน็ต ของงานวิจัยชิ้นนี้ ในมิติของความรู้ความเข้าใจรูปแบบ ระบบการทำงานของอินเทอร์เน็ต (the Analytical competence) และมิติของความรู้เรื่องบริบทแวดล้อมของเทคโนโลยีอินเทอร์เน็ต (the Contextual knowledge)

3. แนวคิดเกี่ยวกับการเปิดรับข่าวสาร

การสื่อสารนั้นจัดได้ว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญปัจจัยหนึ่งในชีวิตของมนุษย์ นอกเหนือจาก ปัจจัยสี่ที่มีความจำเป็นต่อความอยู่รอดของมนุษย์ ซึ่งได้แก่ อาหาร ที่อยู่อาศัย เครื่องนุ่งห่มและยา รักษาโรค แม้ว่าการสื่อสารจะไม่ได้มีความเกี่ยวข้องโดยตรงกับความเป็นความตายของมนุษย์ เหมือนกับปัจจัยสี่ แต่การที่จะให้ได้มาซึ่งปัจจัยสี่เหล่านั้น ย่อมต้องอาศัยการสื่อสารเป็นเครื่องมือ อย่างแน่นอน มนุษย์ต้องอาศัยการสื่อสารเป็นเครื่องมือเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ในการดำเนิน กิจกรรมใดๆ ของตน และเพื่ออยู่ร่วมกับคนอื่นๆ ในสังคม การสื่อสารเป็นพื้นฐานของการติดต่อ ของกระบวนการสังคม ยิ่งสังคมมีความสลับซับซ้อนมาก และประกอบด้วยคนจำนวนมากขึ้น เท่าใดการสื่อสารก็ยิ่งมีความสำคัญมากขึ้นเท่านั้น ทั้งนี้ เพราะการเปลี่ยนแปลงเศรษฐกิจ อุตสาหกรรม และสังคมจะนำมาซึ่งความสลับซับซ้อน หรือความสับสนต่างๆ จนอาจก่อให้เกิด ความไม่เข้าใจและไม่แน่ใจแก่สมาชิกของสังคม ดังนั้น จึงต้องอาศัยการสื่อสารเป็นเครื่องมือเพื่อ แก้ไขปัญหา

ในการรับข่าวสารต่างๆ ผู้รับสารย่อมมีกระบวนการเลือกสาร (Selective Processes) ด้วยสาเหตุต่างๆ ซึ่งแต่ละบุคคลก็จะมีพฤติกรรมในการเปิดรับสารที่แตกต่างกันไปตาม ประสบการณ์ความต้องการ ความเชื่อ ทัศนคติ ความรู้สึกนึกคิด ฯลฯ ที่ไม่เหมือนกัน ดังนั้น บุคคล จะมีพฤติกรรมในการเปิดรับสารด้วยสาเหตุต่างๆ เมอร์ริลล์ และ โลแวนสไตน์ (Merrill, John C,

and Lowenstein, Ralph L., 1971) ได้กล่าวถึงแรงผลักดันที่ทำให้บุคคลใดบุคคลหนึ่งเปิดรับข่าวสารว่า เกิดจากสาเหตุ 4 ประการ ได้แก่

1) ความเหงา เพราะมนุษย์ต้องการมีเพื่อน จึงไม่สามารถอยู่ได้เพียงลำพัง ต้องหาทางสื่อสารกับบุคคลอื่น

2) ความอยากรู้อยากเห็น เพราะเป็นสัญชาตญาณของมนุษย์ที่ต้องการจะรับรู้ข่าวสารเพื่อตอบสนองความต้องการของตนเอง

3) ประโยชน์ใช้สอย (Self-Aggrandizement) มนุษย์ต้องการรับรู้ข่าวสารเพื่อประโยชน์ต่อตนเอง ทั้งในแง่ของการได้รับความรู้ ความสนุกสนาน ความบันเทิงหรือความสบายใจ

4) ลักษณะเฉพาะของสื่อมวลชนทั่วไป ผู้รับสารแต่ละคนจะหันเข้าหาลักษณะเฉพาะบางอย่างจากสื่อที่สนองความต้องการ และทำให้ตนเองเกิดความพอใจ

แคลปเปอร์ (1960) ได้กล่าวไว้ว่า กระบวนการเลือกรับข่าวสารหรือเปิดรับข่าวสารเปรียบเสมือนเครื่องกรองข่าวสารในการรับรู้ของมนุษย์ ซึ่งประกอบด้วยการกลั่นกรอง 4 ขั้นตอนตามลำดับ ดังต่อไปนี้

1) การเปิดรับ (Selective Exposure) เป็นขั้นแรกในการเลือกช่องทางการสื่อสารบุคคล จะเลือกเปิดรับสื่อและข่าวสารจากแหล่งสารที่มีอยู่ด้วยกันหลากหลาย เช่น การเลือกซื้อหนังสือพิมพ์ฉบับใดฉบับหนึ่ง เลือกเปิดวิทยุกระจายเสียงสถานีใดสถานีหนึ่งตามความสนใจ และเพื่อนำมาใช้แก้ปัญหาหรือสนองความต้องการของตน

2) การเลือกให้ความสนใจ (Selective Attention) บุคคลมีแนวโน้มที่จะเลือกให้ความสนใจสารจากแหล่งข่าวใดแหล่งหนึ่ง โดยมักเลือกตามความคิดเห็น ความสนใจของตน เพื่อสนับสนุนทัศนคติ และความเชื่อดั้งเดิมของบุคคลนั้นๆ และหลีกเลี่ยงข่าวสารที่ไม่สอดคล้องกับความรู้ความเข้าใจหรือทัศนคติเดิมที่มีอยู่แล้ว และมีแนวโน้มแสวงหาข่าวสารที่สนับสนุนการตัดสินใจนั้น (Reinforcement Information) มากกว่าที่จะแสวงหาข่าวสารที่ขัดแย้งกับสิ่งที่กระทำลงไป

3) การเลือกรับรู้และตีความหมาย (Selective Perception and Selective Interpretation) เมื่อบุคคลเปิดรับข่าวสารจากแหล่งใดแหล่งหนึ่งแล้ว ผู้รับสารอาจมีการเลือกรับรู้และเลือกตีความสารที่ได้รับด้วย ตามประสบการณ์ของแต่ละบุคคล ผู้รับสารจะมีการตีความข่าวสารที่ได้รับมาตามความเข้าใจของตนเองหรือตามทัศนคติ ประสบการณ์ความเชื่อ ความต้องการ และแรงจูงใจของบุคคลในขณะนั้น

4) การเลือกจดจำ (Selective Retention) เมื่อผ่านขั้นตอนของการเลือกเปิดรับสาร เลือกสนใจ และเลือกรับรู้ และตีความข่าวสารไปในทิศทางที่สอดคล้องกับทัศนคติ และความเชื่อของ

บุคคล ยังเลือกจดจำเนื้อหาสาระของสารในส่วนที่ต้องการจำเอาไว้เป็นประสบการณ์ และมักจะไม่จดจำในสิ่งที่ตนเองไม่สนใจ หรือขัดแย้งกับ ความคิด ทักษะคิด ตนเอง

บุคคลจะมีพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสาร วัตถุประสงค์ และความต้องการในการเปิดรับสารที่แตกต่างกัน โดยทั่วไปแล้วบุคคลจะทำการเปิดรับข่าวสารอยู่ 3 ลักษณะ คือ (ดวงฤทัย พงศ์ไพฑูรย์, 2544)

1) การเปิดรับข่าวสารจากสื่อมวลชน โดยผู้รับสารมีความคาดหวังจากสื่อมวลชนว่าการบริโภคข่าวสารจากสื่อมวลชนจะช่วยตอบสนองความต้องการของเขาได้ ซึ่งจะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ เปลี่ยนแปลงลักษณะนิสัย หรือเปลี่ยนพฤติกรรมบางอย่างได้ โดยการเลือกบริโภคสื่อมวลชนนั้นจะขึ้นอยู่กับความต้องการ หรือแรงจูงใจของผู้รับสารเอง เพราะบุคคลแต่ละบุคคลมีวัตถุประสงค์ และความตั้งใจในการใช้ประโยชน์แตกต่างกันไป

2) การเปิดรับข่าวสารจากสื่อบุคคล โดยสื่อบุคคล หมายถึง ผู้ที่นำข่าวสารจากบุคคลหนึ่งไปยังอีกบุคคลหนึ่ง โดยอาศัยการติดต่อสื่อสารระหว่างบุคคล (Interpersonal Communication) ซึ่งจะมีปฏิริยาโต้ตอบระหว่างกัน ซึ่งการสื่อสารระหว่างบุคคลนี้ สามารถแบ่งออกได้ดังนี้ การติดต่อโดยตรง (Direct Contact) เป็นการเผยแพร่ข่าวสารเพื่อสร้างความเข้าใจหรือชักจูงโน้มน้าวใจกับประโยชน์โดยตรง และการติดต่อโดยกลุ่ม (Group Contact of Communication Public) โดยกลุ่มจะมีอิทธิพลต่อบุคคลส่วนรวมช่วยให้การสื่อสารของบุคคลบรรลุเป้าหมายได้ เพราะเมื่อกลุ่มมีความสนใจในเรื่องหรือทิศทางเดียวกัน บุคคลส่วนใหญ่ในกลุ่มก็จะมีคามสนใจนั้นด้วย

3) การเปิดรับข่าวสารจากสื่อเฉพาะกิจ โดยสื่อเฉพาะกิจ หมายถึง สื่อที่ถูกผลิตขึ้นมาโดยมีเนื้อหาสาระที่เฉพาะเจาะจง และมีจุดมุ่งหมายหลักอยู่ที่ผู้รับสารเฉพาะกลุ่ม

อย่างไรก็ตาม บุคคลจะไม่รับข่าวสารทุกอย่างที่ผ่านมาสู่ตนทั้งหมด แต่จะเลือกรับรู้เพียงบางส่วนที่คิดว่ามีประโยชน์ต่อตน ดังนั้น ข่าวสารที่หลั่งไหลผ่านเข้ามาไปยังบุคคลจากช่องทางต่าง ๆ นั้น มักจะถูกคัดเลือกลดเวลา ข่าวสารที่น่าสนใจ มีประโยชน์และเหมาะสมตามความนึกคิดของผู้รับสาร จะเป็นข่าวสารที่ก่อให้เกิดความสำเร็จในการสื่อสาร

วิลเบอร์ ชรามม์ (Schramm, 1971) อธิบายว่า ข่าวสารที่เข้าถึงความสนใจของผู้รับสารได้มากจะเป็นตัวกำหนดความสำเร็จของการสื่อสาร ซึ่งส่งผลให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ ทัศนคติ และพฤติกรรมตามที่ผู้ส่งสารต้องการ

4. แนวคิดเกี่ยวกับความแตกต่างของลักษณะทางประชากรของผู้รับสาร

คนที่มีลักษณะทางประชากรศาสตร์ที่แตกต่างกัน จะมีพฤติกรรมที่แตกต่างกันไป การสื่อสารซึ่งจัดเป็นพฤติกรรมสำคัญอย่างหนึ่งของมนุษย์ ดังนั้นนักวิชาการสื่อสารบางกลุ่มเชื่อว่า บุคคลที่มีลักษณะทางประชากรศาสตร์แตกต่างกันน่าจะมีพฤติกรรมสื่อสารที่แตกต่างกันด้วย เนื่องจากบุคคลที่อยู่ในกลุ่มประชากรที่ต่างกันย่อมมีกิจกรรมการดำเนินชีวิตและการใช้เวลาว่างที่ต่างกัน ลักษณะทางประชากรศาสตร์ ได้แก่ อายุ เพศ การศึกษา ฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม และศาสนา เป็นต้น(ปรมะ สตะเวทิน, 2533)

4.1 อายุ ถือได้ว่าเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้คนมีความแตกต่างกัน ในเรื่องความคิดและพฤติกรรมโดยทั่วไปแล้ว คนที่มีอายุน้อยมักจะมีความคิดเห็นเสรีนิยมยึดถืออุดมการณ์ ใจร้อนและมองโลกในแง่ดีมากกว่าคนที่มีอายุมาก ในขณะที่คนที่มีอายุมาก จะมีความคิดอนุรักษ์นิยมยึดถือการปฏิบัติระมัดระวัง และมองโลกในแง่ร้ายมากกว่าคนที่มีอายุน้อย สาเหตุที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากคนที่มีอายุประสบการณ์ในชีวิต ซึ่งเคยผ่านยุคปัญหาต่างๆ จนมีความผูกพันที่ยาวนานและมีผลประโยชน์ในสังคมมากกว่าคนที่มีอายุน้อย

4.2 เพศ จากการวิจัยทางจิตวิทยาหลายเรื่อง ได้แสดงให้เห็นว่า ผู้หญิงกับผู้ชายมีความแตกต่างกันมากในเรื่องความคิด ค่านิยม และทัศนคติ ทั้งนี้เพราะวัฒนธรรมและสังคมกำหนดบทบาท และกิจกรรมของคนสองเพศไว้ต่างกัน ผู้หญิงจึงมักเป็นคนที่มีจิตใจอ่อนไหวหรือเจ้าอารมณ์ โอนอ่อนผ่อนตามเป็นแม่บ้านแม่เรือนจากงานวิจัยยังพบอีกว่า ผู้หญิงถูกชักจูงได้ง่ายกว่าผู้ชาย (ปรมะ สตะเวทิน, 2540)

4.3 การศึกษา มีการศึกษาวิจัยหลายเรื่องได้ชี้ว่าการศึกษาของผู้รับสารนั้น ทำให้ผู้รับสารมีพฤติกรรมของการรับสารสื่อสารต่างกันไป เช่น บุคคลที่มีการศึกษาสูง ก็จะมีความสนใจข่าวสารกว้างขวาง แต่จะไม่ค่อยเชื่ออะไรง่ายๆ จะต้องมีหลักฐานหรือเหตุผลสนับสนุนเพียงพอจึงจะเชื่อ หรือผู้มีการศึกษาสูงมักจะใช้สื่อสิ่งพิมพ์ เช่น หนังสือพิมพ์มากกว่าสื่อวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์และภาพยนตร์ เป็นต้น

4.4 ฐานะทางสังคมและเศรษฐกิจ ซึ่งหมายรวมถึง อาชีพ รายได้ เชื้อชาติ ภูมิหลังของครอบครัว จากการวิจัยพบว่าสถานะทางสังคมและเศรษฐกิจ ทำให้คนมีวัฒนธรรมที่ต่างกัน มีทัศนคติ ค่านิยม และเป้าหมายที่ต่างกัน งานวิจัยของ ชรามม์ และไวท์(Schramm and White, 1949) ซึ่งศึกษาการเปิดรับสารของผู้รับสารในสังคมอเมริกาพบว่า ผู้ที่มีรายสูงมักเป็นผู้นิยมเปิดรับสื่อสิ่งพิมพ์และนิยมนั่งที่ค่อนข้างหนัก ไม่ค่อยสนใจเนื้อหาด้านความบันเทิง แมกเนลลี และคณะ (McNelly and Others, 1968) พบว่า คนที่มีฐานะดีและมีการศึกษาสูงเป็นกลุ่มคนที่ได้รับข่าวสารที่มี

เนื้อหาสาระจากสื่อมวลชนมากที่สุด ผลที่ได้จากการวิจัยในลักษณะเช่นนี้ ก็สามารถอธิบายได้ เช่นเดียวกับกรณีของการศึกษาคือ ผู้ที่มีรายได้สูงนั้นมักมีการศึกษาสูง มีตำแหน่งหน้าที่การงานดี จึงมักถูกผลักดันให้มีความจำเป็นที่จะต้องเรียนรู้หาข้อมูลข่าวสารต่างๆ ให้ทันต่อเหตุการณ์อยู่เสมอ การเปิดรับข่าวสารจึงจำเป็นสำหรับผู้รับสารกลุ่มนี้มาก

4.5 ศาสนา ได้มีส่วนเกี่ยวข้องกับคน และกิจกรรมในชีวิตของคนตลอดชีวิตตั้งแต่เกิดจนตาย ในระยะเริ่มต้น เด็กได้รับอิทธิพลทางศาสนาผ่านทางพ่อแม่ โดยการอบรมสั่งสอนและปลูกฝังความคิดของพ่อแม่ ต่อมาก็ได้รับอิทธิพลของศาสนาผ่านทางโรงเรียน โดยการศึกษาเล่าเรียนตามหลักสูตรและการปฏิบัติในพิธีกรรมต่างๆ ในการดำเนินชีวิตของคน ศาสนามีอิทธิพลต่อความคิดของคนอย่างน้อย 3 ด้าน

4.5.1 อิทธิพลต่อทัศนคติ ด้านศีลธรรม คุณธรรม และความเชื่อทางจรรยา

4.5.2 อิทธิพลต่อทัศนคติด้านเศรษฐกิจ

4.5.3 อิทธิพลต่อทัศนคติด้านการเมือง

จึงจะเห็นได้ว่าคนที่นับถือศาสนาต่างกันจะมีความคิด ความเชื่อ ค่านิยม และพฤติกรรมที่แตกต่างกันไป

การศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับลักษณะทางประชากรของผู้รับสาร มีความเกี่ยวข้องกับประเด็นการศึกษา เนื่องจากกลุ่มเป้าหมายของการวิจัยคือกลุ่มผู้สูงอายุ ที่อยู่ในเขตเทศบาลนครยะลา และอยู่ในสังคมพหุวัฒนธรรม ดังนั้นการศึกษาแนวคิดดังกล่าวจะทำให้รู้และเข้าใจว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะทางประชากรที่ต่างกัน จะทำให้พฤติกรรมในการเปิดรับสื่อต่างกัน และการรู้เท่าทันสื่ออินเทอร์เน็ตแตกต่างกัน

5. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับผู้สูงอายุ

5.1 ความหมายของผู้สูงอายุ

คำที่ใช้เรียกบุคคลว่า ชราหรือสูงอายุนั้น โดยทั่วไปเป็นคำที่ใช้เรียกแทนบุคคลที่มีอายุมาก ผมหาว หน้าตาเหี่ยวแห้ง การเคลื่อนไหวเชื่องช้า พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2542: 347) ให้ความหมายของคำว่าชราว่าแก่ด้วยอายุชารุดทรุดโทรม แต่คำนี้ไม่เป็นที่นิยมเพราะก่อให้เกิดความหดหู่ใจ และท้อแท้สิ้นหวัง ทั้งนี้จากผลการประชุมของคณะผู้อาวุโส โดย พล.ต.ต.หลวงอรรถสิทธิ์สุนทร เป็นประธานได้กำหนดคำให้เรียกว่า ผู้สูงอายุแทน ตั้งแต่วันที่ 1 ธันวาคม 2512 เป็นต้นมา ซึ่งคำนี้เป็นคำที่มีความหมายยกย่องให้เกียรติแก่ผู้ที่ชราภาพกว่าเป็นผู้ที่สูงทั้งวัยวุฒิ คุณวุฒิ และประสบการณ์มากกว่า

จากการประชุมวิชาการด้านผู้สูงอายุขององค์การสหประชาชาติในองค์การสหประชาชาติในปี ค.ศ. 1995 United Nation Conference on Aging ใช้คำว่า “Older Person” สำหรับเรียกผู้สูงอายุ และได้ให้ความหมายว่า ผู้สูงอายุ หมายถึง ผู้ที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป โดยพิจารณาจากกระบวนการทางชีววิทยาที่เป็นช่วงสุดท้ายของวัฏจักรชีวิตของคนเรา โดยเฉพาะในระยะ 1 ใน 3 หรือ 1 ใน 4 ของช่วงอายุของคนเรา จะมีความสูญเสียทางจิตใจ เศรษฐกิจและสังคมมากที่สุด (United Nation ,1995)

องค์การอนามัยโลก (The World Health Organization : WHO) ใช้คำว่า “elderly” สำหรับเรียกผู้สูงอายุ และได้รับความหมายว่า ผู้สูงอายุ คือ ผู้ที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป เช่นเดียวกับความหมายขององค์การสหประชาชาติ

ชมรมผู้สูงอายุแห่งประเทศไทย อธิบายความหมายของผู้สูงอายุ หมายถึงผู้ที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป เป็นผู้ที่มีความเสื่อมตามสภาพ มีกำลังลดลง เชื่องช้า เป็นผู้สมควรให้การอุปการะ (ชมรมผู้สูงอายุแห่งประเทศไทย อ้างอิงใน จารุวรรณ พิมพอค้อ,2552)

จารุวรรณ พิมพอค้อ (2552:8) ได้ให้ความหมายของคำว่าผู้สูงอายุ หมายถึง ผู้ที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป ทั้งชายและหญิง โดยนับอายุตามปฏิทินเป็นมาตรฐานสากล ในการเป็นผู้สูงอายุซึ่งทางราชการไทยได้กำหนดให้เป็นเกณฑ์ในการเกษียณอายุราชการของข้าราชการไทย

เจมส์และเรนเนอร์ (เพ็ญผกา กาญจนโกวิท,2541) ได้ให้ความหมายของผู้สูงอายุว่า หมายถึง การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นเป็นธรรมดาในสิ่งมีชีวิตและได้แบ่งระดับของความสูงอายุออกเป็น 4 ประเภท คือ

1. การสูงอายุดามวัย (Chronological aging) หมายถึง การสูงอายุดามปีปฏิทิน โดยนับจากปีที่เกิดเป็นต้นไป

2. การสูงอายุดามสภาพร่างกาย (Biological aging) หมายถึง การเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกายและกระบวนการหน้าที่ที่ปรากฏขณะที่มีอายุเพิ่มขึ้น

3. การสูงอายุดามสภาพจิตใจ (Psychological aging) หมายถึง การเปลี่ยนแปลงในหน้าที่ของการรับรู้ แนวความคิด ความจำ การเรียนรู้ เซาว์นปัญญาและลักษณะที่ปรากฏในระยะต่างๆของแต่ละคนที่มีอายุเพิ่มขึ้น

4. การสูงอายุดามสภาพสังคม (Sociological aging) หมายถึง การเปลี่ยนแปลงบทบาทหน้าที่ สถานภาพของบุคคลในระบบสังคม เช่น ครอบครัว หน้าที่การงาน รวมถึงความสำคัญในฐานะผู้ที่มีประสบการณ์

ความสูงอายุ (Aging) หมายถึง การพัฒนาเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่องในระยะสุดท้ายในช่วงอายุของมนุษย์ และดำเนินไปอย่างต่อเนื่องจนสิ้นสุดอายุขัยของสิ่งมีชีวิตนั้น ๆ ประเทศไทยกำหนดให้บุคคลที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป ถือเป็นผู้สูงอายุ และถือเป็นเกณฑ์ที่ใช้สำหรับการปลดเกษียณอายุราชการด้วย ความสูงอายุเมื่อเกิดกับผู้ใดจะมีลักษณะดังนี้ (เสาว์นลักษณะ แยม์ตรี ชุมพล พลนราและอานนท์ แยม์ตรี, 2542)

1. ผิวหนังเหี่ยวย่น ผมหงอก ฟันโยก ผู้หญิงหมดประจำเดือน และมีความเสื่อมโทรมปรากฏให้เห็นโดยทั่วไป

2. มีความรู้สึกเรียวแรงอ่อนลง เหนื่อยง่าย มองภาพไม่ชัด หูตึง รับรส กลืนน้อยลง ความจำเสื่อม เรียนรู้สิ่งใหม่ได้ช้า ขาดความคล่องแคล่ว การทำงานลดลง เจ็บป่วยง่าย

3. ขาดความมั่นใจในตนเอง วิตกกังวลง่าย หงอยเหงา ใจน้อย บางครั้งซึมเศร้า แยกตัวหรือบางคนอาจพุดมาก เพื่อเจ้า

สุรกุล เจนอบรม (2541: 6-7) ได้กำหนดการเป็นบุคคลสูงอายุไว้ว่าบุคคลผู้จะเข้าข่ายเป็นผู้สูงอายุ มีเกณฑ์ในการพิจารณาแตกต่างกันโดยกำหนดเกณฑ์ในการพิจารณาความเป็นผู้สูงอายุไว้ 4 ลักษณะดังนี้

1. พิจารณาความเป็นผู้สูงอายุจากอายุจริงที่ปรากฏ (Chronological Aging) จากจำนวนปีหรืออายุที่ปรากฏจริงตามปีปฏิทิน โดยไม่นำเอาปัจจัยอื่นมารวมพิจารณาด้วย

2. พิจารณาความเป็นผู้สูงอายุจากลักษณะการเปลี่ยนแปลงทางร่างกาย (Physiological Aging หรือ Biological Aging) กระบวนการเปลี่ยนแปลงนี้จะเพิ่มขึ้นตามอายุขัยในแต่ละปี

3. พิจารณาความเป็นผู้สูงอายุจากลักษณะการเปลี่ยนแปลงทางจิตใจ (Psychological Aging) จากกระบวนการเปลี่ยนแปลงทางด้านจิตใจ สถิติปัญญา การรับรู้และเรียนรู้ที่ถดถอยลง

4. พิจารณาความเป็นผู้สูงอายุจากบทบาททางสังคม (Sociological Aging) จากบทบาทหน้าที่ทางสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป การมีปฏิสัมพันธ์กับกลุ่มบุคคล ตลอดจนความรับผิดชอบในการทำงานลดลง

ศศิพัฒน์ ยอดเพชร (2544: 10 – 11) ได้เสนอข้อคิดเห็น ของ บาร์โร และสมิธ (Barrow and Smith) ว่า เป็นการยากที่จะกำหนดว่าผู้ใดชราภาพหรือสูงอายุ แต่สามารถพิจารณาจากองค์ประกอบต่างๆ ได้ดังนี้คือ

1. ประเพณีนิยม (Tradition) เป็นการกำหนดผู้สูงอายุ โดยยึดตามเกณฑ์อายุที่ออกจากราชการ เช่น ประเทศไทยกำหนดอายุวัยเกษียณอายุ เมื่ออายุครบ 60 ปี แต่ประเทศสหรัฐอเมริกา กำหนดอายุ 65 ปี เป็นต้น

2. การปฏิบัติหน้าที่ทางร่างกาย (Body Functioning) เป็นการกำหนดโดยยึดตามเกณฑ์ทางสรีรวิทยาหรือทางกายภาพ บุคคลจะมีการเสื่อมสลายทางสรีรวิทยาที่แตกต่างกันในวัยสูงอายุอวัยวะต่างๆ ในร่างกาย จะทำงานน้อยลงซึ่งแตกต่างกันในแต่ละบุคคล บางคนอายุ 50 ปี พันอาจจะหลุดทั้งปากแต่บางคนอายุถึง 80 ปี พันจึงจะเริ่มหลุด เป็นต้น

3. การปฏิบัติหน้าที่ทางด้านจิตใจ (Mental Functioning) เป็นการกำหนดตามเกณฑ์ความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ การจำ การเรียนรู้ และความเสื่อมทางด้านจิตใจ สิ่งที่พบมากที่สุดกับผู้สูงอายุคือ ความจำเริ่มเสื่อม ขาดแรงจูงใจซึ่งไม่ได้หมายความว่าบุคคลผู้สูงอายุทุกคนจะมีสภาพเช่นนี้

4. ความคิดเกี่ยวกับตนเอง (Self - Concept) เป็นการกำหนดโดยยึดความคิดที่ผู้สูงอายุมองตนเอง เพราะโดยปกติผู้สูงอายุมักจะเกิดความคิดว่า “ตนเองแก่ อายุมากแล้ว” และส่งผลต่อบุคลิกภาพทางกาย ความรู้สึกทางด้านจิตใจ และการดำเนินชีวิตประจำวัน สิ่งเหล่านี้จะเปลี่ยนแปลงไปตามแนวความคิดที่ผู้สูงอายุนั้นๆ ได้กำหนดขึ้น

5. ความสามารถในการประกอบอาชีพ (Occupation) เป็นการกำหนดโดยยึดความสามารถในการประกอบอาชีพโดยใช้แนวความคิด จากการเสื่อมถอยของสภาพทางร่างกายและจิตใจ คนทั่วไปจึงกำหนดว่าวัยสูงอายุเป็นวัยที่ต้องพักผ่อน หยุดการประกอบอาชีพ ดังนั้นบุคคลที่อยู่ในวัยสูงอายุ จึงหมายถึงบุคคลที่มีวัยเกินกว่าวัยที่จะอยู่ในกำลังแรงงาน

6. ความกดดันทางอารมณ์และความเจ็บป่วย (Coping with Stress and Illness) เป็นการกำหนดโดยยึดตามสภาพร่างกาย และจิตใจ ผู้สูงอายุจะเผชิญกับสภาพโรคร้ายไข้เจ็บอยู่เสมอ เพราะสภาพทางร่างกายและอวัยวะต่างๆ เริ่มเสื่อมลง นอกจากนั้น ยังอาจเผชิญกับปัญหาทางด้าน

สังคมอื่นๆ ทำให้เกิดความกดดันทางอารมณ์เพิ่มขึ้นอีก ส่วนมากมักพบกับผู้มีอายุระหว่าง 60-65 ปีขึ้นไป

การแบ่งกลุ่มผู้สูงอายุ

การกำหนดว่าผู้สูงอายุความเริ่มเมื่ออายุเท่าใดนั้น ขึ้นอยู่กับความแตกต่างกันในแต่ละสังคมแต่ละประเทศ องค์การอนามัยโลก ได้แบ่งเกณฑ์อายุตามสภาพของการมีอายุเพิ่มขึ้น ดังนี้

1. ผู้สูงอายุ (Elderly) มีอายุระหว่าง 60-74 ปี
2. คนชรา (Old) มีอายุราว 75-90 ปี
3. คนชรามาก (Very Old) มีอายุ 90 ปีขึ้นไป

สำหรับสังคมไทยกำหนดว่า ผู้สูงอายุ หมายถึงบุคคลที่มีสัญชาติไทยและมีอายุตั้งแต่ 60 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป ซึ่งเป็นคำนิยามตามพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 ทั้งนี้ผู้สูงอายุมิได้มีลักษณะเหมือนกันหมด แต่จะมีความแตกต่างกันไปตามช่วงอายุ โดยแบ่งกลุ่มผู้สูงอายุได้ 3 กลุ่มคือ

1. ผู้สูงอายุวัยต้น อายุ 60-69 ปี เป็นช่วงที่ยังมีพลังช่วยเหลือตนเองได้
2. ผู้สูงอายุวัยกลาง อายุ 70-79 ปี เริ่มขึ้นสู่วันเสื่อมกล่าวคือ เริ่มมีอาการเจ็บป่วยร่างกายเริ่มอ่อนแอ มีโรคประจำตัวหรือโรคเรื้อรัง
3. ผู้สูงอายุวัยปลาย อายุ 80 ปีขึ้นไป เข้าสู่วัยเสื่อม เจ็บป่วยบ่อยขึ้น อวัยวะเสื่อมสภาพ อาจมีภาวะทุพพลภาพ

จากการศึกษาความหมายต่างๆ เกี่ยวกับผู้สูงอายุกล่าวโดยสรุปได้ว่า ผู้สูงอายุ คือบุคคลที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป เป็นวัยสุดท้ายของชีวิต เป็นวัยที่มีการเปลี่ยนแปลงในทางเสื่อมถอยทั้งด้านร่างกาย จิตใจและสังคมและเป็นบุคคลสมควรได้รับการอุปการะช่วยเหลือ รวมทั้งได้รับการดูแลจากลูกหลาน กลุ่มผู้สูงอายุ มี 3 กลุ่มคือ ผู้สูงอายุวัยต้น อายุ 60-69 ปี ผู้สูงอายุวัยกลาง อายุ 70-79 ปี และผู้สูงอายุวัยปลาย อายุ 80 ปีขึ้นไป ตามพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546

5.2 ปัญหาและความต้องการของผู้สูงอายุ

ผู้สูงอายุเป็นกลุ่มประชากรที่มีจำนวนเพิ่มมากขึ้น ในขณะที่ประชากรวัยหนุ่มสาวมีสัดส่วนน้อยลง ทั้งที่ยังมีหน้าที่การงานอื่นที่ต้องรับผิดชอบ ทำให้ผู้สูงอายุต้องประสบกับปัญหาต่างๆ มากมาย ทั้งทางด้านสุขภาพกาย สุขภาพจิต ปัญหาทางด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจ ปัญหาที่อยู่อาศัย เป็นต้น ปัญหาดังกล่าวนอกจากกระทบต่อผู้สูงอายุโดยตรงแล้ว ยังส่งผลกระทบต่อสังคมและสังคมในภาพรวมที่ต้องให้การดูแลและให้สวัสดิการผู้สูงอายุในด้านต่างๆ เช่น การรักษาพยาบาล การให้สวัสดิการต่างๆ อีกมากมาย ซึ่งเป็นปัญหาสำคัญระดับชาติ

กุลยา ตันติผลาชีวะ (2524: 5) ได้เน้นถึงความต้องการของผู้สูงอายุโดยยึดแนวคิดของคลาร์ก (Clark) พบว่า ผู้สูงอายุต้องการในสิ่งต่อไปนี้

1. ต้องการทำตนให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม
2. ต้องการมีส่วนร่วมหรือเป็นส่วนหนึ่งของสังคม ชุมชน
3. ต้องการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์
4. ต้องการเข้าร่วมสนุกกับเพื่อนตามปกติ
5. ต้องการการยอมรับนับถือ
6. ต้องการแสดงออกในผลสำเร็จของตน

ศรีทัฬหิม พานิชพันธ์ (2534) ได้แบ่งความต้องการของผู้สูงอายุออกเป็นด้านต่างๆ ดังนี้

1. ความต้องการการสนับสนุนจากครอบครัว (Family Support) ผู้สูงอายุเมื่อถูกปล่อยให้อยู่โดดเดี่ยว ขาดความมั่นคงทางอารมณ์และทางจิตใจ รวมทั้งทางเศรษฐกิจ จึงต้องหันไปพึ่งการช่วยเหลือจากบุคคล หรือองค์การสังคมสงเคราะห์ภายนอกครอบครัว ดังนั้น ผู้สูงอายุจึงมีความต้องการสนับสนุนจากครอบครัวดั้งเดิมของตนควบคู่ไปกับการช่วยเหลือจากภายนอกครอบครัว

2. ความต้องการด้านการประกันรายได้ โดยเฉพาะการประกันสังคมประเภทประกันสุขภาพ เมื่อเข้าสู่วัยชราภาพและเลิกประกอบอาชีพแล้ว จะได้รับบำนาญชราภาพเพื่อช่วยให้สามารถดำรงชีวิตอย่างมีความสุขและมั่นคงปลอดภัย ตามควรแก่อัตภาพในบั้นปลายชีวิต ไม่เป็นภาระของบุตรหลานและสังคม

3. ความต้องการการมีชีวิตร่วมชุมชน โดยเฉพาะการมีส่วนร่วมในกิจกรรมบางประเภทในสังคม สังคมจึงควรให้โอกาสแก่ผู้สูงอายุเหล่านี้ ได้มีส่วนร่วมในการปรับปรุงชีวิตของชุมชนให้ดีขึ้น

4. ความต้องการที่จะลดความพึ่งพาคนอื่นให้น้อยลง ถ้าหากครอบครัวและสังคมได้ส่งเสริมให้ผู้สูงอายุได้มีโอกาสร่วมกิจกรรมต่างๆ ในครอบครัวและสังคมแล้ว จะเป็นการช่วยผู้สูงอายุให้รู้จักพึ่งตนเอง ไม่เป็นภาระแก่สังคมในบั้นปลายของชีวิต

5. ความต้องการทางสังคมของผู้สูงอายุ (The Elderly of Social Needs)

5.1 ความต้องการเป็นส่วนหนึ่งของครอบครัวกลุ่มสังคมและสังคม

5.2 ความต้องการการยอมรับและความเคารพยกย่องนับถือจากบุคคลในครอบครัวและสังคม

5.3 ความต้องการเป็นบุคคลที่มีความสำคัญในสายตาของสมาชิกในครอบครัว ของกลุ่ม ของชุมชน และของสังคม

5.4 ความต้องการมีความสัมพันธ์ที่ดีกับบุคคลในครอบครัว ชุมชน และสังคม และสามารถปรับตัวเองให้เข้ากับสถานการณ์ในครอบครัวและสังคมได้

5.5 ความต้องการการมีโอกาสทำสิ่งที่ตนเองปรารถนา

6. ความต้องการทางด้านจิตใจ (Physical and Psychological Needs) ความต้องการทางด้านร่างกาย ได้แก่ ความต้องการปัจจัย 4 คือ อาหาร เสื้อผ้า ที่อยู่อาศัย และการรักษาพยาบาล ส่วนความต้องการทางด้านจิตใจเป็นสิ่งที่มองไม่เห็น สัมผัสไม่ได้ แต่รู้สึกได้ อาทิ ความต้องการความมั่นคงปลอดภัย การมีสุขภาพกายและจิตใจที่ดี นอกจากนี้ยังมีความต้องการได้รับการยอมรับนับถือ

7. ความต้องการทางด้านเศรษฐกิจ ผู้สูงอายุได้รับการช่วยเหลือทางการเงินจากบุตรหลานของตน เพื่อสะสมไว้ใช้จ่ายในสถานะที่ตนเองเจ็บป่วย ผู้สูงอายุต้องการใช้รัฐช่วยในการจัดหาอาชีพเพื่อเป็นการเพิ่มพูนรายได้ ทั้งนี้ตนเองจะได้มีบทบาททางเศรษฐกิจ เพื่อให้พ้นจากสถานะบิบบิ้นทางเศรษฐกิจในปัจจุบัน

Knowles (1980) ได้อาศัยแนวคิดเกี่ยวกับความต้องการจำเป็นของ Maslow และ Houle มาขยายเพื่อนำมาใช้ในการศึกษาให้ผู้ใหญ่ซึ่งรวมถึงผู้สูงอายุด้วย โดย Knowles ได้เน้นความต้องการทางการศึกษาไว้เป็นหนึ่งในความต้องการของบุคคลที่แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. ความต้องการขั้นพื้นฐาน (Basic Needs) ได้แก่ความต้องการทางกายภาพ ความต้องการทางการเจริญเติบโต ความต้องการความปลอดภัย ความต้องการประสบการณ์ใหม่ ความต้องการความสำเร็จ และความต้องการยอมรับจากผู้อื่น

2. ความต้องการทางการศึกษา (Education Needs) เป็นผลมาจากแรงกระตุ้นของความต้องการขั้นพื้นฐานของมนุษย์ร่วมกับสภาพแวดล้อมที่ทำให้บุคคลต้องการเรียนรู้ในบางสิ่ง บางอย่างที่ตนเองขาดแคลนเพื่อให้ตนเองดีขึ้น

Birren (1997) ได้อธิบายถึงความต้องการทางการศึกษา (Education Needs) ของผู้สูงอายุไว้ว่าประกอบไปด้วย 3 ด้านสำคัญ ดังนี้

1. ความต้องการความรู้ที่จะระงับความต้องการให้บรรเทาเบาบางลง (Alleviation Needs) หมายถึง ความคาดหวังหรือความปรารถนาที่จะได้ความรู้เพื่อบรรเทาความต้องการขั้นพื้นฐานในสิ่งที่เป็นสิ่งจำเป็นต่อชีวิต เช่น การรู้หนังสือ การได้รับบริการต่างๆจากสังคม ชุมชน

2. ความต้องการความรู้เพื่อยกระดับชีวิตให้ดีขึ้น (Enrichment Needs) หมายถึง ความคาดหวังหรือความปรารถนาที่จะได้ความรู้เพื่อยกระดับตนเอง เป็นการเรียนรู้เพื่อก่อให้เกิด

ความสุข เรียนรู้สิ่งใหม่ๆ รวมทั้งความอยากรู้ใฝ่รู้ในสิ่งที่ไม่เคยเรียนรู้ โดยมีได้คาดหวังว่า ความรู้นั้นจำเป็นต้องนำไปใช้หรือไม่

3. ความต้องการความรู้เพื่อป้องกันความเสื่อม (Prevention Need) หมายถึง ความคาดหวังหรือความปรารถนาที่จะได้ความรู้เพื่อป้องกันความเสื่อมถอยที่จะเกิดขึ้นในชีวิตด้วยชรา ไม่ว่าจะเป็นความเสื่อมถอยด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านสติปัญญา ด้านสังคมและอารมณ์

จากแนวความคิดสรุปได้ว่า ปัญหาและความต้องการของผู้สูงอายุ เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงเข้าสู่วัยผู้สูงอายุ ความต้องการของผู้สูงอายุก็น่าจะมีการปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงในทุกๆ ด้าน ทั้งนี้สำหรับการปรับตัวของผู้สูงอายุนั้นจะต้องอาศัยการสนับสนุนจากบุคคลหลายฝ่าย เพื่อจะเป็นการลดปัญหาและสนองความต้องการของผู้สูงอายุได้อย่างครอบคลุม

5.3 การเรียนรู้เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตของผู้สูงอายุ

ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีสารสนเทศ การสื่อสารโทรคมนาคม และเครือข่ายการสื่อสารไร้สายในปัจจุบัน ทำให้การติดต่อสื่อสาร ตลอดจนการถ่ายทอดความรู้ในสังคมเป็นไปอย่างรวดเร็วกว้างขวาง ทัวถึง และมีประสิทธิภาพต่อการเรียนรู้ของมนุษย์ ทำให้มนุษย์เข้าถึงความรู้ และเพิ่มพูนความรู้อันมหาศาลได้โดยไม่มีอุปสรรคด้านพื้นที่ ระยะเวลา หรือกาลเวลา ทำให้การศึกษาตลอดชีวิตเป็นวงจรที่ไม่หยุดนิ่ง และมีพลังในการผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลง

ยุคหลอมรวมเทคโนโลยีเกี่ยวข้องกับทุกคน และมีประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตและการเรียนรู้ของคนทุกเพศทุกวัย จำเป็นอย่างยิ่งผู้สูงอายุควรสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีหรือสื่อใหม่ในยุคหลอมรวมเทคโนโลยีตามศักยภาพและความเหมาะสม โดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ การสื่อสาร และโทรคมนาคม เป็นเครื่องมือเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิต และดึงศักยภาพภูมิปัญญาและประสบการณ์ของผู้สูงอายุ มาใช้ในการพัฒนาประเทศ

ความสำคัญของเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตต่อผู้สูงอายุ

เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตเอื้อประโยชน์ต่อผู้สูงอายุในหลายด้าน ดังนี้ (Mangan, 2000; Opalinski, 2000; Selwyn, Gorard, Furlong and Madden, 2003; Selwyn, 2004; Eastman and Iyer, 2004; Lam and Lee, 2005; Reisenwitz, Iyer, Kuhlmeier, and Eastman, 2007; Stark-Wroblewski, Edelblum and Ryan, 2007; Wardt, Bandelow, Smith, 2010; and Hogervorst, 2011) อ้างอิงจาก สมาน ลอยฟ้า, 2554

5.3.1 ด้านคุณภาพชีวิตและสุขภาพ

1) ช่วยปรับปรุงและส่งเสริมคุณภาพชีวิตและช่วยแก้ปัญหา โดยจะช่วยให้สามารถเข้าถึงสารสนเทศได้รวดเร็วและได้ง่ายยิ่งขึ้น อาทิ สารสนเทศด้านการดูแลสุขภาพ เป็นต้น ซึ่งผู้สูงอายุที่ไม่ใช่คอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตจะไม่ได้ใช้ทรัพยากรสารสนเทศเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตเท่ากับผู้ที่มีโอกาสใช้

2) ช่วยส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีความรู้สึกว่าตนเองมีประสิทธิภาพ ซึ่งจะช่วยให้พึ่งพาผู้อื่นน้อยลง และการที่ผู้สูงอายุสามารถดูแลสุขภาพได้ด้วยตนเองอยู่ที่บ้าน นอกจากจะช่วยให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น แล้วยังช่วยลดค่าใช้จ่ายของครอบครัวและรัฐในการดูแลผู้สูงอายุอีกด้วย

3) ช่วยให้ผู้สูงอายุที่มีข้อจำกัดในการเคลื่อนไหวร่างกายได้ทำกิจกรรมต่างๆ ได้ด้วยตนเองเช่น การสื่อสาร การใช้บริการต่างๆ ของรัฐ กิจกรรมพานิชย์อิเล็กทรอนิกส์ ความบันเทิง และบริการอื่นๆ เป็นต้น

4) ช่วยในการฟื้นฟูสมรรถนะของผู้สูงอายุโดยการเคลื่อนไหวมือในขณะที่ทำงานกับแป้นพิมพ์ และเมาส์

5) ช่วยให้ผู้สูงอายุยังคงรักษารูปแบบการดำรงชีวิตที่เป็นอิสระทั้งภายในจิตใจ ทางร่างกาย และทางสังคม อย่างไม่เป็นภาระแก่ผู้ใด

6) เป็นเครื่องมือช่วยป้องกันการเสื่อมของสมอง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเล่นเกมคอมพิวเตอร์ ช่วยพัฒนาความกระตือรือร้น ฝึกความทรงจำ ช่วยในการมองเห็น การได้ยิน การทำงานของสมอง การเพิ่มความไวของสมองให้แก่ผู้สูงอายุให้มีประสิทธิภาพได้

5.3.2 ด้านการเรียนรู้

1) ช่วยกระตุ้นความสามารถในการคิด การเรียนรู้ การอ่านและการทำความเข้าใจกับสิ่งที่อ่านความจำ และชะลออาการภาวะสมองเสื่อม

2) ช่วยให้เป็นผู้ที่มีความสามารถในการเรียนรู้ตลอดชีวิต และเป็นการขยายโอกาสในการศึกษา และใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์

3) ช่วยให้เห็นถึงคุณค่า และประโยชน์ของการใช้คอมพิวเตอร์

5.3.3 ด้านการติดต่อสื่อสารและสังคม

1) ช่วยอำนวยความสะดวกในการสื่อสาร สามารถติดต่อสัมพันธ์กับครอบครัวญาติพี่น้องและเพื่อนๆ ที่อยู่ห่างไกลได้สะดวกและดีขึ้น เช่น โดยการใช้จ่ายหมายอิเล็กทรอนิกส์ และการที่ผู้สูงอายุมีปฏิสัมพันธ์กับสังคม โดยมีโอกาสติดต่อกับโลกภายนอกใหม่อีกครั้งนั้น ช่วยให้เกิดความรู้สึกเพลิดเพลิน และยังเป็นวิธีการเชื่อมช่องว่างระหว่างวัยอีกด้วย

2) ช่วยส่งเสริมให้ผู้สูงอายุเป็นสมาชิกที่มีคุณค่าต่อสังคม เพิ่มระดับการทำกิจกรรมเพื่อสังคม ความเกี่ยวข้องกับชุมชน และความเป็นพลเมืองที่ดี

5.3.4 ด้านจิตวิทยาและสุขภาพจิต

- 1) ช่วยให้ผู้สูงอายุมีความเข้าใจตนเองและสังคม
- 2) ช่วยลดความรู้สึกเหงา หดหู่ และอาการซึมเศร้าลง และเพิ่มความมั่นใจในตนเองมากขึ้น เนื่องจากมีเพื่อนและติดต่อกับเพื่อนบนอินเทอร์เน็ต จะช่วยให้มีจิตใจกระปรี้กระเปร่าขึ้น ซึ่งอาจทำให้ลืมความเจ็บปวดจากการป่วยไข้ และรวมถึงการคิดฆ่าตัวตาย
- 3) ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการตัดสินใจ ส่งเสริมความมีอำนาจ และความเป็นตัวของตัวเอง

ในปัจจุบันผู้ใช้อินเทอร์เน็ตที่เป็นผู้สูงอายุเป็นกลุ่มที่กำลังเติบโต แต่ก็ยังเป็นกลุ่มที่เข้าถึงและใช้อินเทอร์เน็ตน้อยกว่ากลุ่มอายุอื่นๆ จากรายงานตัวชี้วัดการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของประเทศไทย (ICT Indicators) จากสำนักงานสถิติแห่งชาติ เมื่อปี 2559 พบว่า ประเทศไทยมีจำนวนผู้ใช้อินเทอร์เน็ตจำนวน 29,835,410 คน มีกลุ่มผู้สูงอายุที่ใช้อินเทอร์เน็ตประมาณร้อยละ 2.1 ของประชากร (ประมาณ 641,209 คน) โดยมีจำนวนชั่วโมงการใช้อินเทอร์เน็ตเฉลี่ยอยู่ที่ 31.8 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ หรือคิดเป็นการใช้อินเทอร์เน็ตโดยเฉลี่ย 4.5 ชั่วโมงต่อวัน

เมื่อพิจารณาถึงสถานที่ที่ผู้สูงอายุนิยมใช้อินเทอร์เน็ต พบว่า ผู้สูงอายุใช้อินเทอร์เน็ตจากที่บ้านร้อยละ 83.1 ที่ทำงาน ร้อยละ 65.9 ที่สาธารณะ ร้อยละ 15.3 นอกจากนี้ ผู้สูงอายุส่วนใหญ่เข้าถึงประโยชน์จากอินเทอร์เน็ตผ่านสมาร์ทโฟน ร้อยละ 77.3 คอมพิวเตอร์ส่วนบุคคล ร้อยละ 70.1 และคอมพิวเตอร์พกพา ร้อยละ 39.5 ส่วนช่วงเวลาที่นิยมใช้อินเทอร์เน็ตมากที่สุด คือ ช่วงเวลา 08.01 – 12.00 น. คิดเป็นร้อยละ 79.1 กิจกรรมออนไลน์ที่นิยมของผู้สูงอายุ ได้แก่ การใช้เพื่อพูดคุยผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ ร้อยละ 89.8 ค้นหาข้อมูล 69.1 การใช้เพื่อรับ-ส่งอีเมล ร้อยละ 66.6

จากการใช้อินเทอร์เน็ตของผู้สูงอายุที่ยังน้อย และการใช้งานที่ไม่ครอบคลุม ส่งผลให้เกิดปัญหาการเสียโอกาสในการรับบริการที่เป็นประโยชน์จำนวนมาก

6. บริบทเทศบาลนครยะลา

เทศบาลนครยะลาได้รับการจัดตั้งตามพระราชกฤษฎีกาการจัดตั้งเทศบาลเมืองยะลา จังหวัดยะลา ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 53 หน้า 1223 ตราไว้ ณ วันที่ 11 กุมภาพันธ์ 2479 สำนักงานเทศบาลเดิม ตั้งอยู่ที่ หมู่บ้านสะเตง อันเป็นบริเวณที่ตั้งของตัวจังหวัดยะลาเดิม ต่อมาย้ายที่ทำการมาอยู่ ณ โรงเรียนที่เทศบาลได้ปลูกสร้างขึ้นใหม่ใกล้ถนนสุขยางค์ (สโมสรรข้าราชการจังหวัดเดิมและถูกรื้อสร้างเป็นอาคารศูนย์เยาวชนเทศบาลในปัจจุบัน) เพื่อความสะดวกต่อการเป็นศูนย์กลางการติดต่อกับประชาชนทั่วไป เนื่องจากตั้งอยู่ใกล้ที่ทำการศาลากลางจังหวัดยะลาและใกล้ที่ทำการอำเภอเมืองยะลา ซึ่งเป็นบริเวณที่เรียกกันว่า “ตลาดนิบง” มีพื้นที่ตอนแรกเริ่มประมาณ 16 ตารางกิโลเมตร ในปี พ.ศ.2501 คณะผู้บริหารได้กู้เงินจากกองทุนส่งเสริมกิจการเทศบาล เป็นเงิน 1,200,00 บาท เมื่อวันที่ 10 มีนาคม พ.ศ. 2501 จัดสร้างอาคารสำนักงานเทศบาลถาวรขึ้นเป็นอาคารตึก 2 ชั้น ขนาดใหญ่แบบพิเศษของกรมโยธาเทศบาล เป็นเงิน 1,174,921 บาท สร้างเสร็จเมื่อวันที่ 1 มิถุนายน พ.ศ. 2502 ได้ประกอบพิธีเปิดอาคารเมื่อวันที่ 24 มิถุนายน พ.ศ. 2502 ทั้งได้ย้ายสำนักงานจากอาคารเรียนสู่อาคารหลังใหม่ ซึ่งเป็นอาคารหลังหน้าสุดที่ใช้อยู่ในสำนักงานเทศบาลปัจจุบัน ต่อมาในปี พ.ศ. 2509 ได้ขยายเขตเทศบาลเป็น 19.4 ตารางกิโลเมตร ซึ่งครอบคลุมพื้นที่ตำบลสะเตงทั้งหมด ได้เปลี่ยนแปลงฐานะจากเทศบาลเมืองยะลา เป็นเทศบาลนครยะลา ตามพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งเทศบาลนครยะลาจังหวัดยะลาประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 112 ตอนที่ 40 ก. ลงวันที่ 24 กันยายน พ.ศ. 2538 ยกฐานะเทศบาลเมืองยะลาเป็นเทศบาลนครยะลา โดยมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 25 กันยายน 2538 เป็นต้นมา

เทศบาลนครยะลา มีพื้นที่ทั้งสิ้น 19.4 ตารางกิโลเมตร ซึ่งครอบคลุมพื้นที่ตำบลสะเตงทั้งหมด มีอาณาเขตติดต่อกับพื้นที่ใกล้เคียง คือ

ทิศเหนือ ติดต่อกับตำบลยูโป อำเภอเมืองยะลา จังหวัดยะลา โดยมีแม่น้ำปัตตานีกั้นอยู่ และติดต่อกับอำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี

ทิศตะวันออก ติดต่อกับตำบลสะเตงนอก อำเภอเมืองยะลา จังหวัดยะลา

ทิศตะวันตก ติดต่อกับตำบลท่าสาป อำเภอเมืองยะลา จังหวัดยะลา

ทิศใต้ ติดต่อกับตำบลสะเตงนอก อำเภอเมืองยะลา จังหวัดยะลา

"ผังเมืองยะลา" เมืองยะลาได้ชื่อว่าเป็นเมืองที่มีการวางผังเมืองที่ดีและสวยงามแห่งหนึ่งในประเทศไทย พื้นที่ในเขตเทศบาลนครยะลา มีถนนกว่า 400 สาย ตัดเชื่อมต่อกันส่วนหนึ่งเป็นใยแมงมุม มีวงเวียนซ้อนกัน 3 วงคล้ายกับกรุงปารีส ประเทศฝรั่งเศส ถนนทุกสายไปรวมกันที่วงเวียนหลักเมือง แบ่งพื้นที่ใช้สอยเป็นโซนนิ่งที่ชัดเจน เช่น สถานศึกษา สถานที่ราชการ ย่านธุรกิจ

การค้า บ้านพักอาศัย และสวนสาธารณะหรือพื้นที่สีเขียวของเมือง อีกส่วนหนึ่งตัดกันเป็นตารางหมากรุก คล้ายกับนครลอสแอนเจลิส ประเทศสหรัฐอเมริกา มีทางเท้าควบคู่รางระบายน้ำช่วยให้แนวของอาคารเป็นแนวเดียวกัน ส่งผลให้เมืองยะลาที่มีความเป็นระเบียบเรียบร้อย เป็นเมืองที่สวยงามร่มรื่น สะดวกในการพัฒนาทุกด้านจน ได้รับการกล่าวขานจากหน่วยงานและองค์กรต่างๆ อยู่เสมอ

ภาพที่ 2.1 ตราสัญลักษณ์เทศบาลนครยะลา

ตราสัญลักษณ์เทศบาลนครยะลา ดวงตราของเทศบาลนครยะลาเป็นรูปช้างศึกเชิญพานรัฐธรรมนูญ เพราะเห็นได้ว่าตั้งแต่สมัยโบราณ จังหวัดยะลาได้ใช้ช้างเป็นพาหนะขนส่งสินค้าจากที่ต่างๆ มายังตลาด และใช้ช้างเป็นพาหนะสำคัญในการทำศึกสงคราม จึงนับได้ว่าช้างเป็นสัตว์ที่ให้คุณประโยชน์แก่ท้องถิ่นและประเทศชาติเป็นอันมาก ประกอบกับเทศบาลนครยะลาก่อตั้งขึ้นเมื่อประเทศไทยได้ใช้รัฐธรรมนูญหรือ มีการปกครองในระบอบประชาธิปไตย

ประชากร มีจำนวนทั้งหมด 74,895 คน (เดือนธันวาคม พ.ศ. 2560) แยกเป็น

เพศชาย	36,858	คน
เพศหญิง	38,037	คน
ความหนาแน่นของประชากร	3,155	คนต่อตารางกิโลเมตร
จำนวนบ้าน	26,572	หลัง
ครัวเรือน	24,631	ครัวเรือน

ผู้สูงอายุที่มีอายุมากกว่า 60 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป จำนวนทั้งหมด 9,675 คน แยกเป็น

เพศชาย	4,118	คน
เพศหญิง	5,557	คน

เขตเทศบาลนครยะลาเป็นพื้นที่ซึ่งมีความหลากหลายทางสังคมและวัฒนธรรม จึงปรากฏให้เห็นถึงศาสนสถานที่มีในเขตเทศบาล ประกอบด้วย

วัด/สำนักสงฆ์	7	แห่ง
โบสถ์คริสต์	5	แห่ง
มัสยิด	10	แห่ง

7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้จัดกลุ่มออกเป็น 2 กลุ่ม คือ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการเปิดรับและการรู้เท่าทันสื่ออินเทอร์เน็ต และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ รายละเอียด ดังนี้

7.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการเปิดรับและการรู้เท่าทันสื่ออินเทอร์เน็ต

จินดารัตน์ บวรบริหาร (2548) ศึกษาเรื่อง ความรู้เท่าทันสื่ออินเทอร์เน็ต การประเมินความเสี่ยงและพฤติกรรมการป้องกันตัวเองของนักเรียนชั้นมัธยมปลายในเขตกรุงเทพมหานคร มีวัตถุประสงค์คือ เพื่อศึกษาว่านักเรียนชั้นมัธยมปลายในเขตกรุงเทพมหานคร มีความรู้เท่าทันสื่ออินเทอร์เน็ต การประเมินความเสี่ยงบนอินเทอร์เน็ต และพฤติกรรมการป้องกันตัวเองจากความเสี่ยงนั้น ได้หรือไม่ อย่างไร รวมทั้งพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทั้งสาม มุ่งตอบคำถามว่าปัจจัยทางด้านลักษณะทางสังคมประชากร และปัจจัยด้านลักษณะการใช้อินเทอร์เน็ตมีความสัมพันธ์กับตัวแปรต่างๆ ดังกล่าวหรือไม่อย่างไร ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความรู้เท่าทันสื่ออินเทอร์เน็ตในระดับต่ำ ประเมิน ว่าอินเทอร์เน็ตมีความเสี่ยงในระดับสูง และมีพฤติกรรมการป้องกันตัวเองโดยรวมอยู่ในระดับสูง และเมื่อ พิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทั้งสามพบว่าความรู้เท่าทันสื่ออินเทอร์เน็ตไม่มีความสัมพันธ์กับการ ประเมินความเสี่ยงบนอินเทอร์เน็ต ในขณะที่ความรู้เท่าทันสื่ออินเทอร์เน็ตมีความสัมพันธ์ในทางลบกับ พฤติกรรมการป้องกันตัว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 กล่าวคือผู้ที่มีความรู้เท่าทันสื่ออินเทอร์เน็ต สูงกว่า คือผู้ที่มีพฤติกรรมการป้องกันตัวต่ำกว่า ในขณะที่ผู้ที่มีความรู้เท่าทันสื่ออินเทอร์เน็ตต่ำกว่า คือผู้ที่มีพฤติกรรมการป้องกันตัวสูงกว่า นอกจากนี้ ยังพบว่าปัจจัยทางด้านลักษณะทางสังคมประชากร และ ลักษณะการใช้อินเทอร์เน็ตอันได้แก่ เกรดเฉลี่ย รายได้ของครอบครัว ระดับ การศึกษาของผู้ปกครอง ระยะเวลา และประสบการณ์ในการใช้อินเทอร์เน็ต มีความสัมพันธ์กับความรู้เท่าทันสื่ออินเทอร์เน็ต ส่วนปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการประเมินความเสี่ยงคือ เพศ ระยะเวลา และ

ประสบการณ์ในการใช้ และปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันตัวเองคือ เพศ เกรดเฉลี่ย ระยะเวลา และ ประสบการณ์ในการใช้

สุขใจ ประเทืองสุขเลิศ (2549) ศึกษาเรื่อง การรับรู้ของคนไทยเกี่ยวกับความสำคัญของการรู้เท่าทันสื่อ ในยุคโลกาภิวัตน์ วัตถุประสงค์คือ 1. เพื่อที่จะศึกษาว่า คนไทยรับรู้ถึงความสำคัญของการรู้เท่าทันสื่อ และทักษะการรู้เท่าทันสื่อ มากน้อยเพียงใด 2. ความต่างกันทางด้านอายุ ระดับการศึกษา บทบาทในครอบครัว บทบาททาง สังคม และประสบการณ์ด้านสื่อ ทำให้คนไทยรับรู้ถึงความสำคัญของการรู้เท่าทันสื่อ และทักษะการรู้เท่าทันสื่อแตกต่างกันหรือไม่อย่างไร ผลการวิจัยพบว่า คนไทยตระหนัก ถึงปัญหาที่เกิดจากสื่อมวลชนมาก อย่างไรก็ตาม คนไทยเห็นว่าการแก้ปัญหาที่เกิดจากสื่อมวลชน ด้วยวิธี การควบคุม และลงโทษผู้ผลิต/ผู้บริโภคสื่อสำคัญกว่าการฝึกฝนผู้บริโภคให้รู้เท่าทันสื่อ อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาจากปัจจัยที่แตกต่างกันทั้งสื่อด้านของคนไทย คือ อายุ ระดับการศึกษา บทบาทในครอบครัว บทบาท ทางสังคม และประสบการณ์ด้านสื่อก็พบว่า คนไทยที่เป็นนักรณรงค์ด้านรู้เท่าทันสื่อ และผู้มีส่วนผลักดัน นโยบายทางการศึกษาเห็นความสำคัญของการรู้เท่าทันสื่อมากที่สุด เมื่อเทียบกับกลุ่มอื่น ส่วนการรับรู้ เกี่ยวกับทักษะการรู้เท่าทันสื่อของคนไทยพบว่า คนไทยเห็นความสำคัญของทักษะการรู้เท่าทันสื่อค่อนข้าง มาก โดยเฉพาะ ทักษะการประเมินค่า และการวิเคราะห์ ในขณะที่พวกเขาเห็นว่าทักษะการสร้างสรรค์สื่อ จำเป็นน้อยที่สุด นอกจากนี้เมื่อพิจารณาจากปัจจัยที่แตกต่างกันทั้งสื่อด้านก็พบว่าคนไทยที่มีการศึกษาสูงกว่า และมีประสบการณ์ด้านสื่อมากกว่าเห็นด้วยทักษะการวิเคราะห์ และประเมินค่าสื่อมากกว่าผู้ที่มีความรู้ และประสบการณ์ด้านสื่อน้อยกว่า นอกจากนี้ นักรณรงค์ด้านรู้เท่าทันสื่อและผู้มีส่วนผลักดันนโยบายการศึกษา เห็นความสำคัญของทักษะการวิเคราะห์มากที่สุด

ธนัสต์ เกษมไชยานันท์ (2549) ศึกษาเรื่อง พฤติกรรมการใช้เว็บไซต์ของผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในเขตกรุงเทพมหานคร มีวัตถุประสงค์คือ 1. เพื่อศึกษาถึงลักษณะทางประชากรศาสตร์ของผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในเขตกรุงเทพมหานคร 2. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการใช้เว็บไซต์ของผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในเขตกรุงเทพมหานคร 3. เพื่อศึกษาความคาดหวังต่อประโยชน์ที่จะได้รับจากการใช้เว็บไซต์ของผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในเขตกรุงเทพมหานคร 4. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการใช้เว็บไซต์ของผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในเขตกรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า 1. กลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้ใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อใช้เว็บไซต์ในกรุงเทพมหานครเป็นเพศชาย และเพศหญิง ในสัดส่วนที่เท่ากัน คือ ร้อยละ 50.00 โดยมากกว่าครึ่งมีอายุระหว่าง 18-25 ปี รองลงมาคือกลุ่มอายุระหว่าง 26-35 ปี มีการศึกษาระดับปริญญาตรีเป็นส่วนใหญ่ ประกอบอาชีพเป็นพนักงานบริษัทมากที่สุด รองลงมา คือนักเรียน/นักศึกษา โดยส่วนใหญ่มีรายได้ระดับ 5,000-15,000 บาท/เดือน 2. พฤติกรรมการใช้เว็บไซต์พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีการใช้เว็บไซต์เฉลี่ยประมาณสัปดาห์ละ 5.58 ครั้ง และมีระยะเวลาใน

การใช้เฉลี่ยประมาณครั้งละ 2.44 โดยช่วงเวลาที่ใ้บ่อยที่สุด คือระหว่างเวลา 20.01-24.00 น. สถานที่ใช้เว็บไซต์มากที่สุด คือ บ้านและที่ทำงาน วัตถุประสงค์ในการใช้ 3 อันดับแรก คือ เพื่อสืบค้นข้อมูล เพื่อส่งข้อมูลและจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ เพื่อความบันเทิง 3. ความคาดหวังต่อประโยชน์ที่จะได้รับ จากการใช้เว็บไซต์โดยรวมอยู่ในระดับสูง คาดหวังประโยชน์ที่จะได้รับจากเว็บไซต์ มากที่สุดคือ การช่วยใช้ทราบข้อมูลข่าวสารต่างๆ ที่น่าสนใจ ช่วยค้นหาความรู้ใหม่ๆ และช่วยประหยัดเวลาในการสื่อสาร ตามลำดับ 4. ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการใช้เว็บไซต์ ได้แก่ ลักษณะทางประชากรศาสตร์ นั่นคือ เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ และรายได้

นัยนา ชำซอง (2550) ศึกษาเรื่อง พฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตของนักเรียน ช่วงชั้นที่ 4 ในเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 1 โดยจำแนกตามประเภทของเพศ สถานที่ที่ใช้อินเทอร์เน็ต ค่าใช้จ่ายในการใช้อินเทอร์เน็ตต่อเดือน ระยะเวลาที่ใช้ในการเล่นอินเทอร์เน็ตต่อสัปดาห์ และช่วงเวลาที่ใช้ในการเล่นอินเทอร์เน็ต ผลการศึกษาพบว่า 1. นักเรียนมีพฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตโดยรวมและด้านการแสวงหาความรู้บนอินเทอร์เน็ต ด้านการหาเพื่อนและพูดคุยผ่านอินเทอร์เน็ต ด้านการใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อความบันเทิง และอื่นๆ อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนด้านการใช้จดหมายอิเล็กทรอนิกส์อยู่ในระดับน้อย และด้านจรรยาบรรณบนอินเทอร์เน็ตอยู่ในระดับมาก 2. เมื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตจำแนกตามเพศ พบว่านักเรียนที่มีเพศต่างกันมีพฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตในด้านต่างๆ โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกันยกเว้นอยู่ด้านเดียวคือด้านจรรยาบรรณบนอินเทอร์เน็ตแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p > .05$) โดยเพศหญิงมีจรรยาบรรณสูงกว่าเพศชาย 3. เมื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตจำแนกตามสถานที่ที่ใช้อินเทอร์เน็ตเป็นส่วนใหญ่ โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .05$) 4. เมื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตจำแนกตามค่าใช้จ่ายในการใช้อินเทอร์เน็ตต่อเดือน โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P < .05$) ยกเว้นด้านจรรยาบรรณบนอินเทอร์เน็ตไม่แตกต่างกัน 5. เมื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตจำแนกตามระยะเวลาที่ใช้ อินเทอร์เน็ตต่อสัปดาห์ โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .05$) ยกเว้นด้านจรรยาบรรณบนอินเทอร์เน็ตไม่แตกต่างกัน 6. เมื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ต จำแนกตามช่วงเวลาที่ใช้ในการเล่นอินเทอร์เน็ตเป็นส่วนใหญ่ โดยรวมและรายด้านการหาเพื่อนพูดคุยผ่านอินเทอร์เน็ต ด้านการใช้จดหมายอิเล็กทรอนิกส์ ด้านจรรยาบรรณบนอินเทอร์เน็ต แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .05$) ส่วนด้านการแสวงหาความรู้บนอินเทอร์เน็ต และด้านการใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อความบันเทิงและอื่นๆ ไม่แตกต่างกัน 7. ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการใช้อินเทอร์เน็ตของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 ในโรงเรียนเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 1 คือ ความเร็วในการรับส่งข้อมูล และมีเครื่องคอมพิวเตอร์ที่ติดอินเทอร์เน็ตไม่พอต่อความต้องการ

หฤทัย วงศ์สิทธิพันธ์ (2553) ศึกษาเรื่อง พฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตของ นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี มีวัตถุประสงค์คือ 1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี 2. เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามกับพฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี ผลวิจัยพบว่า 1. พฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยรวมใช้เป็นบางครั้ง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านแล้วปรากฏว่า พฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตใช้เป็นบางครั้งทุกด้าน 2. ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตกับคุณลักษณะส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตาม เพศ อายุ รายได้ต่อเดือน อาชีพ ระดับการศึกษา ชั้นปีที่ศึกษา และสาขาวิชาที่ศึกษา พบว่า ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับตัวแปรตามมากที่สุด คือ อายุ รองลงมาคือ ชั้นปีที่ศึกษา และรายได้ต่อเดือนตามลำดับ 3. เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ปรากฏว่า พฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตที่มีความสัมพันธ์กับตัวแปรอิสระต่างๆ มากที่สุด คือ อายุ ชั้นปีที่ศึกษา และรายได้ต่อเดือน ได้แก่ ด้านการใช้อินเทอร์เน็ตและด้านการใช้ระบบคอมพิวเตอร์ทางไกล

สุนทร พรหมวงศา (2553) ศึกษาเรื่อง พฤติกรรมการใช้และการรู้เท่าทันสื่ออินเทอร์เน็ตตามการรับรู้ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดหนองบัวลำภู มีวัตถุประสงค์คือ 1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดหนองบัวลำภู 2. เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดหนองบัวลำภู จำแนกตามเพศ 3. เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดหนองบัวลำภู จำแนกตามสถานที่ใช้งานอินเทอร์เน็ตเป็นส่วนใหญ่ 4. เพื่อศึกษาการรู้เท่าทันสื่ออินเทอร์เน็ตตามการรับรู้ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดหนองบัวลำภู 5. เพื่อเปรียบเทียบการรู้เท่าทันสื่ออินเทอร์เน็ตตามการรับรู้ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดหนองบัวลำภู จำแนกตามเพศ 6. เพื่อเปรียบเทียบการรู้เท่าทันสื่ออินเทอร์เน็ตตามการรับรู้ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดหนองบัวลำภู จำแนกตามสถานที่ใช้งานอินเทอร์เน็ตเป็นส่วนใหญ่ ผลการวิจัยพบว่า 1. นักเรียนมีพฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า มีพฤติกรรมด้านการแสวงหาความรู้บนอินเทอร์เน็ต อยู่ในระดับมากเพียงด้านเดียว 2. ผลเปรียบเทียบพฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตของนักเรียน จำแนกตามเพศ พบว่า โดยภาพรวมและรายด้าน มีพฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตไม่แตกต่างกัน 3. ผลเปรียบเทียบพฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ต จำแนกตามสถานที่ใช้งาน โดยภาพรวมและรายด้านทุกด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ยกเว้นด้านการใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อการแสวงหาความรู้ ที่แตกต่างกัน

อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 4. การรู้เท่าทันสื่ออินเทอร์เน็ตตามการรับรู้ของนักเรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีการรู้เท่าทันสื่ออินเทอร์เน็ตเกือบทุกด้านอยู่ในระดับมาก ยกเว้นด้านการสร้างสรรค์สื่อ ที่อยู่ในระดับปานกลาง 5. ผลเปรียบเทียบการรู้เท่าทันสื่ออินเทอร์เน็ตตามการรับรู้ของนักเรียน จำแนกตามเพศ พบว่า โดยภาพรวมและรายด้านทุกด้านไม่แตกต่างกัน 6. ผลเปรียบเทียบการรู้เท่าทันสื่ออินเทอร์เน็ตตามการรับรู้ของนักเรียน จำแนกตามสถานที่ใช้งานอินเทอร์เน็ต ด้านการเข้าถึงสื่อและด้านการประเมินค่าสื่อ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ยกเว้นด้านการสังเคราะห์สื่อ ไม่มีความแตกต่างกัน

กฤษณ์ท แสันทวี (2554) ศึกษาเรื่อง พฤติกรรมการเปิดรับและระดับการรู้เท่าทันสื่อของเยาวชน ในเขตกรุงเทพมหานคร มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาพฤติกรรมการเปิดรับสื่อ ระดับการรู้เท่าทันสื่อ และแนวโน้มพฤติกรรมที่เกิดขึ้นหลังการเปิดรับสื่อมวลชน ผลการวิจัยพบว่า 1. กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความถี่ในการเปิดรับสื่อ อินเทอร์เน็ต 1-3 ชม./วันมากที่สุด ทั้งนี้ กลุ่มตัวอย่างเปิดรับสื่ออินเทอร์เน็ตมากที่สุด วิทยุกระจายเสียง และโทรทัศน์ ตามลำดับ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เปิดรับเพื่อความบันเทิง และช่วงเวลาที่เปิดรับสื่อมากที่สุด คือ 20.01-24.00 น. 2. กลุ่มตัวอย่างมรรระดับการรู้เท่าทันสื่อในระดับที่ 2 คือ ระดับความเข้าใจ ซึ่งผู้รับสารยังไม่สามารถวิเคราะห์ และประเมินค่าความหมายตรงที่สื่อนำเสนอได้ ในการทดสอบสมมติฐานการวิจัย พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้ที่ได้จากทางบ้านแตกต่างกัน มีแผนการเรียนแตกต่างกัน จะมีระดับการรู้เท่าทันสื่อแตกต่างกัน และความถี่ในการเปิดรับสื่อ รูปแบบการเปิดรับสื่อ และช่วงเวลาในการเปิดรับสื่อ มีความสัมพันธ์กับระดับการรู้เท่าทันสื่อที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ทั้งนี้ แนวโน้มพฤติกรรมที่เกิดขึ้นหลังจากการใช้สื่อมวลชนโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีการใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อหาข้อมูลประกอบการเรียนมากที่สุด

Livingstone et al. (2005) ได้ศึกษาเรื่อง ความรู้เท่าทันสื่ออินเทอร์เน็ตของเยาวชนในประเทศอังกฤษพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการรู้เท่าทันสื่ออินเทอร์เน็ตของเยาวชนได้แก่ อายุ เพศ ประสบการณ์การใช้ และสถานภาพทางเศรษฐกิจสังคม นอกจากนี้ทักษะในการใช้อินเทอร์เน็ตส่งผลโดยตรงต่อการใช้ประโยชน์และการเปิดรับความเสี่ยงบนอินเทอร์เน็ต โดยผู้ที่ใช้ประโยชน์จากอินเทอร์เน็ตสูง มีแนวโน้มที่จะเปิดรับความเสี่ยงสูงด้วย ซึ่งเป็นเรื่องที่หลีกเลี่ยงได้ยาก ดังนั้นการใช้อินเทอร์เน็ตอย่างมีประสิทธิภาพของเยาวชน จึงควรเป็นการหาจุดสมดุลระหว่างการใช้ประโยชน์และการเปิดรับความเสี่ยง

7.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ

ศุภนิศา เกษมสันต์ (2546) ศึกษาเรื่อง บทบาทของการสื่อสารผ่านสื่อกลางคอมพิวเตอร์กับการสร้างความสัมพันธ์แบบชุมชนเสมือนของผู้สูงอายุสมาชิก OPY Club มีวัตถุประสงค์คือ 1. เพื่อศึกษาบทบาทของการสื่อสารผ่านสื่อกลางคอมพิวเตอร์ ในการสร้างความสัมพันธ์แบบชุมชนเสมือน 2. เพื่อศึกษาปัจจัยในการสร้างความสัมพันธ์แบบชุมชนเสมือนของผู้สูงอายุสมาชิก OPY Club ผลการวิจัยพบว่า บทบาทของ CMC ที่มีผลต่อผู้สูงอายุ แบ่งออกเป็น 1. บทบาทระดับบุคคล คือ การเพิ่มโอกาสใหม่ ๆ ในการดำเนินชีวิต การพัฒนาคุณภาพชีวิต การมีทางเลือกในการสื่อสารมากขึ้น และการเพิ่มพูนภาพลักษณ์ตนเอง 2. บทบาทในการสร้างชุมชน ทั้งในรูปแบบของชุมชนจริงและชุมชนเสมือน โดยเป็นสื่อกลางในการสร้างความสัมพันธ์กับคนอื่นๆ ผ่านการส่ง E-mail และการสนทนากลุ่ม ทั้งนี้ ผู้สูงอายุใช้ CMC โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อตอบสนองความต้องการมิตรภาพ ความต้องการการเกื้อหนุนทางสังคม และการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ซึ่งปฏิสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นผ่าน CMC นี้ จะส่งผลให้เกิดสภาพทางจิตใจที่ดีของผู้สูงอายุ

อัจฉรา เอ็นซ์ (2550) ศึกษาเรื่อง การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของผู้สูงอายุไทย ผลการวิจัยพบว่า ผู้สูงอายุทั่วประเทศเพียงร้อยละ 1.1 ใช้คอมพิวเตอร์ และร้อยละ 0.60 ใช้อินเทอร์เน็ต ซึ่งน้อยกว่าประชากรกลุ่มอื่นๆ อย่างมาก และยังพบว่าผู้สูงอายุที่ใช้คอมพิวเตอร์ มักใช้ในการทำงานที่บ้านและใช้น้อยกว่า 2 ชั่วโมงต่อวัน โดยผู้สูงอายุทั่วประเทศร้อยละ 47.00 ใช้คอมพิวเตอร์ในการทำงาน รองลงมาคือ หาความรู้และเพื่อความบันเทิง นอกจากนี้ยังพบว่าผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร ใช้คอมพิวเตอร์ในการทำงานสูงสุดร้อยละ 57.60 และเป็นผู้ที่มีระดับการศึกษาตั้งแต่ปริญญาตรีขึ้นไป ด้านผู้สูงอายุภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ใช้คอมพิวเตอร์หาความรู้ที่น้อยที่สุดจากผู้สูงอายุทั่วประเทศ ร้อยละ 33.80 ด้านการใช้อินเทอร์เน็ตของผู้สูงอายุทั่วประเทศ พบว่าผู้สูงอายुर้อยละ 89.00 ใช้อินเทอร์เน็ตในการหาความรู้ร้อยละ 87.90 รองลงมาคือเพื่ออีเมลร้อยละ 25.60 ด้านแหล่งที่ใช้คอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตส่วนใหญ่ผู้สูงอายุใช้ที่บ้านเป็นสัดส่วนสูงที่สุดร้อยละ 73.30 รองลงมาคือ ที่ทำงาน และใช้น้อยกว่า 2 ชั่วโมงต่อวัน ร้อยละ 53.20 นอกจากนี้ประชากรที่มีลักษณะต่างๆ เช่น อายุหรือระดับการศึกษาที่ต่างกันมีความแตกต่างกันในการใช้ด้วย

จรรววรรณ พิมพิค้อ และสมาน ลอยฟ้า (2552) ศึกษาเรื่อง การใช้และความต้องการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลนครขอนแก่น มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการใช้ ปัญหาการใช้ ความสามารถในการใช้และความต้องการด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร รวมถึงความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทและความสำคัญของเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลนครขอนแก่น ผลการวิจัยพบว่า ผู้สูงอายุ

ส่วนใหญ่ไม่ใช้คอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ต เนื่องจากไม่มีความจำเป็นต้องใช้ ไม่มีความรู้ความเข้าใจในการใช้และไม่มีเครื่องคอมพิวเตอร์ อย่างไรก็ตาม ผู้สูงอายุเห็นว่าในสังคมปัจจุบันจำเป็นต้องมีความรู้ความสามารถในการใช้คอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตในระดับมาก สำหรับผู้สูงอายุที่ใช้คอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ต พบว่า ส่วนใหญ่ใช้เพื่อประกอบการทำงาน รองลงมาคือเพื่อความบันเทิง และจะใช้ที่บ้าน โดยจะใช้ 2 -3 วันต่อสัปดาห์ ส่วนความสามารถในด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร พบว่า ผู้สูงอายุมีความสามารถในการใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ โดยเฉพาะโปรแกรมการพิมพ์ในระดับปานกลาง มีความสามารถในการใช้อินเทอร์เน็ตโดยเฉพาะการค้นหาข้อมูลบนอินเทอร์เน็ตและการใช้ E-mail ในระดับน้อย และผู้สูงอายุต้องการให้เทศบาลนครขอนแก่นเพิ่มสถานที่ที่เหมาะสมในการใช้คอมพิวเตอร์ และต้องการให้มีการฝึกอบรมและฝึกทักษะการใช้คอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตในระดับมาก

กัณฑ์พล บันทดทอง (2557) ศึกษาเรื่อง พฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์และความพึงพอใจของกลุ่มคนผู้สูงอายุ ในเขตกรุงเทพมหานคร มีวัตถุประสงค์คือ 1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการใช้ แรงจูงใจ และความพึงพอใจในการใช้บริการเครือข่ายสังคมออนไลน์ของผู้สูงอายุ 2. เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบความพึงพอใจในการใช้บริการเครือข่ายสังคมออนไลน์ของผู้สูงอายุ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล 3. เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบความพึงพอใจในการใช้บริการเครือข่ายสังคมออนไลน์ของผู้สูงอายุ จำแนกตามพฤติกรรมการใช้บริการเครือข่ายสังคมออนไลน์ 4. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจในการใช้บริการเครือข่ายสังคมออนไลน์กับความพึงพอใจในการใช้บริการเครือข่ายสังคมออนไลน์ของผู้สูงอายุ ผลการวิจัยพบว่า 1. ผู้สูงอายุที่มีอายุรายได้เฉลี่ยต่อเดือนแตกต่างกัน มีความพึงพอใจในการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์แตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 2. ผู้สูงอายุที่มีวัตถุประสงค์ในการใช้บริการเครือข่ายสังคมออนไลน์ ช่องทางการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ สถานที่ที่ใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ ความบ่อยในการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ ระยะเวลาในการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ และช่วงเวลาในการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์แตกต่างกัน มีความพึงพอใจในการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์แตกต่างกัน 3. ผู้สูงอายุที่มีเครือข่ายสังคมออนไลน์ที่นิยมใช้ Facebook, Twitter และ Line แตกต่างกัน มีความพึงพอใจในการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์แตกต่างกัน 4. แรงจูงใจในการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ของผู้สูงอายุ

นันทนา อยู่สบาย (2557) ศึกษาเรื่อง ความต้องการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุ ในองค์กรบริหารส่วนตำบลศิระชะระเข้เข้ อำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ มีวัตถุประสงค์คือ 1. เพื่อศึกษาความต้องการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุ ในองค์กรบริหารส่วนตำบลศิระชะระเข้เข้ อำเภอบางเสาธง 2. เพื่อเปรียบเทียบความต้องการสวัสดิการสังคมของ

ผู้สูงอายุในด้านต่างๆ ในองค์กรบริหารส่วนตำบลที่ระยะจะเพิ่มขึ้น อำเภอบางเสาธง ผลการศึกษาพบว่า 1. ผู้สูงอายุมีความต้องการสวัสดิการสังคม โดยรวมอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีความต้องการมากที่สุด คือ ด้านความปลอดภัยในชีวิต รองลงมา ด้านสุขภาพอนามัย ด้านนันทนาการ และด้านการศึกษา น้อยที่สุด คือ ด้านที่อยู่อาศัย 2. การเปรียบเทียบความต้องการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุ จำแนกตาม เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้/เดือน พบว่า ผู้สูงอายุที่มี อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้/เดือนต่างกัน มีความต้องการสวัสดิการสังคมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

สิทธิชัย คูเจริญสิน (2559) ศึกษาเรื่อง พฤติกรรมการใช้สื่อสังคมของผู้สูงอายุที่พักอาศัยในเขตอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี มีวัตถุประสงค์คือ 1. ศึกษาพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมของผู้สูงอายุที่พักอาศัยในเขตอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี 2. เปรียบเทียบพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมของผู้สูงอายุที่พักอาศัยในเขตอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี จำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา รายได้ และอาชีพ 3. ศึกษาผลกระทบของการใช้สื่อสังคมของผู้สูงอายุที่พักอาศัยในเขตอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ผลการวิจัยพบว่า 1. พฤติกรรมการใช้สื่อสังคมในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้าน ได้แก่ ด้านประโยชน์ อยู่ในระดับมาก ด้านอุปกรณ์ ด้านวัตถุประสงค์ อยู่ในระดับปานกลาง ด้านโปรแกรม และด้านอุปสรรคในการใช้สื่อสังคมออนไลน์อยู่ในระดับน้อย 2. พฤติกรรมการใช้สื่อสังคมของผู้สูงอายุที่พักอาศัยในเขตอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี จำแนกตามเพศ ระดับการศึกษา และรายได้ โดยรวมและรายด้านทุกด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำแนกตามสถานภาพสมรสและจำแนกตามอาชีพ โดยรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ รายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3. ผลกระทบจากการใช้สื่อสังคม ด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ ใช้เงินเป็นค่าบริการโทรศัพท์/อินเทอร์เน็ตจำนวนมาก ด้านสังคม ได้แก่ มีการติดต่อสื่อสารกับคนในครอบครัวเพิ่มขึ้น ด้านอารมณ์และจิตใจ ได้แก่ คลายความเครียดจากกิจกรรมอื่น และด้านสุขภาพ ได้แก่ ได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ด้านการดูแลสุขภาพทั่วไป

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยเรื่อง พฤติกรรมการเปิดรับและการรู้เท่าทันสื่ออินเทอร์เน็ตของผู้สูงอายุ เป็น การวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล และนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์และประเมินผล เพื่อให้ได้คำตอบที่บรรลุวัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ได้แก่ ผู้สูงอายุซึ่งมีอายุหกสิบปีบริบูรณ์ขึ้นไป ในเขตเทศบาลนครยะลา จำนวน 9,675 คน (สำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง , 2560)

1.2 กลุ่มตัวอย่าง

1.2.1 การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยการเปิด ตารางสำเร็จรูปของทาโร ยามาเน่ (Taro Yamaane) ระดับความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ร้อยละ 5 และระดับความเชื่อมั่น ร้อยละ 95 ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 384 คน ผู้วิจัยได้แจกแบบสอบถาม จำนวน 400 คน

$$\text{สูตร } n = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

กำหนดให้ n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

N = ขนาดของประชากร

e = ความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ กำหนดให้ เท่ากับร้อยละ 5

เมื่อแทนค่าประชากรในสูตร จะได้ผลรับดังนี้

$$\begin{aligned} n &= \frac{9675}{1 + 9675 (0.05)^2} \\ &= 384 \text{ คน} \end{aligned}$$

1.2.2 **วิธีการเลือกตัวอย่าง** ผู้วิจัยสุ่มตัวอย่าง โดยใช้การเลือกตัวอย่างแบบง่าย (Simple random sampling) โดยเลือกตัวอย่างเป็นกลุ่มผู้สูงอายุซึ่งมีอายุหกสิบปีบริบูรณ์ขึ้นไป ที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลนครยะลาเท่านั้น โดยแยกเป็น 40 ชุมชน จำนวน 400 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ลักษณะทางประชากร เป็นแบบสอบถามชนิดเลือกตอบเพียงข้อเดียวและเติมคำในช่องว่าง เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับ เพศ อายุ ศาสนา และระดับการศึกษาเป็น แบบตรวจรายการ (Checklist) –ไม่มีการให้คะแนน

ตอนที่ 2 พฤติกรรมการเปิดรับสื่ออินเทอร์เน็ต ได้นำคำถามบางส่วนมาจากรายงานผลการสำรวจพฤติกรรมผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในประเทศไทย ปี 2560 ของ ETDA เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับ ช่องทางการเปิดรับ ผู้ชักชวน ระยะเวลาการใช้ต่อวัน ช่วงเวลาในการใช้ กิจกรรมและเหตุผลในการใช้งานสื่ออินเทอร์เน็ต เป็นแบบตรวจรายการ (Checklist) –ไม่มีการให้คะแนน

ตอนที่ 3 การรู้เท่าทันสื่ออินเทอร์เน็ต เป็นแบบทดสอบแบบเลือกตอบที่ใช้วัดความรู้เท่าทันสื่ออินเทอร์เน็ต ใน 4 มิติ ของ Livingstone ดังต่อไปนี้

- มิติของความรู้ความเข้าใจในรูปแบบระบบการทำงานของอินเทอร์เน็ต
(The Analytical Competence)
- มิติของความรู้เรื่องบริบทแวดล้อมของเทคโนโลยีอินเทอร์เน็ต
(The Contextual Knowledge)
- มิติการทราบถึงเว็บไซต์ที่มีคุณภาพและน่าเชื่อถือ
(The Canonical Knowledge)
- มิติของความสามารถในการผลิตเนื้อหาบนอินเทอร์เน็ต
(The Production Competence)

เกณฑ์การให้คะแนน

ผู้วิจัยได้ตั้งเกณฑ์การให้คะแนนในการวัดตัวแปร ดังต่อไปนี้

- ด้านที่ 1 มิติของความรู้ความเข้าใจในรูปแบบระบบการทำงานของอินเทอร์เน็ต มีจำนวน 5 ข้อ ให้คะแนนเท่ากับ 5 สำหรับตัวเลือกที่ถูกต้อง ผู้ตอบแบบสอบถามจะมีคะแนนอยู่ในช่วง 0 – 25 คะแนน แบ่งออกเป็น 3 ระดับ โดยใช้วิธีการแบ่งค่าคะแนนเป็นช่วงคะแนน ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{ช่วงคะแนน} &= \frac{\text{คะแนนสูงสุดที่ได้} - \text{คะแนนต่ำสุดที่ได้}}{\text{จำนวนระดับที่แบ่ง}} \\ &= \frac{25 - 0}{3} \\ &= 8.33 \end{aligned}$$

ดังนั้น สามารถกำหนดเกณฑ์สำหรับแปลผลคะแนน ได้ดังนี้คือ

คะแนน 17 - 25	หมายถึง มีความรู้เท่าทันสื่ออินเทอร์เน็ตในระดับสูง
คะแนน 9 - 16	หมายถึง มีความรู้เท่าทันสื่ออินเทอร์เน็ตในระดับปานกลาง
คะแนน 0 - 8	หมายถึง มีความรู้เท่าทันสื่ออินเทอร์เน็ตในระดับต่ำ

- ด้านที่ 2 มิติของความรู้เรื่องบริบทแวดล้อมของเทคโนโลยีอินเทอร์เน็ต มีจำนวน 5 ข้อ ให้คะแนนเท่ากับ 5 สำหรับตัวเลือกที่ถูกต้อง ผู้ตอบแบบสอบถามจะมีคะแนนอยู่ในช่วง 5 - 25 คะแนน แบ่งออกเป็น 3 ระดับ โดยใช้วิธีการแบ่งค่าคะแนนเป็นช่วงคะแนน ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{ช่วงคะแนน} &= \frac{\text{คะแนนสูงสุดที่ได้} - \text{คะแนนต่ำสุดที่ได้}}{\text{จำนวนระดับที่แบ่ง}} \\ &= \frac{25 - 0}{3} \\ &= 8.33 \end{aligned}$$

ดังนั้น สามารถกำหนดเกณฑ์สำหรับแปลผลคะแนน ได้ดังนี้คือ

คะแนน 17 - 25	หมายถึง มีความรู้เท่าทันสื่ออินเทอร์เน็ตในระดับสูง
คะแนน 9 - 16	หมายถึง มีความรู้เท่าทันสื่ออินเทอร์เน็ตในระดับปานกลาง
คะแนน 0 - 18	หมายถึง มีความรู้เท่าทันสื่ออินเทอร์เน็ตในระดับต่ำ

- ด้านที่ 3 มิติการทราบถึงเว็บไซต์ที่มีคุณภาพและน่าเชื่อถือ มีจำนวน 5 ข้อ ให้คะแนนเท่ากับ 5 สำหรับตัวเลือกที่ถูกต้อง ผู้ตอบแบบสอบถามจะมีคะแนนอยู่ในช่วง 0 – 25 คะแนน แบ่งออกเป็น 3 ระดับ โดยใช้วิธีการแบ่งค่าคะแนนเป็นช่วงคะแนน ดังนี้

$$\begin{aligned}
 \text{ช่วงคะแนน} &= \frac{\text{คะแนนสูงสุดที่ได้} - \text{คะแนนต่ำสุดที่ได้}}{\text{จำนวนระดับที่แบ่ง}} \\
 &= \frac{25 - 0}{3} \\
 &= 8.33
 \end{aligned}$$

ดังนั้น สามารถกำหนดเกณฑ์สำหรับแปลผลคะแนน ได้ดังนี้คือ

คะแนน 17 - 25	หมายถึง มีความรู้เท่าทันสื่ออินเทอร์เน็ตในระดับสูง
คะแนน 9 - 16	หมายถึง มีความรู้เท่าทันสื่ออินเทอร์เน็ตในระดับปานกลาง
คะแนน 0 - 8	หมายถึง มีความรู้เท่าทันสื่ออินเทอร์เน็ตในระดับต่ำ

- ด้านที่ 4 มิติของความสามารถในการผลิตเนื้อหาบนอินเทอร์เน็ต มีจำนวน 5 ข้อ ให้คะแนนเท่ากับ 5 สำหรับตัวเลือกที่ถูกต้อง ผู้ตอบแบบสอบถามจะมีคะแนนอยู่ในช่วง 0 - 25 คะแนน แบ่งออกเป็น 3 ระดับ โดยใช้วิธีการแบ่งค่าคะแนนเป็นช่วงคะแนน ดังนี้

$$\begin{aligned}
 \text{ช่วงคะแนน} &= \frac{\text{คะแนนสูงสุดที่ได้} - \text{คะแนนต่ำสุดที่ได้}}{\text{จำนวนระดับที่แบ่ง}} \\
 &= \frac{25 - 0}{3} \\
 &= 8.33
 \end{aligned}$$

ดังนั้น สามารถกำหนดเกณฑ์สำหรับแปลผลคะแนน ได้ดังนี้คือ

คะแนน 17 - 25	หมายถึง มีความรู้เท่าทันสื่ออินเทอร์เน็ตในระดับสูง
คะแนน 9 - 16	หมายถึง มีความรู้เท่าทันสื่ออินเทอร์เน็ตในระดับปานกลาง
คะแนน 0 - 8	หมายถึง มีความรู้เท่าทันสื่ออินเทอร์เน็ตในระดับต่ำ

3. การทดสอบเครื่องมือวิจัย

การทดสอบคุณภาพของแบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัย ใช้วิธีการวัด ดังนี้

3.1 ทดสอบความเที่ยงตรง (Validity) ของแบบสอบถาม ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นจากข้อมูลที่ทำการศึกษาไปขอคำแนะนำ และข้อเสนอแนะ จากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ได้ตรวจสอบแก้ไขพิจารณาจัดลำดับเนื้อหาครอบคลุมข้อมูลที่ต้องการ รวมถึงความถูกต้องเหมาะสม เพื่อให้ได้คำถามที่ตรงกับวัตถุประสงค์การวิจัย โดยใช้ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามนั้นกับประเด็นหลักของเนื้อหา ตามวิธีการของ Rovinelli และ Hambleton โดยกำหนดคะแนนไว้ดังนี้

- + 1 เมื่อเห็นว่าตรงกับขอบข่ายเนื้อหาตามที่ระบุไว้
- 0 เมื่อไม่แน่ใจว่าตรงกับขอบข่ายเนื้อหาตามที่ระบุไว้
- 1 เมื่อแน่ใจว่าไม่ตรงกับขอบข่ายเนื้อหาตามที่ระบุไว้

ผลการวิเคราะห์หาความเที่ยงตรงตามเนื้อหา ปรากฏว่าข้อคำถามทุกข้อผ่านเกณฑ์มีค่าดัชนีความสอดคล้อง ตั้งแต่ .60 ขึ้นไป

3.2 ทดสอบความเชื่อถือได้ (Reliability) ของแบบสอบถาม ซึ่งจะนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try out) กับผู้ตอบแบบสอบถามที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจริง แต่มีคุณลักษณะตรงตามลักษณะของกลุ่มประชากรที่ใช้จริงในการวิจัย จำนวน 30 คน แล้วนำมาหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของเครื่องมือ โดยใช้สูตร สัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีการของ Cronbach ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.982 และค่าความเชื่อมั่นของแต่ละด้านมีดังนี้ ด้านมิติของความรู้ความเข้าใจในรูปแบบระบบการทำงานของอินเทอร์เน็ต เท่ากับ 0.931 ด้านมิติของความรู้เรื่องบริบทแวดล้อมของเทคโนโลยีอินเทอร์เน็ต เท่ากับ 0.926 ด้านมิติการทราบถึงเว็บไซต์ที่มีคุณภาพและน่าเชื่อถือ เท่ากับ 0.940 ด้านมิติของความสามารถในการผลิตเนื้อหาบนอินเทอร์เน็ต เท่ากับ 0.942

นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพแล้ว มาตรวจสอบปรับปรุงอีกครั้งหนึ่งแล้วนำแบบสอบถามที่สมบูรณ์ ไปใช้ในการเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

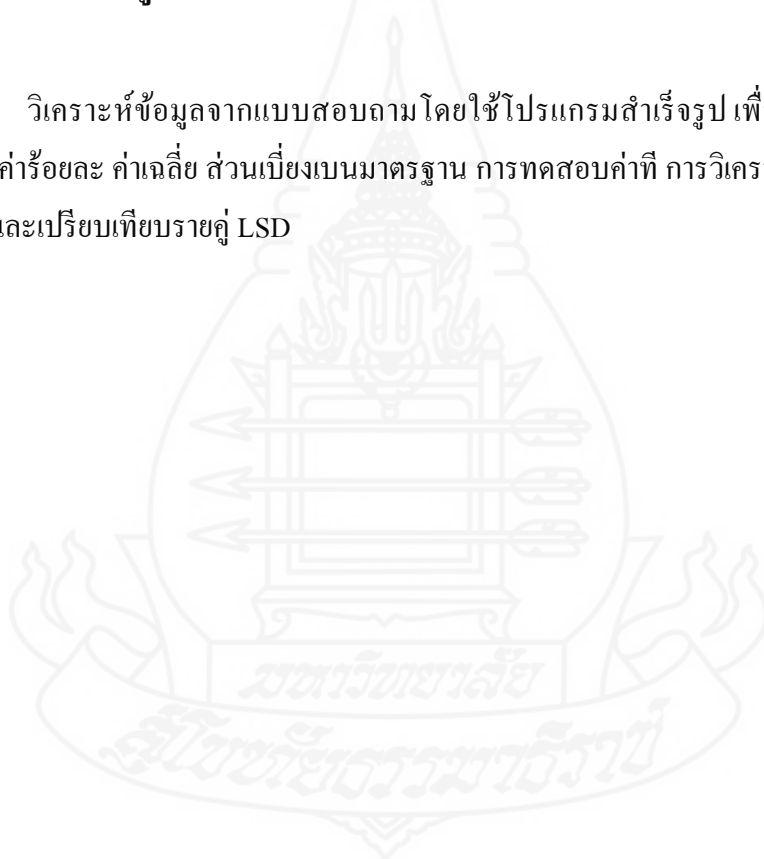
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง และส่งแบบสอบถามให้ผู้นำชุมชน 40 ชุมชนที่อยู่ในเขตเทศบาลนครยะลา จำนวน 40 ชุด พร้อมขอความร่วมมือส่งแบบสอบถามคืนผู้วิจัยภายใน 20 วัน นับตั้งแต่ได้รับแบบสอบถาม

4.2 ผู้วิจัยรับแบบสอบถามกลับคืนมาตรวจสอบความสมบูรณ์ แล้วดำเนินการวิเคราะห์ สรุปผลการวิเคราะห์ตามขั้นตอนการวิจัย

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อหาค่าทางสถิติ คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว และเปรียบเทียบรายคู่ LSD

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาวิจัยเรื่อง พฤติกรรมการเปิดรับและการรู้เท่าทันสื่ออินเทอร์เน็ตของผู้สูงอายุ ในเขตเทศบาลนครยะลา ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับ ดังนี้

- 1 ลักษณะทางประชากรของผู้ตอบแบบสอบถาม
- 2 พฤติกรรมการเปิดรับสื่ออินเทอร์เน็ตของผู้สูงอายุ ในเขตเทศบาลนครยะลา
- 3 การรู้เท่าทันสื่ออินเทอร์เน็ตของผู้สูงอายุ ในเขตเทศบาลนครยะลา
- 4 ผลการเปรียบเทียบการรู้เท่าทันสื่ออินเทอร์เน็ตของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลนครยะลา จำแนกตามเพศ ศาสนา และระดับการศึกษา

1. ลักษณะทางประชากรของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตารางที่ 4.1 แสดงค่าความถี่และค่าร้อยละ ลักษณะทางประชากรของผู้ตอบแบบสอบถาม

(n=400)		
ลักษณะทางประชากร	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	170	42.50
หญิง	230	57.50
รวม	400	100.00
อายุ		
อายุ 60 - 69 ปี	253	63.25
อายุ 70 - 79 ปี	105	26.25
อายุ 80 ปีขึ้นไป	42	10.50
รวม	400	100.00
ศาสนา		
พุทธ	240	60.00
อิสลาม	160	40.00
รวม	400	100.00
ระดับการศึกษา		
ต่ำกว่ามัธยมศึกษา	188	47.00
มัธยมศึกษา	115	28.75
ปริญญาตรีและสูงกว่า	97	24.25
รวม	400	100.00

จากตารางที่ 4.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะทางประชากรของกลุ่มตัวอย่าง มีดังนี้

1. เพศ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 57.50 ส่วนเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 42.50
2. อายุ พบว่า ส่วนใหญ่กลุ่มตัวอย่างมีอายุระหว่าง 60 - 69 ปี คิดเป็นร้อยละ 63.25 รองลงมาคือ อายุระหว่าง 70 - 79 ปี คิดเป็นร้อยละ 26.25 และอายุ 80 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 10.50
3. ศาสนา พบว่า ส่วนใหญ่กลุ่มตัวอย่างนับถือศาสนาพุทธ คิดเป็นร้อยละ 60.00 ส่วนศาสนาอิสลาม คิดเป็นร้อยละ 40.00
4. ระดับการศึกษา พบว่า ส่วนใหญ่กลุ่มตัวอย่างมีการศึกษาดำรงระดับมัธยมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 47.00 รองลงมาคือ ระดับมัธยมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 28.75 ระดับปริญญาตรีและสูงกว่า คิดเป็นร้อยละ 24.25

2. พฤติกรรมการเปิดรับสื่ออินเทอร์เน็ตของผู้สูงอายุ ในเขตเทศบาลนครยะลา

ตารางที่ 4.2 แสดงค่าความถี่ และค่าร้อยละ ของพฤติกรรมการเปิดรับสื่ออินเทอร์เน็ต

(n=400)		
พฤติกรรมการเปิดรับสื่ออินเทอร์เน็ต	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ช่องทางในการใช้งานอินเทอร์เน็ต (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
คอมพิวเตอร์	47	11.75
โน้ตบุ๊ก	43	10.75
โทรศัพท์มือถือ	353	88.25
แท็บเล็ต	30	7.50
และช่องทางอื่นๆ	23	5.75
ผู้ชักชวนให้ใช้งานอินเทอร์เน็ต (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
พี่น้อง	58	14.50
ลูกหลาน	267	66.75
ญาติ	67	16.75
เพื่อน	56	14.00
เพื่อนบ้าน	22	5.50
แฟน	16	4.00

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

(n=400)		
พฤติกรรมกาเปิดรับสื่ออินเทอร์เน็ต	จำนวน (คน)	ร้อยละ
บุคคลอื่นๆ	6	1.50
ความถี่ในการใช้อินเทอร์เน็ตต่อสัปดาห์		
น้อยกว่า 1 ชั่วโมงต่อสัปดาห์	81	20.25
1 – 5 ชั่วโมงต่อสัปดาห์	58	14.50
6 – 10 ชั่วโมงต่อสัปดาห์	69	17.25
11 – 15 ชั่วโมงต่อสัปดาห์	57	14.25
16 – 20 ชั่วโมงต่อสัปดาห์	42	10.50
มากกว่า 20 ชั่วโมงต่อสัปดาห์	93	23.25
รวม	400	100.00
ช่วงเวลาที่มักใช้อินเทอร์เน็ต		
08:01 – 12:00 น.	129	32.25
12:01 – 16:00 น.	144	36.00
16:01 – 20:00 น.	87	21.75
20:01 – 24:00 น.	37	9.25
00:01 – 04:00 น.	1	0.25
04:01 – 08:00 น.	2	0.50
รวม	400	100.00
ระยะเวลาในการใช้อินเทอร์เน็ต		
น้อยกว่า 1 ปี	118	29.50
1 – 3 ปี	69	17.25
4 – 6 ปี	159	39.75
7 – 10 ปี	32	8.00
มากกว่า 10 ปี	22	5.50
รวม	400	100.00

จากตารางที่ 4.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมการเปิดรับสื่ออินเทอร์เน็ตของกลุ่มตัวอย่าง มีดังนี้

1. **ช่องทางในการใช้งานอินเทอร์เน็ต** พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ มีช่องทางในการใช้งานอินเทอร์เน็ตจากโทรศัพท์มือถือ คิดเป็นร้อยละ 88.25 รองลงมาคือ คอมพิวเตอร์ คิดเป็นร้อยละ 11.75 โน้ตบุ๊ก คิดเป็นร้อยละ 10.75 แท็บเล็ต คิดเป็นร้อยละ 7.50 และช่องทางอื่นๆ คิดเป็นร้อยละ 5.75

2. **ผู้ชักชวนให้ใช้งานอินเทอร์เน็ต** พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีผู้ชักชวนให้ใช้งานอินเทอร์เน็ตโดยลูกหลาน คิดเป็นร้อยละ 66.75 รองลงมาคือ ญาติ คิดเป็นร้อยละ 16.75 พี่น้อง คิดเป็นร้อยละ 14.50 เพื่อน คิดเป็นร้อยละ 14.00 ไม่มีผู้ใดชักชวน คิดเป็นร้อยละ 11.50 เพื่อนบ้าน คิดเป็นร้อยละ 5.50 แฟน คิดเป็นร้อยละ 4.00 และบุคคลอื่นๆ คิดเป็นร้อยละ 1.50

3. **ความถี่ในการใช้อินเทอร์เน็ตต่อสัปดาห์** พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความถี่ในการใช้อินเทอร์เน็ต 20 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ คิดเป็นร้อยละ 23.25 รองลงมาคือ มีความถี่ในการใช้อินเทอร์เน็ตน้อยกว่า 1 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ คิดเป็นร้อยละ 20.25 ความถี่ในการใช้อินเทอร์เน็ต 6 – 10 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ คิดเป็นร้อยละ 17.25 ความถี่ในการใช้อินเทอร์เน็ต 1 – 5 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ คิดเป็นร้อยละ 14.50 ความถี่ในการใช้อินเทอร์เน็ต 11 – 15 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ คิดเป็นร้อยละ 14.25 และความถี่ในการใช้อินเทอร์เน็ต 16 – 20 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ คิดเป็นร้อยละ 10.50

4. **ช่วงเวลาที่มักใช้อินเทอร์เน็ต** พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่นิยมมักใช้อินเทอร์เน็ตในช่วงเวลา 12:01 – 16:00 น. คิดเป็นร้อยละ 36.00 รองลงมาคือ ช่วงเวลา 08:01 – 12:00 น. คิดเป็นร้อยละ 32.25 ช่วงเวลา 16:01 – 20:00 น. คิดเป็นร้อยละ 21.75 ช่วงเวลา 20:01 – 24:00 น. คิดเป็นร้อยละ 9.25 ช่วงเวลา 04:01 – 08:00 น. คิดเป็นร้อยละ 0.50 และช่วงเวลา 00:01 – 04:00 น. คิดเป็นร้อยละ 0.25

5. **ระยะเวลาในการใช้อินเทอร์เน็ต** พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีระยะเวลาในการใช้อินเทอร์เน็ต 4 – 6 ปี คิดเป็นร้อยละ 39.75 รองลงมาคือ มีระยะเวลาในการใช้อินเทอร์เน็ต น้อยกว่า 1 ปี คิดเป็นร้อยละ 29.50 ระยะเวลาในการใช้อินเทอร์เน็ต 1 – 3 ปี คิดเป็นร้อยละ 17.25 ระยะเวลาในการใช้อินเทอร์เน็ต 7 – 10 ปี คิดเป็นร้อยละ 8.00 และระยะเวลาในการใช้อินเทอร์เน็ตมากกว่า 10 ปี คิดเป็นร้อยละ 5.50

ตารางที่ 4.3 แสดงค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของช่องทางในการเปิดรับสื่ออินเทอร์เน็ต

ช่องทางในการเปิดรับสื่ออินเทอร์เน็ต	\bar{x}	S.D.	ระดับ การเปิดรับ
1. เปิดใช้ Web Browser เช่น Internet Explorer, Google Chrome, Mozilla Firefox ฯลฯ ผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต	1.62	0.73	น้อย
2. เปิดใช้ Facebook ผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต	1.78	0.74	ปานกลาง
3. เปิดใช้ Line ผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต	1.93	0.78	ปานกลาง
4. เปิดใช้ YouTube ผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต	1.84	0.79	ปานกลาง
โดยรวม	1.79	0.76	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับช่องทางในการเปิดรับสื่ออินเทอร์เน็ตของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีช่องทางในการเปิดรับสื่ออินเทอร์เน็ต โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 1.79$, S.D.= 0.76) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ช่องทางที่กลุ่มตัวอย่างเปิดรับผ่านสื่ออินเทอร์เน็ตอยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ 1. Line ($\bar{x} = 1.93$, S.D.= 0.78) 2. Youtube ($\bar{x} = 1.84$, S.D.= 0.79) 3. Facebook ($\bar{x} = 1.78$, S.D.= 0.74) และอยู่ในระดับน้อย 1 ข้อ คือ เปิดใช้ Web Browser เช่น Internet Explorer, Google Chrome, Mozilla Firefox ฯลฯ ผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ($\bar{x} = 1.62$, S.D.= 0.73) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.4 แสดงค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของกิจกรรมในการเปิดรับสื่ออินเทอร์เน็ต

กิจกรรมในการเปิดรับสื่ออินเทอร์เน็ต	\bar{x}	S.D.	ระดับการเปิดรับ
1. ใช้อินเทอร์เน็ตในการค้นหาข้อมูล ความรู้	1.66	0.72	น้อย
2. ใช้อินเทอร์เน็ตในการติดตามข่าวสาร	1.81	0.77	ปานกลาง
3. ใช้เว็บบอร์ดในการแลกเปลี่ยนข้อมูล	1.58	0.72	น้อย
4. ใช้ E - mail ในการส่งงานหรือเอกสาร	1.53	0.71	น้อย
5. ใช้อินเทอร์เน็ตในการสนทนา	1.82	0.78	ปานกลาง
6. เล่นเกมออนไลน์ทางอินเทอร์เน็ต	1.45	0.69	น้อย
7. ซื้อสินค้าออนไลน์ทางอินเทอร์เน็ต	1.47	0.67	น้อย
8. ใช้อินเทอร์เน็ตในการดูหนัง ฟังเพลง ดูคลิปวิดีโอ	1.80	0.77	ปานกลาง
โดยรวม	1.64	0.73	น้อย

จากตารางที่ 4.4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับกิจกรรมในการเปิดรับสื่ออินเทอร์เน็ตของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีกิจกรรมในการเปิดรับสื่ออินเทอร์เน็ต โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย ($\bar{x} = 1.64$, S.D.= 0.73) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีระดับการเปิดรับต่อกิจกรรมของสื่ออินเทอร์เน็ต อยู่ในระดับปานกลาง 3 ข้อ ได้แก่ 1. การสนทนา ($\bar{x} = 1.82$, S.D.= 0.78) 2. การติดตามข่าวสาร ($\bar{x} = 1.81$, S.D.= 0.77) 3. การดูหนัง ฟังเพลง ดูคลิปวิดีโอ ($\bar{x} = 1.80$, S.D.= 0.77) และอยู่ในระดับน้อย 5 ข้อ ได้แก่ 1. การค้นหาข้อมูล ความรู้ ($\bar{x} = 1.66$, S.D.= 0.72) 2. การแลกเปลี่ยนข้อมูล ($\bar{x} = 1.58$, S.D.= 0.72) 3. E - mail ในการส่งงานหรือเอกสาร ($\bar{x} = 1.53$, S.D.= 0.72) 4. ซื้อสินค้าออนไลน์ทางอินเทอร์เน็ต ($\bar{x} = 1.47$, S.D.= 0.67) 5. เล่นเกมออนไลน์ทางอินเทอร์เน็ต ($\bar{x} = 1.45$, S.D.= 0.69) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.5 แสดงค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของเหตุผลในการเปิดรับสื่ออินเทอร์เน็ต

เหตุผลในการเปิดรับสื่ออินเทอร์เน็ต	\bar{x}	S.D.	ระดับ การเปิดรับ
1. ค้นหาข้อมูลที่ตรงกับความสนใจ ผ่านอินเทอร์เน็ต	1.71	0.74	ปานกลาง
2. ใช้งานอินเทอร์เน็ต เพื่อติดต่อสื่อสารทางไกล	1.86	0.80	ปานกลาง
3. ใช้งานอินเทอร์เน็ต เพื่อฝึกฝนการใช้คอมพิวเตอร์	1.57	0.64	น้อย
4. ใช้งานอินเทอร์เน็ต เพื่อฆ่าเวลา	1.67	0.70	น้อย
5. ใช้งานอินเทอร์เน็ต เพื่อพักผ่อนหย่อนใจ	1.87	0.75	ปานกลาง
6. ใช้งานอินเทอร์เน็ต เพื่อเป็นหัวข้อในการสนทนากับครอบครัวหรือกลุ่มเพื่อน	1.78	0.75	ปานกลาง
7. ใช้งานเพื่อความทันสมัย	1.76	0.76	ปานกลาง
โดยรวม	1.75	0.73	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.5 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับเหตุผลในการเปิดรับสื่ออินเทอร์เน็ตของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีเหตุผลในการเปิดรับสื่ออินเทอร์เน็ต โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 1.75$, S.D.= 0.73) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีระดับการเปิดรับต่อเหตุผลของสื่ออินเทอร์เน็ต อยู่ในระดับปานกลาง 5 ข้อ ได้แก่ 1. เพื่อพักผ่อนหย่อนใจ ($\bar{x} = 1.87$, S.D.= 0.75) 2. เพื่อติดต่อสื่อสารทางไกล ($\bar{x} = 1.86$, S.D.= 0.80) 3. เพื่อเป็นหัวข้อในการสนทนากับครอบครัวหรือกลุ่มเพื่อน ($\bar{x} = 1.78$, S.D.= 0.75) 4. เพื่อความทันสมัย ($\bar{x} = 1.76$, S.D.= 0.76) 5. ค้นหาข้อมูลที่ตรงกับความสนใจ ผ่านอินเทอร์เน็ต ($\bar{x} = 1.71$, S.D.= 0.74) และอยู่ในระดับน้อย 2 ข้อ ได้แก่ 1. เพื่อฆ่าเวลา ($\bar{x} = 1.67$, S.D.= 0.70) 2. เพื่อฝึกฝนการใช้คอมพิวเตอร์ ($\bar{x} = 1.57$, S.D.= 0.64) ตามลำดับ

3. การรู้เท่าทันสื่ออินเทอร์เน็ตของผู้สูงอายุ ในเขตเทศบาลนครยะลา

ตารางที่ 4.6 แสดงค่าความถี่ และค่าร้อยละ ของระดับการรู้เท่าทันสื่ออินเทอร์เน็ต โดยภาพรวม

ระดับการรู้เท่าทันสื่ออินเทอร์เน็ต	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ระดับสูง	136	34.00
ระดับปานกลาง	104	26.00
ระดับต่ำ	160	40.00
รวม	400	100.00

จากตารางที่ 4.6 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการรู้เท่าทันสื่ออินเทอร์เน็ตของกลุ่มตัวอย่าง โดยภาพรวม พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีระดับการรู้เท่าทันสื่ออินเทอร์เน็ตอยู่ในระดับต่ำ คิดเป็นร้อยละ 40.00 รองลงมาคือ มีระดับการรู้เท่าทันสื่ออินเทอร์เน็ตอยู่ในระดับสูง คิดเป็นร้อยละ 34.00 และระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 26.00

ตารางที่ 4.7 แสดงค่าความถี่ และค่าร้อยละ ของระดับการรู้เท่าทันสื่ออินเทอร์เน็ต
จำแนกตามรายด้าน

ช่องทางในการเปิดรับ	ระดับสูง		ระดับปานกลาง		ระดับต่ำ		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. มิติด้านรูปแบบและการทำงานของอินเทอร์เน็ต	103	25.75	63	15.75	234	58.50	400	100.00
2. มิติด้านบริบทแวดล้อมของเทคโนโลยีอินเทอร์เน็ต	209	52.25	178	44.50	13	3.25	400	100.00
3. มิติด้านคุณภาพและความน่าเชื่อถือในเครือข่ายอินเทอร์เน็ต	153	38.25	81	20.25	166	41.50	400	100.00
4. มิติด้านการผลิตเนื้อหาบนอินเทอร์เน็ต	94	23.50	69	17.25	237	59.25	400	100.00

จากตารางที่ 4.7 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการรู้เท่าทันสื่ออินเทอร์เน็ตของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกรายด้าน

1. มิติด้านรูปแบบและการทำงานของอินเทอร์เน็ต พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีระดับการรู้เท่าทันสื่ออินเทอร์เน็ตอยู่ในระดับต่ำ คิดเป็นร้อยละ 58.50 รองลงมาคือ ระดับสูง คิดเป็นร้อยละ 25.75 และระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 15.75
2. มิติด้านบริบทแวดล้อมของเทคโนโลยีอินเทอร์เน็ต พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีระดับการรู้เท่าทันสื่ออินเทอร์เน็ตอยู่ในระดับสูง คิดเป็นร้อยละ 52.25 รองลงมาคือ ระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 44.50 และต่ำ คิดเป็นร้อยละ 3.25
3. มิติด้านคุณภาพและความน่าเชื่อถือในเครือข่ายอินเทอร์เน็ต กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีระดับการรู้เท่าทันสื่ออินเทอร์เน็ตอยู่ในระดับต่ำ คิดเป็นร้อยละ 41.50 รองลงมาคือ ระดับสูง คิดเป็นร้อยละ 38.25 และระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 20.25
4. มิติด้านการผลิตเนื้อหาบนอินเทอร์เน็ต กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีระดับการรู้เท่าทันสื่ออินเทอร์เน็ตอยู่ในระดับต่ำ คิดเป็นร้อยละ 59.25 รองลงมาคือ ระดับสูง คิดเป็นร้อยละ 23.50 และระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 17.25

ตารางที่ 4.8 แสดงค่าความถี่ และค่าร้อยละ ของระดับการรู้เท่าทันสื่ออินเทอร์เน็ต จำแนกรายข้อ

การรู้เท่าทันสื่ออินเทอร์เน็ต	ตอบถูก		ตอบผิด		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. มิติด้านรูปแบบและการทำงานของอินเทอร์เน็ต						
1.1 การเชื่อมต่อเครือข่ายอินเทอร์เน็ตที่บ้าน ต้องเชื่อมต่อผ่านอุปกรณ์ที่ซีพี	130	32.50	270	67.50	400	100.00
1.2 หมายเลขประจำเครื่องคอมพิวเตอร์ในระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตเรียกว่า หมายเลขไอคิว	183	45.75	217	54.25	400	100.00
1.3 .th เป็นโดเมนที่บ่งบอกประเทศไทย	329	82.25	71	17.75	400	100.00
1.4 Favorites คือ สัญลักษณ์ในการเก็บชื่อและตำแหน่งของเว็บเพจที่ถูกใจ เพื่อให้สามารถกลับมาดูได้อย่างสะดวกและรวดเร็ว	135	33.75	265	66.25	400	100.00
1.5 Web site ที่เกี่ยวกับองค์กรของรัฐบาลในประเทศไทย จะลงท้ายด้วย .ac.th	69	17.25	331	82.75	400	100.00

ตารางที่ 4.8 (ต่อ)

การรู้เท่าทันสื่ออินเทอร์เน็ต	ตอบถูก		ตอบผิด		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
2. มิติด้านบริบทแวดล้อมของเทคโนโลยีอินเทอร์เน็ต						
2.1 บทความหรือข้อมูลในอินเทอร์เน็ต มีทั้งข้อมูลที่เป็นความจริงและแต่งขึ้น	334	83.50	66	16.50	400	100.00
2.2 ข้อมูลข่าวสารในอินเทอร์เน็ต มาจากแหล่งข้อมูลเดียวกัน	311	77.75	89	22.25	400	100.00
2.3 รายการหรือละครที่ดูผ่านอินเทอร์เน็ต มีต้นทุน ผ่านกระบวนการผลิตและการตัดต่อ	326	81.50	74	18.50	400	100.00
2.4 รายการหรือละครที่ดูผ่านอินเทอร์เน็ต มีการโฆษณาซ่อนอยู่	256	64.00	144	36.00	400	100.00
2.5 ในเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ใครๆ ก็สามารถเป็นทั้งผู้ส่งสารและผู้รับสาร	256	64.00	144	36.00	400	100.00
3. มิติด้านคุณภาพและความน่าเชื่อถือในเครือข่ายอินเทอร์เน็ต						
3.1 เว็บไซต์ที่มาจากหน่วยงาน มีผู้เชี่ยวชาญหรือมีการอ้างอิงชัดเจน มีความน่าเชื่อถือ และสมควรใช้ในทำงาน	359	89.75	41	10.25	400	100.00

ตารางที่ 4.8 (ต่อ)

การรู้เท่าทันสื่ออินเทอร์เน็ต	ตอบถูก		ตอบผิด		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
3.2 เว็บไซต์ที่มีการอัปเดตข้อมูล ให้เป็นปัจจุบันอยู่เสมอ มี ความทันสมัย และน่าเชื่อถือ กว่า เว็บไซต์ที่ไม่มีการ ปรับปรุงข้อมูล	305	76.25	95	23.75	400	100.00
3.3 เว็บไซต์ข่าวที่สอดแทรกความ คิดเห็นลงไปในเรื่องหา มี คุณภาพและมีความน่าเชื่อถือ	192	48.00	208	52.00	400	100.00
3.4 ข้อมูล ข่าวสารที่ถูกต้องต่อมา ทาง Line มีความน่าเชื่อถือ และควรส่งต่อให้คนอื่น	192	48.00	208	52.00	400	100.00
3.5 ควรสั่งซื้อสินค้าออนไลน์ผ่าน Face book มากกว่าเว็บไซต์ Lazada เพราะมีความ หลากหลายมากกว่า	89	22.25	311	77.75	400	100.00
4. มิติด้านการผลิตเนื้อหาบน อินเทอร์เน็ต						
4.1 ท่านสามารถสร้างเว็บไซต์ หรือเว็บบล็อก เพื่อนำเสนอ ผลงานหรือความชอบของ ตัวเอง	81	20.25	319	79.75	400	100.00
4.2 ท่านสามารถเขียนข้อมูล บทความ หรืองานเอกสาร ต่างๆ ส่งทางอีเมลล์	95	23.75	305	76.25	400	100.00

ตารางที่ 4.8 (ต่อ)

การรู้เท่าทันสื่ออินเทอร์เน็ต	ตอบถูก		ตอบผิด		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
4.3 ท่านสามารถสร้างคลิปวิดีโอ ภาพเคลื่อนไหว จาก คอมพิวเตอร์หรือสมาร์ตโฟน แล้วนำเสนอผ่านเครือข่าย อินเทอร์เน็ต	47	11.75	353	88.25	400	100.00
4.4 ท่านร่วมแสดงความคิดเห็นใน เรื่องต่างๆ ผ่านเว็บบอร์ด	277	69.25	123	30.75	400	100.00
4.5 ท่านใช้เว็บไซต์ Face book, Twitter, Instagram หรือ เว็บไซต์อื่นๆ(อย่างไร้ หนึ่ง) และมีการปรับปรุง ข้อมูลอยู่เสมอ	257	64.25	143	35.75	400	100.00

จากตารางที่ 4.8 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการรู้เท่าทันสื่ออินเทอร์เน็ตของกลุ่ม ตัวอย่าง จำแนกรายข้อ พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความรู้เท่าทันสื่ออินเทอร์เน็ต โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยดังนี้

- 1) เว็บไซต์ที่มาจากหน่วยงาน มีผู้เชี่ยวชาญหรือมีการอ้างอิงชัดเจน มีความน่าเชื่อถือ และสมควรรู้ในทำงาน คิดเป็นร้อยละ 89.75
- 2) บทความหรือข้อมูลในอินเทอร์เน็ต มีทั้งข้อมูลที่เป็นความจริงและแต่งขึ้น คิดเป็นร้อยละ 83.50
- 3) .th เป็นโดเมนที่บ่งบอกประเทศไทย คิดเป็นร้อยละ 82.25
- 4) รายการหรือละครที่ดูผ่านอินเทอร์เน็ต มีต้นทุน ผ่านกระบวนการผลิตและการตัดต่อ คิดเป็นร้อยละ 81.50
- 5) ข้อมูลข่าวสารในอินเทอร์เน็ต มาจากแหล่งข้อมูลเดียวกัน คิดเป็นร้อยละ 77.75
- 6) เว็บไซต์ที่มีการอัปเดตข้อมูลให้เป็นปัจจุบันอยู่เสมอ มีความทันสมัย และน่าเชื่อถือกว่า เว็บไซต์ที่ไม่มีการปรับปรุงข้อมูล คิดเป็นร้อยละ 76.25

- 7) ท่านร่วมแสดงความคิดเห็นในเรื่องต่างๆ ผ่านเว็บบอร์ด คิดเป็นร้อยละ 69.25
- 8) รายการหรือละครที่ดูผ่านอินเทอร์เน็ต มีการโฆษณาซ่อนอยู่ คิดเป็นร้อยละ 67.75
- 9) ท่านใช้เว็บไซต์ Face book, Twitter, Instagram หรือเว็บไซต์อื่นๆ (อย่างไรก็ตาม) และมีการปรับปรุงข้อมูลอยู่เสมอ คิดเป็นร้อยละ 64.25
- 10) ในเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ใครๆก็สามารถเป็นทั้งผู้ส่งสารและผู้รับสาร คิดเป็นร้อยละ 64.00
- 11) ข้อมูล ข่าวสารที่ถูกส่งต่อมาทาง Line มีความน่าเชื่อถือ และควรส่งต่อให้คนอื่น คิดเป็นร้อยละ 48.00
- 12) หมายเลขประจำเครื่องคอมพิวเตอร์ในระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตเรียกว่า หมายเลขไอคิว คิดเป็นร้อยละ 45.75
- 13) Favorites คือ สัญลักษณ์ในการเก็บชื่อและตำแหน่งของเว็บเพจที่สนใจ เพื่อให้สามารถกลับมาดูได้อย่างสะดวกและรวดเร็ว คิดเป็นร้อยละ 33.75
- 14) การเชื่อมต่อเครือข่ายอินเทอร์เน็ตที่บ้าน ต้องเชื่อมต่อผ่านอุปกรณ์ที่ซีพี คิดเป็นร้อยละ 32.50
- 15) เว็บไซต์ข่าวที่สอดแทรกความคิดเห็นลงไปในเรื่องหา มีคุณภาพและมีความน่าเชื่อถือ คิดเป็นร้อยละ 27.75
- 16) ท่านสามารถเขียนข้อมูล บทความ หรืองานเอกสารต่างๆ ส่งทางอีเมล คิดเป็นร้อยละ 23.75
- 17) ควรสั่งซื้อสินค้าออนไลน์ผ่าน Facebook มากกว่าเว็บไซต์ Lazada เพราะมีความหลากหลายมากกว่า คิดเป็นร้อยละ 22.25
- 18) ท่านสามารถสร้างเว็บไซต์ หรือเว็บบล็อก เพื่อนำเสนอผลงานหรือความชอบของตัวเอง คิดเป็นร้อยละ 20.25
- 19) Web site ที่เกี่ยวกับองค์กรของรัฐบาลในประเทศไทย จะลงท้ายด้วย .ac.th คิดเป็นร้อยละ 17.25
- และ 20) ท่านสามารถสร้างคลิปวิดีโอ ภาพเคลื่อนไหว จากคอมพิวเตอร์หรือสมาร์ตโฟน แล้วนำเสนอผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต คิดเป็นร้อยละ 11.75

4. ผลการเปรียบเทียบการรู้เท่าทันสื่ออินเทอร์เน็ตของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลนครยะลา จำแนกตามเพศ ศาสนา และระดับการศึกษา

ตารางที่ 4.9 การเปรียบเทียบระดับการรู้เท่าทันสื่ออินเทอร์เน็ต จำแนกตามเพศ

การรู้เท่าทันสื่ออินเทอร์เน็ตของผู้สูงอายุ	เพศ				t	p - value
	ชาย		หญิง			
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.		
1. มิติด้านรูปแบบและการทำงานของอินเทอร์เน็ต	9.58	6.55	10.10	6.06	.819	.413
2. มิติด้านบริบทแวดล้อมของเทคโนโลยีอินเทอร์เน็ต	8.20	7.70	9.52	8.17	1.631	.104
3. มิติด้านคุณภาพและความน่าเชื่อถือในเครือข่ายอินเทอร์เน็ต	8.29	6.57	8.65	5.94	.561	.575
4. มิติด้านการผลิตเนื้อหาบนอินเทอร์เน็ต	13.50	10.30	16.60	9.43	3.090	.002*
โดยรวม					2.489	.013*

*ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.9 ผลการเปรียบเทียบระดับการรู้เท่าทันสื่ออินเทอร์เน็ตของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามเพศ พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีเพศต่างกัน มีระดับการรู้เท่าทันสื่ออินเทอร์เน็ต โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า เพศต่างกัน มีระดับการรู้เท่าทันสื่ออินเทอร์เน็ต ในมิติด้านการผลิตเนื้อหาบนอินเทอร์เน็ต แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 4.10 การเปรียบเทียบระดับการรู้เท่าทันสื่ออินเทอร์เน็ต จำแนกตามศาสนา

การรู้เท่าทันสื่ออินเทอร์เน็ตของผู้สูงอายุ	ศาสนา				t	p - value
	พุทธ		อิสลาม			
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.		
1. มิติด้านรูปแบบและการทำงานขอ อินเทอร์เน็ต	10.31	6.53	9.60	6.09	1.106	.269
2. มิติด้านบริบทแวดล้อมของ เทคโนโลยีอินเทอร์เน็ต	9.96	8.58	8.29	7.51	2.010	.105
3. มิติด้านคุณภาพและความน่าเชื่อถือ ในเครือข่ายอินเทอร์เน็ต	8.00	5.88	8.83	6.41	1.315	.189
4. มิติด้านการผลิตเนื้อหาบน อินเทอร์เน็ต	16.84	9.91	14.25	9.81	2.579	.010*
โดยรวม					1.922	.046*

*ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.10 ผลการเปรียบเทียบระดับการรู้เท่าทันสื่ออินเทอร์เน็ตของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามศาสนา พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่นับถือศาสนาต่างกัน มีระดับการรู้เท่าทันสื่ออินเทอร์เน็ต โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ศาสนาต่างกัน มีระดับการรู้เท่าทันสื่ออินเทอร์เน็ต ในมิติด้านการผลิตเนื้อหาบนอินเทอร์เน็ตแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 4.11 การเปรียบเทียบระดับการรู้เท่าทันสื่ออินเทอร์เน็ต จำแนกตามระดับการศึกษา

การรู้เท่าทันสื่ออินเทอร์เน็ตของผู้สูงอายุ	ระดับการศึกษา	\bar{X}	S.D.	F	P-value
1. มิติด้านรูปแบบและการทำงานของอินเทอร์เน็ต	ต่ำกว่ามัธยมศึกษา	9.68	6.75	.614	.542
	มัธยมศึกษา	9.63	6.30		
	ปริญญาตรีขึ้นไป	10.43	5.21		
2. มิติด้านบริบทแวดล้อมของเทคโนโลยีอินเทอร์เน็ต	ต่ำกว่ามัธยมศึกษา	7.37	8.84	6.432	.529
	มัธยมศึกษา	7.86	7.13		
	ปริญญาตรีขึ้นไป	10.45	6.65		
3. มิติด้านคุณภาพและความน่าเชื่อถือในเครือข่ายอินเทอร์เน็ต	ต่ำกว่ามัธยมศึกษา	7.28	5.94	7.078	.001*
	มัธยมศึกษา	9.39	6.35		
	ปริญญาตรีขึ้นไป	9.79	6.16		
4. มิติด้านการผลิตเนื้อหาบนอินเทอร์เน็ต	ต่ำกว่ามัธยมศึกษา	9.53	8.14	38.770	.000*
	มัธยมศึกษา	13.69	9.89		
	ปริญญาตรีขึ้นไป	19.22	9.84		
โดยรวม	ต่ำกว่ามัธยมศึกษา	36.34	22.49	8.121	.000*
	มัธยมศึกษา	41.39	20.16		
	ปริญญาตรีขึ้นไป	46.64	18.07		

*ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.11 ผลการเปรียบเทียบระดับการรู้เท่าทันสื่ออินเทอร์เน็ตของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามระดับการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีระดับการรู้เท่าทันสื่ออินเทอร์เน็ต โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ระดับการศึกษาต่างกัน มีระดับการรู้เท่าทันสื่ออินเทอร์เน็ต ในมิติด้านคุณภาพและความน่าเชื่อถือในเครือข่ายอินเทอร์เน็ต และมิติด้านการผลิตเนื้อหาบนอินเทอร์เน็ต แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 4.12 การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ระดับการรู้เท่าทันสื่ออินเทอร์เน็ต มิติด้านคุณภาพ และความน่าเชื่อถือในเครือข่ายอินเทอร์เน็ต จำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	\bar{X}	ต่ำกว่ามัธยมศึกษา	มัธยมศึกษา	ปริญญาตรีขึ้นไป
ต่ำกว่ามัธยมศึกษา	7.28	--	-2.104*	-2.506*
มัธยมศึกษา	9.39	--	--	-.402
ปริญญาตรีขึ้นไป	9.79	--	--	--

*ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.12 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ระดับการรู้เท่าทันสื่ออินเทอร์เน็ต อินเทอร์เน็ต มิติด้านคุณภาพและความน่าเชื่อถือในเครือข่ายอินเทอร์เน็ตของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามระดับการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีการศึกษาระดับต่ำกว่ามัธยมศึกษา มีระดับการรู้เท่าทันสื่ออินเทอร์เน็ต ในมิติด้านคุณภาพและความน่าเชื่อถือในเครือข่ายอินเทอร์เน็ต น้อยกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษา และการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไป อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 4.13 การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ระดับการรู้เท่าทันสื่ออินเทอร์เน็ต มิติด้านการผลิตเนื้อหาบนอินเทอร์เน็ต จำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	\bar{X}	ต่ำกว่ามัธยมศึกษา	มัธยมศึกษา	ปริญญาตรีขึ้นไป
ต่ำกว่ามัธยมศึกษา	9.53	--	5.533*	9.629*
มัธยมศึกษา	13.69	--	--	4.159*
ปริญญาตรีขึ้นไป	19.22	--	--	--

*ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.13 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ระดับการรู้เท่าทันสื่อ อินเทอร์เน็ต อินเทอร์เน็ต มิติด้านการผลิตเนื้อหาบนอินเทอร์เน็ต จำแนกตามระดับการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีการศึกษาระดับต่ำกว่ามัธยมศึกษา มีระดับการรู้เท่าทันสื่ออินเทอร์เน็ต ในมิติด้านการผลิตเนื้อหาบนอินเทอร์เน็ต น้อยกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษา และการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไป อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษา มีระดับการรู้เท่าทันสื่ออินเทอร์เน็ต ในมิติด้านการผลิตเนื้อหาบนอินเทอร์เน็ต น้อยกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไป อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 4.14 การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ระดับการรู้เท่าทันสื่ออินเทอร์เน็ต โดยภาพรวม จำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	\bar{X}	ต่ำกว่ามัธยมศึกษา	มัธยมศึกษา	ปริญญาตรีขึ้นไป
		36.34	41.39	46.64
ต่ำกว่ามัธยมศึกษา	36.34	--	5.257*	10.308*
มัธยมศึกษา	41.39		--	5.051
ปริญญาตรีขึ้นไป	46.64			--

*ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.14 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ระดับการรู้เท่าทันสื่อ อินเทอร์เน็ต อินเทอร์เน็ต โดยภาพรวม จำแนกตามระดับการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีการศึกษาระดับต่ำกว่ามัธยมศึกษา มีระดับการรู้เท่าทันสื่ออินเทอร์เน็ต โดยภาพรวม น้อยกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษา และการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไป อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง พฤติกรรมการเปิดรับและการรู้เท่าทันสื่ออินเทอร์เน็ตของผู้สูงอายุ ในเขตเทศบาลนครยะลา มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1)พฤติกรรมการเปิดรับสื่ออินเทอร์เน็ต (2)การรู้เท่าทันสื่ออินเทอร์เน็ตของผู้สูงอายุ ในเขตเทศบาลนครยะลา และ (3)เปรียบเทียบการรู้เท่าทันสื่ออินเทอร์เน็ตของผู้สูงอายุ ในเขตเทศบาลนครยะลา จำแนกตามเพศ ศาสนา และระดับการศึกษา

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้สูงอายุที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไปในเขตเทศบาลนครยะลา จำนวน 400 คน ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยเก็บรวบรวมด้วยตนเอง โดยประสานงานกับผู้นำชุมชน นำแบบสอบถามไปแจกกับผู้สูงอายุใน 40 ชุมชน และประมวลผลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อหาค่าสถิติต่างๆ ประกอบด้วย ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที่ การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว และเปรียบเทียบรายคู่ LSD

1. สรุปผลการวิจัย

1.1 ลักษณะทางประชากรของกลุ่มตัวอย่าง

ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษาและศาสนา ด้านเพศ พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 57.50 และเป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 42.50 ด้านอายุ พบว่าส่วนใหญ่ในกลุ่มตัวอย่างมีอายุระหว่าง 60 – 69 คิดเป็นร้อยละ 63.25 รองลงมาคือ อายุระหว่าง 70 – 79 ปี คิดเป็นร้อยละ 26.25 และมีอายุ 80 ปีขึ้นไปน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 10.50 ด้านศาสนา พบว่าส่วนใหญ่ในกลุ่มตัวอย่างนับถือศาสนาพุทธ คิดเป็นร้อยละ 60.00 และนับถือศาสนาอิสลาม คิดเป็นร้อยละ 40.00 ด้านระดับการศึกษา พบว่าส่วนใหญ่ในกลุ่มตัวอย่างมีการศึกษาต่ำกว่าระดับมัธยมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 47.00 รองลงมาคือ ระดับมัธยมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 28.75 ระดับปริญญาตรีและสูงกว่า คิดเป็นร้อยละ 24.25

1.2 พฤติกรรมการเปิดรับสื่ออินเทอร์เน็ต

กลุ่มตัวอย่างเปิดรับสื่ออินเทอร์เน็ตผ่านโทรศัพท์มือถือมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 94.00 รองลงมาคือ คอมพิวเตอร์ คิดเป็นร้อยละ 11.75 และ โน้ตบุ๊ก คิดเป็นร้อยละ 10.75 ตามลำดับ ส่วนช่องทางที่เปิดรับผ่านอินเทอร์เน็ตน้อยที่สุดคือ ช่องทางอื่นๆ คิดเป็นร้อยละ 5.75 ผู้ที่ชักชวนให้ใช้งานอินเทอร์เน็ตมากที่สุดคือ ลูกหลาน คิดเป็นร้อยละ 66.75 รองลงมาคือ ญาติ คิดเป็นร้อยละ 16.75 และพี่น้อง คิดเป็นร้อยละ 11.50 ตามลำดับ และบุคคลอื่นๆน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 1.50 ระยะเวลาที่ใช้งานอินเทอร์เน็ตมากที่สุดคือ มากกว่า 20 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ คิดเป็นร้อยละ 23.25 รองลงมาคือ น้อยกว่า 1 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ คิดเป็นร้อยละ 14.50 และ 1 - 5 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ คิดเป็นร้อยละ 14.50 ตามลำดับ ส่วนระยะเวลาที่ใช้งานอินเทอร์เน็ตน้อยที่สุดคือ 16 - 20 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ คิดเป็นร้อยละ 10.50 ช่วงเวลาที่ใช้งานอินเทอร์เน็ตมากที่สุดคือ 12:01 - 16:00 น. คิดเป็นร้อยละ 36.00 รองลงมาคือ 08:01 - 12:00 น. คิดเป็นร้อยละ 32.25 และ 16:01 - 20:00 น. คิดเป็นร้อยละ 21.75 ตามลำดับ ส่วนช่วงเวลาที่ใช้งานอินเทอร์เน็ตน้อยที่สุด เวลา 00:01 - 04:00 น. คิดเป็นร้อยละ 0.25 กลุ่มตัวอย่างมีประสบการณ์ในการใช้อินเทอร์เน็ตนาน 4 - 6 ปีมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 39.75 รองลงมาคือ น้อยกว่า 1 ปี คิดเป็นร้อยละ 29.50 และ 1 - 3 ปี คิดเป็นร้อยละ 17.25 ตามลำดับ ช่องทางในการเปิดรับสื่ออินเทอร์เน็ต พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีช่องทางในการเปิดรับสื่ออินเทอร์เน็ตอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีการเปิดใช้ Line มากที่สุด ($\bar{x} = 1.93$, S.D.= 0.78) รองลงมาคือ การเปิดใช้ Youtube ($\bar{x} = 1.84$, S.D.= 0.79) และการเปิดใช้ Face book ($\bar{x} = 1.78$, S.D.= 0.74) ตามลำดับ ส่วนการเปิดใช้ Web Browser เช่น Internet Explorer, Google Chrome, Mozilla Firefox ฯลฯ เปิดใช้น้อยที่สุด ($\bar{x} = 1.62$, S.D.= 0.73) กิจกรรมในการเปิดรับสื่ออินเทอร์เน็ต พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีกิจกรรมในการเปิดรับสื่ออินเทอร์เน็ตอยู่ในระดับน้อย โดยมีการใช้อินเทอร์เน็ตในการสนทนา ($\bar{x} = 1.82$, S.D.= 0.78) รองลงมาคือ ใช้ในการติดตามข่าวสาร ($\bar{x} = 1.81$, S.D.= 0.77) และใช้ในการดูหนัง ฟังเพลง ดูคลิปวิดีโอ ($\bar{x} = 1.80$, S.D.= 0.77) ตามลำดับ ส่วนการเล่นเกมออนไลน์ทางอินเทอร์เน็ตเปิดรับน้อยที่สุด ($\bar{x} = 1.45$, S.D.= 0.69) เหตุผลในการเปิดรับสื่ออินเทอร์เน็ต พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีเหตุผลในการเปิดรับสื่ออินเทอร์เน็ตอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีเหตุผลในเรื่องใช้งานอินเทอร์เน็ต เพื่อพักผ่อนหย่อนใจ ($\bar{x} = 1.87$, S.D.= 0.75) รองลงมาคือ ใช้งานอินเทอร์เน็ต เพื่อติดต่อสื่อสารทางไกล ($\bar{x} = 1.86$, S.D.= 0.80) ใช้งานอินเทอร์เน็ต เพื่อเป็นหัวข้อในการสนทนากับครอบครัวหรือกลุ่มเพื่อน ($\bar{x} = 1.78$, S.D.= 0.75) ตามลำดับ และเพื่อฝึกฝนการใช้คอมพิวเตอร์น้อยที่สุด ($\bar{x} = 1.57$, S.D.= 0.64)

1.3 การรู้เท่าทันสื่ออินเทอร์เน็ต

กลุ่มตัวอย่างมีการรู้เท่าทันสื่ออินเทอร์เน็ตโดยภาพรวมอยู่ในระดับต่ำ คิดเป็นร้อยละ 40.00 รองลงมาคือ ระดับการรู้เท่าทันสื่ออินเทอร์เน็ตในระดับสูง คิดเป็นร้อยละ 34.00 และระดับปานกลาง ร้อยละ 26.00

เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า กลุ่มตัวอย่าง มีความรู้เท่าทันสื่ออินเทอร์เน็ตระดับสูงเพียงด้านเดียว คือ มิติของบริบทแวดล้อมของเทคโนโลยีอินเทอร์เน็ต คิดเป็นร้อยละ 52.25 และมีความรู้เท่าทันสื่ออินเทอร์เน็ตในระดับต่ำ ทั้ง 3 ด้าน คือ มิติด้านการผลิตเนื้อหาบนอินเทอร์เน็ต คิดเป็นร้อยละ 59.25 มิติด้านรูปแบบและการทำงานของอินเทอร์เน็ต คิดเป็น ร้อยละ 58.50 และมิติด้านคุณภาพและความน่าเชื่อถือในเครือข่ายอินเทอร์เน็ต คิดเป็นร้อยละ 41.50 ตามลำดับ

1.4 การเปรียบเทียบระดับการรู้เท่าทันสื่ออินเทอร์เน็ต จำแนกตามเพศ ศาสนา และระดับการศึกษา

1.4.1 การเปรียบเทียบระดับการรู้เท่าทันสื่ออินเทอร์เน็ต จำแนกตามเพศ ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีเพศต่างกัน มีระดับการรู้เท่าทันสื่ออินเทอร์เน็ต โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า เพศต่างกัน มีระดับการรู้เท่าทันสื่ออินเทอร์เน็ต ในมิติด้านการผลิตเนื้อหาบนอินเทอร์เน็ต แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

1.4.2 การเปรียบเทียบระดับการรู้เท่าทันสื่ออินเทอร์เน็ต จำแนกตามศาสนา ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่นับถือศาสนาต่างกัน มีระดับการรู้เท่าทันสื่ออินเทอร์เน็ต โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ศาสนาต่างกัน มีระดับการรู้เท่าทันสื่ออินเทอร์เน็ต ในมิติด้านการผลิตเนื้อหาบนอินเทอร์เน็ต แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

1.4.3 การเปรียบเทียบระดับการรู้เท่าทันสื่ออินเทอร์เน็ต จำแนกตามระดับการศึกษา ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีระดับการรู้เท่าทันสื่ออินเทอร์เน็ต โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ระดับการศึกษาต่างกัน มีระดับการรู้เท่าทันสื่ออินเทอร์เน็ต ในมิติด้านคุณภาพและความน่าเชื่อถือในเครือข่ายอินเทอร์เน็ต และมิติด้านการผลิตเนื้อหาบนอินเทอร์เน็ต แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

1.4.4 เปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ระดับการรู้เท่าทันสื่ออินเทอร์เน็ต มิติด้านคุณภาพและความน่าเชื่อถือในเครือข่ายอินเทอร์เน็ต จำแนกตามระดับการศึกษา ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีการศึกษาระดับต่ำกว่ามัธยมศึกษา มีระดับการรู้เท่าทันสื่ออินเทอร์เน็ต ในมิติด้าน

คุณภาพและความน่าเชื่อถือในเครือข่ายอินเทอร์เน็ต น้อยกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษา และการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไป อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

1.4.5 เปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ระดับการรู้เท่าทันสื่ออินเทอร์เน็ต มิติด้านการผลิตเนื้อหาบนอินเทอร์เน็ต จำแนกตามระดับการศึกษา ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีการศึกษาระดับต่ำกว่ามัธยมศึกษา มีระดับการรู้เท่าทันสื่ออินเทอร์เน็ต ในมิติด้านการผลิตเนื้อหาบนอินเทอร์เน็ต น้อยกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษา และการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไป อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษา มีระดับการรู้เท่าทันสื่ออินเทอร์เน็ต ในมิติด้านการผลิตเนื้อหาบนอินเทอร์เน็ต น้อยกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไป อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

1.4.6 เปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ระดับการรู้เท่าทันสื่ออินเทอร์เน็ต โดยภาพรวม จำแนกตามระดับการศึกษา ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีการศึกษาระดับต่ำกว่ามัธยมศึกษา มีระดับการรู้เท่าทันสื่ออินเทอร์เน็ต โดยภาพรวม น้อยกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษา และการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไป อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. อภิปรายผล

จากผลการวิจัยพฤติกรรมการเปิดรับและการรู้เท่าทันสื่ออินเทอร์เน็ตของผู้สูงอายุ ในเขตเทศบาลนครยะลา นำไปสู่การอภิปรายในประเด็นต่างๆ ดังนี้

2.1 พฤติกรรมการเปิดรับสื่ออินเทอร์เน็ตของผู้สูงอายุ ในเขตเทศบาลนครยะลา

2.1.1 ด้านช่องทางการเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ต จากผลการศึกษาพบว่า ช่องทางในการเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ตที่ผู้สูงอายุ ในเขตเทศบาลนครยะลาที่ใช้มากที่สุดคือ โทรศัพท์มือถือ คิดเป็นร้อยละ 88.25 ซึ่งสอดคล้องกับสำนักพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร(2559) เรื่อง รายงานผลการสำรวจพฤติกรรมผู้ใช้อินเทอร์เน็ตประเทศไทยปี 2558 และปี2559 ที่ระบุว่ากลุ่มBaby Boomer ใช้โทรศัพท์มือถือมากเป็นอันดับที่ 1 และสอดคล้องกับ **We Are Social**(2559) เรื่อง สถิติการใช้อินเทอร์เน็ตและโซเชียลมีเดียประเทศไทย ปี 2016 ที่ระบุว่าคนไทยใช้อินเทอร์เน็ตผ่านโทรศัพท์มือถือ ร้อยละ 45 เพิ่มขึ้น 30 % จากปีที่แล้ว และมีอัตราเพิ่มขึ้นมากที่สุดเมื่อเทียบกับอุปกรณ์อื่นๆ

สามารถอภิปรายได้ว่า ด้วยการแข่งขันด้านราคาและนโยบายส่งเสริมการขายของผู้ผลิตโทรศัพท์มือถือ ทำให้ผู้บริโภคสามารถครอบครองเป็นเจ้าของได้ง่ายขึ้น รวมไปถึงการพัฒนาเครือข่าย แอปพลิเคชันให้รองรับการใช้งานตามความต้องการของผู้ใช้ ส่งผลให้

โทรศัพท์มือถือ เป็นอุปกรณ์หลักที่ผู้ใช้อินเทอร์เน็ตนิยมใช้ในการเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ต รวมไปถึงผู้สูงอายุด้วย

2.1.2 ด้านระยะเวลาในการเปิดรับสื่อ อินเทอร์เน็ต จากผลการศึกษาพบว่า ผู้สูงอายุ ในเขตเทศบาลนครยะลาส่วนใหญ่ใช้อินเทอร์เน็ตมากกว่า 20 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ คิดเป็นร้อยละ 56 ซึ่งสอดคล้องกับสำนักพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร(2559) เรื่องรายงานผลการสำรวจพฤติกรรมผู้ใช้อินเทอร์เน็ตประเทศไทย ปี2559 ที่ระบุว่า กลุ่มBaby Boomer ใช้อินเทอร์เน็ต 31.5 ชั่วโมง/สัปดาห์ และสอดคล้องกับสมาคมโฆษณาดิจิทัลประเทศไทย(2559) เรื่องข้อมูลการใช้อินเทอร์เน็ตของคนไทย ประจำปี 2559 ที่ระบุว่ากลุ่ม Baby Boomer ใช้อินเทอร์เน็ต 41.4 ชั่วโมง/สัปดาห์

สามารถอธิบายได้ว่า กลุ่มผู้สูงอายุ คือผู้ที่เกิดในช่วงปี พ.ศ. 2589 – 2507 มักจะเป็นวัยเกษียณ เลิกทำงาน และอยู่ที่บ้าน ทำให้มีเวลาว่างมากจากเดิม สำนักงานสถิติแห่งชาติ ปี พ.ศ.2550 พบว่า ประเด็นปัญหาสำคัญอย่างหนึ่งของผู้สูงอายุ อันดับหนึ่ง คือ ความเหงา จึงต้องหากิจกรรมเพื่อมาผ่อนคลายความเหงา และอินเทอร์เน็ตสามารถเป็นเพื่อนแก้เหงาได้ดี เพราะมีกิจกรรมที่หลากหลาย สามารถเลือกได้ตามความสนใจ โดยไม่ต้องออกไปหากิจกรรมอื่นๆข้างนอกบ้าน

2.1.3 ด้านช่วงเวลาในการเปิดรับสื่ออินเทอร์เน็ต จากผลการศึกษาพบว่า ผู้สูงอายุ ในเขตเทศบาลนครยะลาใช้อินเทอร์เน็ตช่วงเวลา 12:01 – 16:00 น. มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 36.00 ซึ่งแตกต่างกับผลการวิจัยของจินดารัตน์ บวรบริหาร(2548) ที่ศึกษาเรื่อง ความรู้เท่าทันสื่ออินเทอร์เน็ต การประเมินความเสี่ยงและพฤติกรรมการป้องกันตัวของนักเรียน ชั้นมัธยมปลายในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมปลายในเขตกรุงเทพมหานครส่วนใหญ่เปิดรับสื่ออินเทอร์เน็ตในช่วงเวลา 20.01 – 24.00 น. และผลการวิจัยของกฤษณัช แสนทวี(2554) ที่ศึกษาเรื่อง พฤติกรรมการเปิดรับและระดับการรู้เท่าทันสื่อของเยาวชนในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า เยาวชนในเขตกรุงเทพมหานครส่วนใหญ่เปิดรับสื่ออินเทอร์เน็ตในช่วงเวลา 20.01 – 24.00 น. เช่นกัน

สามารถอธิบายได้ว่า ผู้สูงอายุมีเวลาว่างมากขึ้นจากวัยเกษียณ ซึ่งในช่วงเวลา 12.01 – 16.00 น. เป็นช่วงเวลาที่สมาชิกครอบครัวออกไปทำงาน ผู้สูงอายุต้องอยู่บ้านโดยลำพัง จึงเป็นเวลาที่ผู้สูงอายุนิยมเปิดรับสื่ออินเทอร์เน็ตมากที่สุด เพื่อให้ได้มีกิจกรรม ผ่อนคลายความเหงาและรอสมาชิกในครอบครัวกลับบ้าน ทั้งนี้จากวิถีชีวิตของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลนครยะลา โดยส่วนมากจะมีกิจกรรมในช่วงเช้ามากกว่าช่วงเวลาอื่นๆ เช่น การทำบุญตักบาตร ละหมาด สภากาแฟ พบปะพูดคุยในร้านน้ำชา หรือออกกำลังกาย ดังนั้นในช่วงเวลาบ่าย จะเป็นเวลาที่ผู้สูงอายุกลับบ้าน และใช้เวลาในการพักผ่อนหย่อนใจมากกว่าช่วงเวลาอื่นๆ

2.1.4 ด้านประสบการณ์ในการเปิดรับสื่ออินเทอร์เน็ต จากผลการศึกษาพบว่า ผู้สูงอายุ ในเขตเทศบาลนครยะลาส่วนใหญ่ใช้อินเทอร์เน็ต 4 – 6 ปี มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 39.75 ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของสมาน ลอยฟ้า(2557) ที่ศึกษาเรื่อง พฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตของผู้ใหญ่ในชนบท พบว่า ผู้ใหญ่ส่วนใหญ่มีประสบการณ์การใช้อินเทอร์เน็ตมากกว่า 3 ปี

สามารถอธิบายได้ว่า การปฏิวัติทางเทคโนโลยี ตลอดจนการพัฒนาสารสนเทศเพื่อสื่อสมัยใหม่ ทำให้เกิดคำว่า โลกาภิวัตน์ ในยุคปัจจุบันผู้คนเองก็มีความต้องการรับรู้ข้อมูลข่าวสารอยู่ตลอดเวลา ซึ่งผู้สูงอายุก็ตระหนักถึงความสำคัญของอินเทอร์เน็ตที่สามารถตอบสนองความต้องการด้านข้อมูลข่าวสาร และด้านอื่นๆ ซึ่งเป็นความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ (แนวคิดเกี่ยวกับความต้องการของผู้สูงอายุ) ทำให้ผู้สูงอายุหันมาสนใจและเปิดรับสื่ออินเทอร์เน็ต แต่อาจจะไม่มีประสบการณ์การเปิดรับที่นานมากนัก เหมือนกลุ่ม **Generation Y** ที่โตมาพร้อมกับเทคโนโลยี ทั้งนี้เพราะอินเทอร์เน็ตเป็นสื่อสมัยใหม่ ที่มีความซับซ้อน และต้องมีทักษะความสามารถในการจำ

2.1.5 ด้านช่องทางในการเปิดรับสื่ออินเทอร์เน็ต จากผลการศึกษาพบว่า ช่องที่ผู้สูงอายุ ในเขตเทศบาลนครยะลาส่วนใหญ่ เปิดรับสื่ออินเทอร์เน็ตมากที่สุดคือ Line คิดเป็นร้อยละ 86 ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของคอนเนคเตด ไลฟ์(2559) ที่ศึกษาเรื่อง ทักษะคิดและพฤติกรรมดิจิทัลของผู้ใช้อินเทอร์เน็ตประเทศไทย ปี2559 พบว่า Line ครองพื้นที่ประสบการณ์ออนไลน์ของคนไทยมากที่สุด และสอดคล้องกับสำนักพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร(2559) เรื่อง รายงานผลการสำรวจพฤติกรรมผู้ใช้อินเทอร์เน็ตประเทศไทย ปี2559 ที่ระบุว่า กลุ่มBaby Boomer นิยมเปิดรับ line ผ่านสื่ออินเทอร์เน็ตมากที่สุด

สามารถอธิบายได้ว่า ในยุคที่มีการพัฒนาเทคโนโลยีอย่างต่อเนื่อง แอปพลิเคชันในเครือข่ายอินเทอร์เน็ตก็เป็นสิ่งหนึ่งที่มีการแข่งขันกันอยู่ตลอดเวลา โดยเฉพาะแอปพลิเคชันที่ใช้ในการสื่อสาร ไม่ว่าจะเป็น Facebook line หรือtwitter โดยเฉพาะ Line ที่ได้รับความนิยมอย่างต่อเนื่อง เพราะมีความสะดวก สามารถใช้งานได้ง่ายกว่าแอปพลิเคชันอื่นๆ และไม่มีค่าใช้จ่ายอะไรเพิ่มเติม ด้วยเหตุนี้จึงทำให้ Line เป็นช่องทางการสื่อสารที่สามารถตอบโจทย์ได้กับทุกกลุ่มอายุได้เป็นอย่างดี

2.1.6 ด้านกิจกรรมในการเปิดรับสื่ออินเทอร์เน็ต จากผลการศึกษาพบว่า ผู้สูงอายุ ในเขตเทศบาลนครยะลาส่วนใหญ่เปิดรับสื่ออินเทอร์เน็ตในการสนทนามากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 23.75 ซึ่งสอดคล้องกับสำนักพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร(2559) เรื่อง รายงานผลการสำรวจพฤติกรรมผู้ใช้อินเทอร์เน็ตประเทศไทยปี 2558 และปี2559 ที่ระบุว่ากลุ่มBaby Boomer ใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อติดต่อสื่อสารผ่านเครือข่ายสังคม

ออนไลน์มากที่สุด และสอดคล้องกับงานวิจัยของณัฐชดา มงคลชาติ ระบุว่า สื่อสังคมสร้างความสัมพันธ์ที่ดี เป็นเครื่องมือในการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ และประหยัดค่าใช้จ่ายในการติดต่อสื่อสาร

สามารถอภิปรายได้ว่า ในยุคปัจจุบันอินเทอร์เน็ตสามารถเชื่อมโยงผู้คนเข้าไว้ด้วยกัน(ชุมชนออนไลน์) โดยเฉพาะในด้านการสนทนาผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตที่เข้ามามีบทบาทในชีวิตประจำวันของมนุษย์ทุกเพศทุกวัย เนื่องจากการสื่อสารผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตนั้นสามารถตอบสนองธรรมชาติของมนุษย์ซึ่งเป็นสัตว์สังคมที่ต้องมีการสื่อสารถึงกันตลอดเวลา ทั้งนี้ยังสามารถติดต่อสื่อสารระหว่างบุคคลมีความสะดวก รวดเร็ว ประหยัดเวลากว่าวิธีการสื่อสารอื่นๆ และยังเป็น การสื่อสารที่ไม่มีข้อจำกัดด้านเวลาและสถานที่

2.2 การรู้เท่าทันสื่ออินเทอร์เน็ตของผู้สูงอายุ ในเขตเทศบาลนครยะลา จากผลการศึกษาพบว่า ผู้สูงอายุ มีความรู้เท่าทันสื่ออินเทอร์เน็ตโดยภาพรวมอยู่ในระดับต่ำ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับผู้สูงอายุ และสอดคล้องกับรายงานตัวชี้วัดการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของประเทศไทย (ICT Indicators) จากสำนักงานสถิติแห่งชาติ ปี 2559 พบว่า มีกลุ่มผู้สูงอายุที่ใช้อินเทอร์เน็ตประมาณร้อยละ 2.1 ของประชากรทั้งหมด ซึ่งถือว่าเป็นกลุ่มที่ใช้น้อยที่สุด

สามารถอภิปรายได้ว่า จากผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่าผู้สูงอายุ ในเขตเทศบาลนครยะลา มีความรู้เท่าทันสื่ออินเทอร์เน็ตระดับต่ำ ส่วนหนึ่งอาจเป็นเพราะกรอบแนวคิดเรื่องการรู้เท่าทันสื่ออินเทอร์เน็ตของ Livingstone ที่ผู้ศึกษานำมาใช้นี้ สร้างขึ้นมาสำหรับการประเมินความรู้เท่าทันสื่ออินเทอร์เน็ตประชาชนของโลกตะวันตก ซึ่งมีความแตกต่างทางด้านลักษณะประชากร และยังมี ความพร้อมในด้านต่างๆมากกว่าประเทศกำลังพัฒนาอย่างประเทศไทย ทั้งนี้ผลการศึกษาพบว่า ผู้สูงอายุ มีความรู้เท่าทันสื่ออินเทอร์เน็ตโดยภาพรวมอยู่ในระดับต่ำ ด้วยปัจจัยทางด้านอายุที่ส่งผลให้ขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องการใช้เทคโนโลยีโดยเฉพาะสื่ออินเทอร์เน็ต ที่เป็นสื่อสมัยใหม่ ในปัจจุบันผู้ใช้อินเทอร์เน็ตที่เป็นผู้สูงอายุเป็นกลุ่มที่กำลังเติบโต แต่ก็ยังเป็นกลุ่มที่เข้าถึงและใช้ อินเทอร์เน็ตน้อยกว่ากลุ่มอายุอื่นๆ สืบเนื่องจากผู้สูงอายุปัจจุบันเป็นผู้ที่เกิดและเติบโตมาก่อนที่จะมีเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ จึงไม่มีโอกาสสัมผัสกับเทคโนโลยีนี้ทั้งในสถาบันการศึกษาที่ทำงาน และในสภาพที่เป็นอยู่ปัจจุบัน การรู้เท่าทันสื่ออินเทอร์เน็ตจึงเป็นเรื่องที่ต้องค่อยๆศึกษาเรียนรู้และทำความเข้าใจ นอกจากนั้นการเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกาย โดยเฉพาะความเสื่อมสภาพ ซึ่งมีผลต่อความสามารถของประสาทสัมผัสต่างๆและความสามารถทางสมอง ส่งผลให้เรียนรู้ได้ช้ากว่าวัยอื่นๆ การใช้งานสื่ออินเทอร์เน็ตที่มีความอิสระและสลับซับซ้อน ผู้สูงอายุจึงต้องใช้การจดจำสูง ด้วยเหตุผลดังกล่าวจึงอาจเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้ผู้สูงอายุ ในเขตเทศบาลนครยะลา มีความรู้เท่าทันสื่ออินเทอร์เน็ตอยู่ในระดับต่ำ

2.3 การเปรียบเทียบระดับการรู้เท่าทันสื่ออินเทอร์เน็ต จำแนกตามเพศ ศาสนา และระดับการศึกษา โดยภาพรวม จากผลการศึกษาพบว่า ผู้สูงอายุ ที่มีเพศ ศาสนา และระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีความรู้เท่าทันสื่ออินเทอร์เน็ต โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับความแตกต่างของลักษณะทางประชากรของผู้รับสาร และผลการวิจัยของ สุวิษ ธีระ โคตร(2560) ที่ศึกษาเรื่อง พฤติกรรมการใช้และการรู้เท่าทันอินเทอร์เน็ต และทัศนคติการใช้เนื้อหา ด้านสุขภาวะบนอินเทอร์เน็ตของผู้สูงอายุ ซึ่งพบว่า ผู้สูงอายุที่มีเพศ ระดับการศึกษา อาชีพ แตกต่างกันมีระดับการรู้เท่าทันอินเทอร์เน็ตแตกต่าง

สามารถอธิบายได้ว่า เทศบาลนครยะลาถือได้ว่าเป็นสังคมพหุวัฒนธรรมที่มีความหลากหลายทางด้านทางด้านเชื้อชาติ ความเชื่อ ศาสนา ผู้สูงอายุที่อาศัยในเขตเทศบาลนครยะลา จึงมีวิถีชีวิตอีกทั้งลักษณะทางประชากร ได้แก่ เพศ ศาสนา และระดับการศึกษาที่แตกต่างกัน จึงส่งผลให้มีความสนใจ พฤติกรรมและการรู้เท่าทันสื่ออินเทอร์เน็ตที่แตกต่างกัน

2.3.1 จำแนกตามเพศ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ผู้สูงอายุที่มีเพศต่างกัน มีระดับการรู้เท่าทันสื่ออินเทอร์เน็ต ในมิติด้านการผลิตเนื้อหาบนอินเทอร์เน็ต แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของเบอเนต และ โคอเฮน(1959) ที่ศึกษาเรื่อง ธรรมชาติของความแตกต่างกันระหว่างเพศชายกับเพศหญิง ซึ่งพบว่า เพศหญิงจะมีความละเอียดอ่อนและรอบคอบในด้านความคิดมากกว่าเพศชาย

สามารถอธิบายได้ว่า ในมิติด้านการผลิตเนื้อหาบนอินเทอร์เน็ต เป็นด้านที่ค่อนข้างมีความสลับซับซ้อน ทั้งเรื่องของความจำ ความละเอียดในการสร้างผลิตเนื้อหา และความสามารถในการแสดงความคิดเห็น โดยความแตกต่างทางด้านเพศทำให้บุคคลมีพฤติกรรมการติดต่อสื่อสารที่แตกต่างกัน กล่าวคือ เพศหญิงมีแนวโน้มและมีความต้องการที่จะส่งและรับข่าวสารมากกว่าเพศชาย (Wilo Goidhaborsadore and Yates, 2002 :114 อ้างถึงใน กิ่งแก้ว ทรัพย์พระวงศ์, 2546) และจากงานวิจัยข้างต้น ผู้สูงอายุเพศหญิงที่มีความละเอียดและรอบคอบ จึงส่งผลต่อกระบวนการรับรู้ การวิเคราะห์ข้อมูลและสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการผลิตเนื้อหาอินเทอร์เน็ตได้ดีกว่าเพศชาย

2.3.2 จำแนกตามศาสนา เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ผู้สูงอายุที่นับถือศาสนาต่างกัน มีระดับการรู้เท่าทันสื่ออินเทอร์เน็ต มิติด้านการผลิตเนื้อหาบนอินเทอร์เน็ต แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของวาสิฎฐี ช้อยุ่น(2559) ที่ศึกษาเรื่อง อิทธิพลของศาสนาอิสลามต่อทัศนคติและพฤติกรรมการเปิดรับสื่อสังคมออนไลน์ของนักศึกษามุสลิม มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ซึ่งพบว่า นักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ แทบไม่ผลิตและไม่โพสต์เนื้อหาทางสื่อสังคมออนไลน์หากไม่แน่ใจ เพราะกลัวผิดหลักศาสนา

สามารถอภิปรายได้ว่า เนื่องจากผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลนครยะลา นับถือศาสนาที่แตกต่างกัน ทั้งหลักคำสอน ความเชื่อทางศาสนา และวิถีชีวิต ย่อมส่งผลต่อการใช้สื่ออินเทอร์เน็ต จากบทความเรื่อง จุดยืนของมุสลิมในการบริโภคสื่อ โดยอิสมาอีล กอเซ็ม ระบุว่า มุสลิมต้องมีการใช้สื่อและรับรู้ข้อมูลข่าวสารแบบมีสติยังคงคิด ละมีความระมัดระวังในการนำเสนอข้อมูล ดังคำรัสของอัลลอฮ์ ดังนั้น ในมิติด้านการผลิตเนื้อหาบนอินเทอร์เน็ต ที่จำเป็นต้องมีความสามารถในการผลิตเนื้อหาบนสื่ออินเทอร์เน็ต ผู้สูงอายุที่นับถือศาสนาอิสลามอาจจะผลิตเนื้อหาหลงใหลน้อยกว่า และระวังในการผลิตเนื้อหามากกว่าผู้สูงอายุที่นับถือศาสนาพุทธ

2.3.4 จำแนกตามระดับการศึกษา เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ผู้สูงอายุที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีระดับการรู้เท่าทันสื่ออินเทอร์เน็ต ในมิติด้านคุณภาพและความน่าเชื่อถือในเครือข่ายอินเทอร์เน็ต และมิติด้านการผลิตเนื้อหาบนอินเทอร์เน็ต แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับความแตกต่างของลักษณะทางประชากรของผู้รับสาร

สามารถอภิปรายได้ว่า ในมิติด้านคุณภาพและความน่าเชื่อถือในเครือข่ายอินเทอร์เน็ต และมิติด้านการผลิตเนื้อหาบนอินเทอร์เน็ต จะต้องมีความสามารถในการวิเคราะห์ตีความ และสามารถผลิตเนื้อหาบนสื่ออินเทอร์เน็ตได้ ดังนั้นผู้สูงอายุที่มีระดับการศึกษาที่แตกต่างกันย่อมมีข้อจำกัดที่แตกต่างออกไปด้วย เช่น ด้านการเข้าใจภาษา การตีความ ความสามารถในการจดจำ จึงส่งผลให้การตัดสินใจในเรื่องตรรกะ ความน่าจะเป็น และความสามารถในการผลิตแตกต่างกัน ย่อมส่งผลให้ผู้สูงอายุมีความคิด และพฤติกรรมที่แตกต่างกัน

2.3.5 เปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ระดับการรู้เท่าทันสื่ออินเทอร์เน็ต โดยภาพรวม จำแนกตามระดับการศึกษา ผลการศึกษาพบว่า ผู้สูงอายุที่มีการศึกษาระดับต่ำกว่ามัธยมศึกษา มีระดับการรู้เท่าทันสื่ออินเทอร์เน็ต โดยภาพรวม น้อยกว่าผู้สูงอายุที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษา และการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไป อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุวิษ ธีระ โคตร(2560) ที่ศึกษาเรื่อง พฤติกรรมการใช้และการรู้เท่าทันอินเทอร์เน็ตและทัศนคติการใช้เนื้อหา ด้านสุขภาวะบนอินเทอร์เน็ตของผู้สูงอายุ ซึ่งพบว่า ผู้สูงอายุที่มีระดับการศึกษาสูง มีระดับการรู้ทันสื่ออินเทอร์เน็ตสูงกว่าผู้สูงอายุที่มีการศึกษาดำกว่า

สามารถอภิปรายได้ว่า การศึกษาเป็นปัจจัยหลักในการช่วยให้มนุษย์พัฒนาความสามารถ รวมทั้งทัศนคติและพฤติกรรมอื่นๆ ตามค่านิยมและคุณธรรมในสังคม ทั้งนี้สื่ออินเทอร์เน็ตนั้นมีความอิสระของแหล่งข้อมูลที่ลึกและกว้าง เพราะข้อมูลถูกสร้างขึ้นได้ง่าย ผู้ที่รู้เท่าทันสื่ออินเทอร์เน็ต จึงจำเป็นต้องมีทักษะในการคิดวิจารณ์ โดยสามารถเข้าใจ วิเคราะห์ ตีความ ประเมินสื่อและสิ่งที่ได้รับจากสื่อ โดยไม่ตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของสื่ออินเทอร์เน็ต ดังนั้นผู้สูงอายุที่

มีระดับการศึกษาสูง ย่อมมีโอกาสได้เรียนรู้สิ่งใหม่ๆ การศึกษาเป็นตัวช่วยในการจัดเวลาให้สามารถคิด วิเคราะห์ และสร้างสรรค์ผลงานได้ดีมากกว่าผู้สูงอายุที่มีระดับการศึกษาต่ำ

3. ข้อเสนอแนะ

3.1 จากผลการศึกษาพบว่า ผู้สูงอายุในเขตเทศบาลนครยะลา มีความรู้เท่าทันสื่ออินเทอร์เน็ตโดยภาพรวมอยู่ในระดับต่ำ ดังนั้นกรมกิจการผู้สูงอายุหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรจัดโครงการฝึกอบรมการตระหนักรู้เรื่องการใช้เท่าทันสื่ออินเทอร์เน็ตให้กับผู้สูงอายุ โดยเฉพาะมิติด้านการผลิตเนื้อหา มิติด้านรูปแบบและการทำงาน และมิติด้านคุณภาพ เพื่อให้ผู้สูงอายุเกิดความรู้เท่าทัน มีความรู้ในการใช้อินเทอร์เน็ตด้านต่างๆ พัฒนาทักษะที่จำเป็น รวมไปถึงเพิ่มพูนความรู้และทักษะใหม่ๆ ทั้งนี้ลักษณะเนื้อหา และรูปแบบการฝึกอบรมต้องสอดคล้องกับภูมิหลังด้านการศึกษา อาชีพ และช่วงอายุของผู้เข้าร่วมอบรมด้วย

3.2 จากผลการศึกษาพบว่า ผู้สูงอายุในเขตเทศบาลนครยะลาเปิดรับอินเทอร์เน็ตโดยมีลูกหลานชักชวนมากที่สุด ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัว เช่นสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดยะลา และคณะทำงานศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน ควรมีนโยบายเกี่ยวกับการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีภายในครอบครัว ตลอดจนปลูกฝังและให้ความรู้แก่ลูกหลานเกี่ยวกับการสอดส่องดูแลและให้ความรู้เกี่ยวกับการใช้อินเทอร์เน็ตแก่ผู้สูงอายุ

3.3 จากผลการศึกษาพบว่า ผู้สูงอายุในเขตเทศบาลนครยะลา เปิดรับสื่ออินเทอร์เน็ตเพื่อการสื่อสาร ความบันเทิงและติดตามข่าวสารมากที่สุด อย่างไรก็ตาม แอปพลิเคชันเพื่อการสื่อสารและความบันเทิงที่ผู้สูงอายุนิยมใช้ คือ Line และ Youtube ซึ่งล้วนแล้วแต่เป็นสื่อที่ขาดต่อการควบคุม มีเนื้อหาที่จริงและเท็จอยู่มาก ดังนั้นหน่วยงานหรือองค์กรด้าน ICT ควรมีการประชาสัมพันธ์ จัดอบรมและจัดกิจกรรมต่างๆ เกี่ยวกับการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตที่เหมาะสม ทั้งนี้เพื่อให้ผู้สูงอายุซึ่งเป็นผู้ใช้ (มีบทบาทเป็นทั้งผู้ส่งสารและผู้รับสาร) ได้ใช้วิจารณญาณในการสื่อสารผ่านช่องทางดังกล่าวได้อย่างถูกต้อง สามารถวิเคราะห์ สังเคราะห์ ตลอดจนอ้างอิงถึงแหล่งที่มาของข้อมูลได้ และบริษัท NHK Japan ซึ่งเป็นผู้ให้บริการแอปพลิเคชันนี้ ควรให้ความสำคัญในการพัฒนาโปรแกรมให้เหมาะสมกับกลุ่มผู้สูงอายุ

3.4 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

3.4.1 ควรขยายการศึกษาในกลุ่มผู้สูงอายุในพื้นที่ใกล้เคียงหรือพื้นที่อื่นๆเพิ่มเติม เพื่อให้ได้ข้อมูลที่หลายหลายยิ่งขึ้น

3.4.2 ควรศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ กับกลุ่มผู้สูงอายุ เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกต่อไป

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กฤษณ์ท แสันทวี. (2554). พฤติกรรมการเปิดรับและระดับการรู้เท่าทันสื่อของเยาวชน ในเขต กรุงเทพมหานคร (วิทยานิพนธ์ปริญญาเทคโนโลยีสื่อสารมวลชนมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร, กรุงเทพมหานคร.
- กัณฑ์พล บันทตทอง. (2557). พฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์และความพึงพอใจของกลุ่มคนผู้สูงอายุ ในเขตกรุงเทพมหานคร (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยกรุงเทพ, กรุงเทพมหานคร.
- ข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน. (2557). ข้อมูลทั่วไปของคนยะลาในชนบท. กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย. สืบค้นจาก http://yala.cdd.go.th/jpt_city
- จินดารัตน์ บวรวิหาร. (2548). ความรู้เท่าทันสื่ออินเทอร์เน็ต การประเมินความเสี่ยงและพฤติกรรมการป้องกันตัวเองของนักเรียนชั้นมัธยมปลายในเขตกรุงเทพมหานคร. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพมหานคร
- จารุวรรณ พิมพ์คือ. (2552). การใช้และความต้องการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลนครขอนแก่น. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น
- นันทนา อยู่สบาย. (2557). ความต้องการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุ ในองค์กรบริหารส่วนตำบล ศิริยะจะระเข้ร้อย อำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ. (วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี
- บรรลุ ศิริพานิช. (2558). รายงานสถานการณ์ผู้สูงอายุไทย พ.ศ.2556. มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย. สืบค้นจาก <http://thaitgri.org>
- พงศ์เทพ แก้วเสถียร. (2557). การรู้เท่าทันสื่ออินเทอร์เน็ตของนักศึกษา มหาวิทยาลัยหาดใหญ่ (งานวิจัยได้รับทุนอุดหนุนการวิจัย). มหาวิทยาลัยหาดใหญ่, สงขลา
- ระบบสถิติทางการทะเบียน. (2559). จำนวนประชากรแยกอายุ อำเภอเมืองยะลา จังหวัดยะลา เดือน ธันวาคม พ.ศ. 2559. สำนักบริหารการทะเบียนกลาง กรมการปกครอง. สืบค้นจาก http://stat.dopa.go.th/stat/statnew/upstat_age_disp.php

- ศุภนิศา เกษมสันต์, หม่อมหลวง. (2546). *บทบาทของการสื่อสารผ่านสื่อกลางคอมพิวเตอร์ กับการสร้างความสัมพันธ์แบบชุมชนเสมือนของผู้สูงอายุสมาชิก OPPY Club* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิศวกรรมศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพมหานคร
- สุนทร พรหมวงศา. (2553). *พฤติกรรมการใช้และการรู้เท่าทันสื่ออินเทอร์เน็ตตามการรับรู้ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดหนองบัวลำภู* (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี, อุดรธานี
- สมาน ลอยฟ้า. (2554). ผู้สูงอายุกับเทคโนโลยีสารสนเทศ (ข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์) *วารสารสารสนเทศศาสตร์*, (2), 53-64.
- สุวิษ ธีระโคตร. (2560). *พฤติกรรมการใช้และการรู้เท่าทันอินเทอร์เน็ตและทัศนคติการใช้เนื้อหาด้านสุขภาวะบนอินเทอร์เน็ตของผู้สูงอายุ* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาเทคโนโลยีสารสนเทศศึกษาระดับบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี, นครราชสีมา
- สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร. (2558). *รายงานผลการสำรวจพฤติกรรมผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในประเทศไทย ปี 2558*. สืบค้นจาก <https://www.etda.or.th/download-publishing/31/>
- สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร. (2558). *รายงานผลการสำรวจพฤติกรรมผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในประเทศไทย ปี 2558*. สืบค้นจาก <https://www.etda.or.th/download-publishing/57/>
- สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์. *พฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตคนไทย ปี 2559 Thailand Internet User Profile 2016*. สืบค้นจาก <https://www.etda.or.th/articles.html>
- หฤทัย วงศ์สิทธิพันธ์. (2553). *พฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี* (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี, อุดรธานี
- We Are Social. (2559). *พฤติกรรมการใช้งาน Internet และ Social Media ของประเทศไทย 2016*. สืบค้นจาก <http://www.daat.in.th/index.php/category/infographic/>

ภาคผนวก

แบบสอบถาม
เรื่อง พฤติกรรมการเปิดรับและการรู้เท่าทันสื่ออินเทอร์เน็ตของผู้สูงอายุ
ในเขตเทศบาลนครยะลา

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามฉบับนี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาพฤติกรรมการเปิดรับและการรู้เท่าทันสื่ออินเทอร์เน็ตของผู้สูงอายุ ในเขตเทศบาลนครยะลา
2. แบบสอบถามฉบับนี้ แบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ
 - 1) ตอนที่ 1 ลักษณะทางประชากร เป็นแบบสอบถามชนิดเลือกตอบเพียงข้อเดียว และเติมคำในช่องว่าง เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับ เพศ อายุ ศาสนา และระดับการศึกษา
 - 2) ตอนที่ 2 ข้อคำถามเกี่ยวกับพฤติกรรมการเปิดรับสื่ออินเทอร์เน็ต โดยเป็นแบบสอบถาม เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับกิจกรรมบนอินเทอร์เน็ต เหตุผลในการใช้อินเทอร์เน็ต ช่องทางในการเปิดรับ ระยะเวลาที่ใช้ ช่วงเวลาที่ใช้ และประสบการณ์การใช้
 - 4) ตอนที่ 3 ข้อคำถามเกี่ยวกับการรู้เท่าทันสื่ออินเทอร์เน็ต เป็นแบบทดสอบให้เลือกตอบที่ใช้วัดความรู้เท่าทันสื่ออินเทอร์เน็ต
3. แบบสอบถามฉบับนี้ใช้สำหรับการศึกษาเท่านั้น การตอบแบบสอบถามนี้ไม่มีผลต่อท่านแต่อย่างใด

นางสาวลิริธร กาญจนบุษย์
 นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชานิติศาสตร์
 มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

ตอนที่ 1 : ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง กรุณาใส่เครื่องหมาย \surd ลงในช่อง หน้าหัวข้อที่ตรงกับความเห็นของท่านเพียงคำตอบเดียว

1. เพศ 1) ชาย 2) หญิง
2. อายุ 1) 60 - 69 ปี 2) 70 - 79 ปี
 3) 80 ปีขึ้นไป
3. ศาสนา 1) พุทธ 2) อิสลาม
4. ระดับการศึกษา 1) ประถมศึกษา 2) มัธยมศึกษา
 3) ปริญญาตรี 4) สูงกว่าปริญญาตรี

ตอนที่ 2 : พฤติกรรมการเปิดรับสื่ออินเทอร์เน็ตของผู้สูงอายุ ในเขตเทศบาลนครยะลา

คำชี้แจง กรุณาใส่เครื่องหมาย \surd ลงในช่อง และเติมข้อความลงในช่องว่างที่เว้นไว้ (แบบสอบถามชนิดเลือกตอบได้หลายข้อ และเลือกตอบเพียงข้อเดียว)

1. ท่านใช้งานอินเทอร์เน็ตผ่านช่องทางใด (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- 1) คอมพิวเตอร์ 2) โน้ตบุ๊ก 3) โทรศัพท์มือถือ
 4) แท็บเล็ต 5) อื่นๆ โปรดระบุ.....

2. ผู้ชักชวนให้ท่านใช้งานอินเทอร์เน็ต (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- 1) พี่น้อง 2) ลูกหลาน 3)ญาติ
 4) เพื่อน 5) เพื่อนบ้าน 6) แฟน
 7) ไม่มีผู้ใดชักชวน 8) อื่นๆ โปรดระบุ

3. ระยะเวลาที่ท่านใช้อินเทอร์เน็ตต่อสัปดาห์

- 1) มากกว่า 20 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ 2) 16 - 20 ชั่วโมงต่อสัปดาห์
 3) 11 - 15 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ 4) 6 - 10 ชั่วโมงต่อสัปดาห์
 5) 1 - 5 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ 6) น้อยกว่า 1 ชั่วโมงต่อสัปดาห์

2.5	ท่านใช้อินเทอร์เน็ตในการสนทนา			
2.6	ท่านเล่นเกมออนไลน์ทางอินเทอร์เน็ต			
2.7	ท่านซื้อสินค้าออนไลน์ทางอินเทอร์เน็ต			
2.8	ท่านใช้อินเทอร์เน็ตในการดูหนัง ฟังเพลง ดูคลิปวิดีโอ			
3	เหตุผลในการเปิดรับสื่ออินเทอร์เน็ต			
3.1	ท่านค้นหาข้อมูลที่ตรงกับความสนใจ ผ่านอินเทอร์เน็ต			
ข้อที่	ช่องทาง กิจกรรมและเหตุผลในการเปิดรับสื่ออินเทอร์เน็ต (ต่อ)	มาก	ปานกลาง	น้อย
3.2	ท่านใช้งานอินเทอร์เน็ต เพื่อติดต่อสื่อสารทางไกล			
3.3	ท่านใช้งานอินเทอร์เน็ต เพื่อฝึกฝนการใช้คอมพิวเตอร์			
3.4	ท่านใช้งานอินเทอร์เน็ต เพื่อฆ่าเวลา			
3.5	ท่านใช้งานอินเทอร์เน็ต เพื่อพักผ่อนหย่อนใจ			
3.6	ท่านใช้งานอินเทอร์เน็ต เพื่อเป็นหัวข้อในการสนทนากับครอบครัวหรือกลุ่มเพื่อน			
3.7	ท่านใช้งานเพื่อความทันสมัย			

ตอนที่ 3 : การรู้เท่าทันสื่ออินเทอร์เน็ตของผู้สูงอายุ ในเขตเทศบาลนครยะลา
 คำชี้แจง กรุณาใส่เครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับข้อมูลของท่านมากที่สุด

ข้อที่	ความรู้เท่าทันสื่ออินเทอร์เน็ต	ใช่	ไม่ใช่
1	รูปแบบและการทำงานของอินเทอร์เน็ต		
1.1	การเชื่อมต่อเครือข่ายอินเทอร์เน็ตที่บ้าน ต้องเชื่อมต่อผ่านอุปกรณ์ที่ซีพี		
1.2	หมายเลขประจำเครื่องคอมพิวเตอร์ ในระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตเรียกว่า หมายเลขไอคิว		
1.3	.th เป็น โดเมนที่บ่งบอกประเทศไทย		
1.4	 Favorites คือ สัญลักษณ์ในการเก็บชื่อและตำแหน่ง ของเว็บเพจที่ถูกรู้อยู่ เพื่อให้สามารถกลับมาดูได้อย่างสะดวก และรวดเร็ว		
1.5	Web site ที่เกี่ยวกับองค์กรของรัฐบาลในประเทศไทย จะลงท้ายด้วย .ac.th		
ข้อที่	ความรู้เท่าทันสื่ออินเทอร์เน็ต (ต่อ)	ใช่	ไม่ใช่
2	บริบทแวดล้อมของเทคโนโลยีอินเทอร์เน็ต		
2.1	บทความหรือข้อมูลในอินเทอร์เน็ต มีทั้งข้อมูลที่เป็นความจริง และแต่งขึ้น		
2.2	ข้อมูล ข่าวสารในอินเทอร์เน็ต มาจากแหล่งข้อมูลเดียวกัน		
2.3	รายการหรือละครที่ดูผ่านอินเทอร์เน็ต มีต้นทุนผ่านกระบวนการ ผลิตและการตัดต่อ		
2.4	รายการหรือละครที่ดูผ่านอินเทอร์เน็ต มีการโฆษณาซ่อนอยู่		
2.5	ในเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ใครๆก็สามารถเป็นทั้งผู้ส่งสารและ ผู้รับสาร		
3	คุณภาพและความน่าเชื่อถือในเครือข่ายอินเทอร์เน็ต		
3.1	เว็บไซต์ที่มาจากหน่วยงาน มีผู้เชี่ยวชาญหรือมีการอ้างอิงชัดเจน มีความน่าเชื่อถือ และสมควรใช้ในทำงาน		
3.2	เว็บไซต์ที่มีการอัปเดตข้อมูลให้เป็นปัจจุบันอยู่เสมอ มีความ ทันสมัย และน่าเชื่อถือกว่าเว็บไซต์ที่ไม่มีการปรับปรุงข้อมูล		

3.3	เว็บไซต์ข่าวที่สอดคล้องความคิดเห็นลงไปในเรื่องหา มีคุณภาพและมีความน่าเชื่อถือ		
3.4	ข้อมูล ข่าวสารที่ถูกส่งต่อมาทาง Line มีความน่าเชื่อถือ และควรส่งต่อให้คนอื่น		
3.5	ควรสั่งซื้อสินค้าออนไลน์ผ่าน Face book มากกว่าเว็บไซต์ Lazada เพราะมีความหลากหลายมากกว่า		
4	การผลิตเนื้อหาบนอินเทอร์เน็ต		
4.1	ท่านสามารถสร้างเว็บไซต์ หรือเว็บบล็อก เพื่อนำเสนอผลงาน หรือความชอบของตัวเอง		
4.2	ท่านสามารถเขียนข้อมูล บทความ หรืองานเอกสารต่างๆ ส่งทางอีเมลล์		
ข้อที่	ความรู้เท่าทันสื่ออินเทอร์เน็ต (ต่อ)	ใช่	ไม่ใช่
4.3	ท่านสามารถสร้างคลิปวิดีโอ ภาพเคลื่อนไหว จากคอมพิวเตอร์หรือสมาร์ทโฟน แล้วนำเสนอผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต		
4.4	ท่านร่วมแสดงความคิดเห็นในเรื่องต่างๆ ผ่านเว็บบอร์ด		
4.5	ท่านใช้เว็บไซต์ Face book, Twitter, Instagram หรือเว็บไซต์อื่นๆ(อย่างใดอย่างหนึ่ง) และมีการปรับปรุงข้อมูลอยู่เสมอ		

ข้อเสนอแนะอื่นๆ

.....

.....

.....

ขอบคุณทุกท่านที่ตอบแบบสอบถาม

ประวัติผู้ศึกษา

ชื่อ	นางสาวสิริธร กาญจนบุญย์
วัน เดือน ปีเกิด	20 มกราคม 2536
สถานที่เกิด	อ.เมือง จังหวัดยะลา
ประวัติการศึกษา	นิเทศศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยหาดใหญ่ พ.ศ.2558
สถานที่ทำงาน	ธุรกิจส่วนตัว
ตำแหน่ง	เจ้าของธุรกิจ

